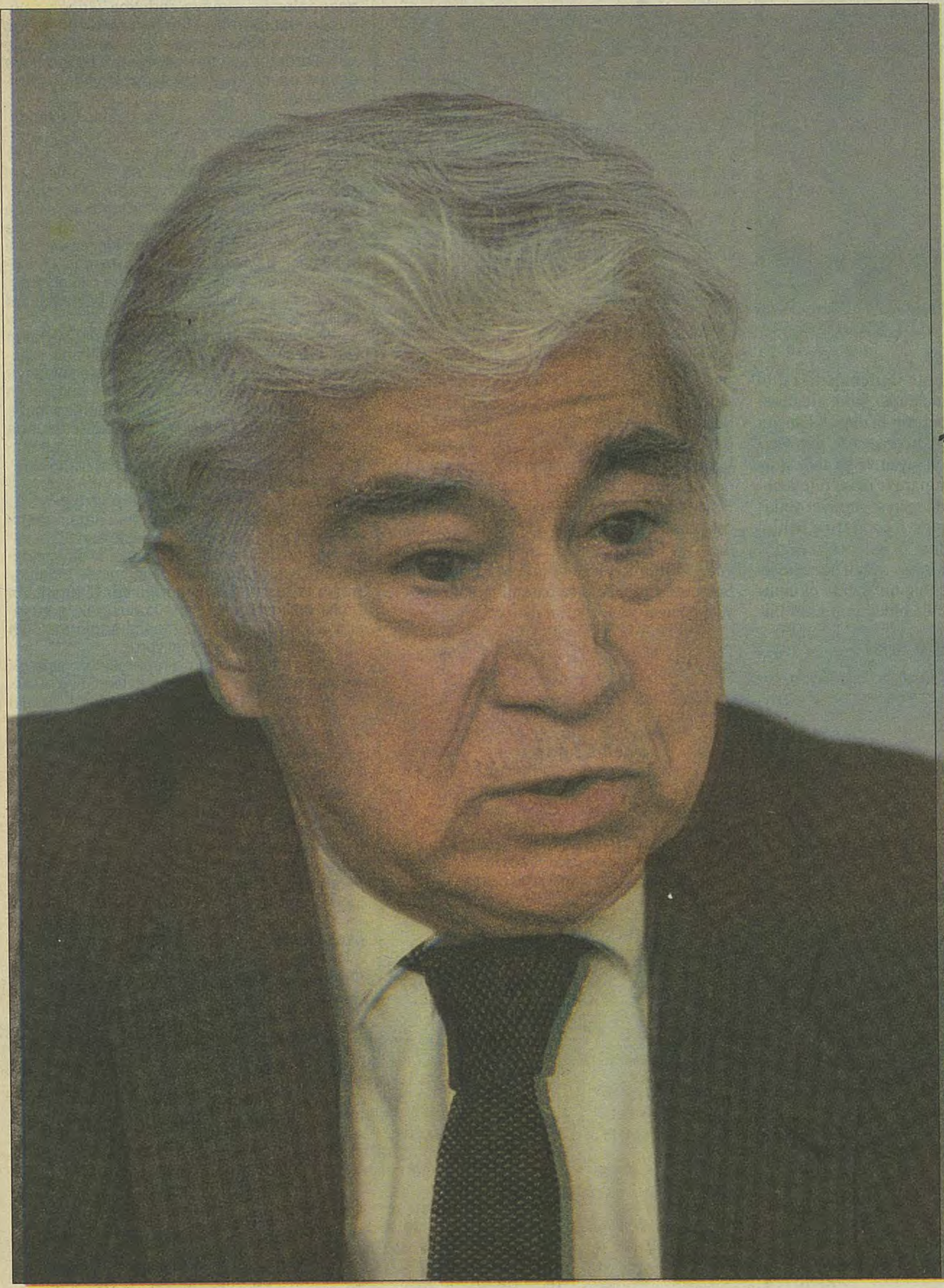
SÖZ
HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

Şimdi aptallığımızı yüzümüze kim vuracak?

Çocuktum, büyümem için fazla bir nedenim yoktu. Kitaplarına rastgeldim... Ve eğer bugün "böyle" ysem ve bunun bilmem kaç tane nedeni varsa, bir tanesi de sensin. Sağolasın.

Vedat

Kalbiyle anlaştı ve düşmanları çatlattı.

Muzaffer

Aziz Nesin'in verdiği mücadele, sürdürdüğü dişediş kavga toplumsal muhalefetin üzerinde ciltler yazabileceği program gibiydi.

Ali

Hey koca usta! Güya dergimizin yazarıydın. 20 sayıdır senin bir yazını basamadık. 21. sayımızda ölüm haberini basmak kısmetmiş!

Seyfi

Yine
şaka yaptın
galiba! Eh artık ne
yapacaklarını şimdi
onlar düşünsün!..

Merdan

Peşinde dolaşan gerici-yobaz takımının bütün hain planlarını altüst ettin.. "Ecelinle" öldün!

Ayla

Ey Aziz Ateist; Bu kadar geçimsiz olduğun halde seni neden azçok sevdiğimi izah edemiyorum. Savulun sulusıkı Aziz geliyor... Allah; gülmekten, yemekten, aşktan yoksun cehennet sakinlerine kolaylık versin.. Allah ölmeden, gülmeden ayırmasın. Haram aşklar sana helal olsun... Hatıraların su gibi Aziz olsun... Ayrıntısını sonra konuşuruz...

Sezai

Bana hep aklıyla
gülüyor gibi geldi. Suratı abustu.
Biz gülerdik.

Veysi

İki gün önce bir video kaseti izledim; 75 yaşını kutlamak için düzenlenen toplantıda, "Yaşlanmak bana göre, insanın sertleşecek yerlerinin yumuşaması, yumuşayacak yerlerinin sertleşmesidir" diyordun. Bu yılki (80.) doğumgününde bu lafınla başlayan bir yazı yazarak seni de şaşırtmayı düşündüm. Ölümünle sen beni şaşırttın.

Osman

Küçüktüm, ufacıktım. bir gün "sen nesin" diye sordum kendime. daha doğrusu O, "çocukların kendi aşağılık komplekslerini itici bir güç olarak kullanmaları" gibi bir şeyler söylemişti bir yerde. islamcıydım... sonra varoluşçu oldum... bir sonra marksist... şimdi rüyalarıma gir... ve herşeye yeni bir isim ver...

bertuğ

Martıların çığlık çığlığa kanat çırptığı bir İstanbul sabahında Beşiktaş vapurunda karşımda oturan yolcunun elindeki gazeteye kaçamak bakarak ölümünü öğrendim, rahmet okuyacak halimiz yok ya. Bildiğim kadarıyla sen Kürtleri pek 'sevmezdin,' Kürtler de seni pek 'sevmezdi' ve idare edip giderdik. Artık idare edecek hal kalmadı, çünkü sen dünyaya 'din çıkararak' öldün.

Hakkı

● TARİH: 8 TEMMUZ 1995 ● SAYI: 21 ● FİYATI: 40.000 TL (KDV DAHİLDİR) ● ALMANYA 4 DM ● İSVİÇRE 4 Sfr ● FRANSA 14 FF ● İNGİLTERE 1.7 £ ● HOLLANDA 5 Hfl ● AVUSTURYA 28 AS ● ABD 3 $

Cezaevinde unutulan bir gazeteci, bir fikir suçlusu:

Ocak Işık Yurtçu

Gazeteci bir aileden geliyor. Babası Adanalı ünlü gazeteci Çoban Yurtçu. Yaşamının büyük bir bölümünü mesleğine adamış. Demokrat'tan Cumhuriyet'e, Güneş'ten Özgür Gündem'e kadar birçok gazete ve dergide çalışmış ve yöneticilik yapmış. O şimdi başkaları gibi "şöhret" olmadığı için cezaevinde unutulan bir insan. 35 yıllık gazetecilik yaşamına rağmen basın dünyası tarafından yalnız bırakılmış bir aydın. Türkiye'deki sayıları hızla artan yüzlerce düşünce suçlusundan biri.

Başkaları gibi popüler değil. Arkasında kimse yok. Ünlü ya da medyatik biri hiç değil. Düşünce suçluları sayıldığında adı öyle pek ilk sıralarda sayılmıyor, ardından imza kampanyaları düzenlenmiyor, uluslararası örgütlere başvuru yapılıp "hükümet nezdinde girişimlerde bulunmaları" istenmiyor, ya da "biz de onun yazdıklarına katılıyoruz, altına imzamızı atıyoruz" denilerek yüzlerce isim alt alta sıralanmıyor. Arkasında bir teşkilat yok. Onu daha önce emek verdiği gazeteler bile zor hatırlıyor. Çoğu eski arkadaşı ve çalışma arkadaşı olmasına rağmen, birkaç istisna dışında köşe yazarları, ünlü gazeteciler sütunlarında ona yer vermiyor. "Bakın .... da cezaevine girecek. Hani düşünce özgürlüğü" şeklinde "kamuoyuna bilgi veren" yazılar yazılmıyor. Bu ilgisizlik için birçok neden sıralanabilir. O ya da bu gerekçe önesürülebilir ama, ortada bir gerçek var ki, Ocak Işık Yurtçu 8 aydır, önce Bayrampaşa, şimdi de Sakarya Kapalı Cezaevi'nde yatıyor.

İlerleyen yaşına ve 35 yıllık meslek yaşantısına rağmen, belki de ilk kez bu kadar yalnız ve sahipsiz bırakıldı Işık Yurtçu. Zaman zaman röportaj yapmak isteyen birkaç sınırlı gazeteci ve tanıdığı dışında çok fazla ziyaretçisi yok Yurtçu'nun. Gazeteler üzerindeki baskıları, gözaltıları ve hatta tutuklamaları yaşamış biri olarak Ocak Işık Yurtçu'nun en büyük kızgınlığı ise meslektaşlarına ve her fırsatta "basın özgürdür, basın susturulamaz" diye ayağa kalkan basın meslek kuruluşlarına. Yani Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'ne, Türkiye Gazeteciler Sendikası'na, Çağdaş Gazeteciler Derneği'ne, Basın Konseyi'ne ve diğerlerine.

Hakkında açılan davalar nedeniyle 14 yıl 10 ay hapis ve 1 milyar 509 milyon lira kesinleşmiş para cezası bulunan ve bir o kadar davası da devam eden Yurtçu, "8 aydır cezaevindeyim ve bugüne kadar gazetecileri sahiplendiğini sandığım hiçbir mesleki kuruluş temsilcisini burada görmedim" diyor. Özellikle de Türkiye'de gazetecilik alanındaki en kapsamlı örgütlenmeye sahip olan Gazeteciler Cemiyeti'ne kızgınlığını şu sözlerle açıklıyor:

"Cemiyet benimle ilgilenmediği gibi evime gönderdiği mektupta yıllık aidatlarımı yatırmadığımı belirtip bunları ödememi istiyor. Cezaevindeki bir gazeteci, gazetecilikten başka geliri olmayan ve şu anda işsiz olan biri olarak bu parayı nasıl ödeyeceğim? Herhalde bunları sayın cemiyet yetkilileri hiç düşünmüyor. Kendilerine benim cezaevinde olduğuma ilişkin bir yazı gelmediğini belirtiyorlarmış. Şimdi merak ediyorum, bir gazeteci hiç mi gazete okumuyor, benim cezaevinde olduğumu nasıl bilmiyorlar?" Işık Yurtçu'nun sitemi bu kadarla bitmiyor. Devam eden davalarından yeterince bilgi alamamasından, aylar önce değişmesi gereken basın kartının henüz değiştirilmemesine kadar pek çok serzenişte bulunuyor. Bu arada zaman zaman da belki de "kendilerini affettirme" adına bazı kuruluşlar tarafından ödüle layık görülüyor. Ancak Yurtçu, Türkiye Yazarlar Sendikası'nın onur üyeliğine seçilmesinden sonra kendisine ödülünü vermeye gelen TYS Genel Sekreteri Emin Karaca başkanlığındaki heyete de aynı şikayetlerini iletiyor.

Portre — Yurtçu kimdir?

Adana'da doğan Ocak Işık Yurtçu 35 yıllık meslek yaşantısı boyunca Ankara ve İstanbul'da, aralarında Demokrat, Cumhuriyet, Güneş, Yeni Halkçı, Barış ve Özgür Gündem'in de bulunduğu birçok dergi ve gazetede çalıştı. 12 Mart 1971'de tutuklandı. Sürekli basın kartı sahibi. Çalıştığı gazete ve dergilerde yöneticilik de yapan Yurtçu, Güneş gazetesinin 1992 yılında kapanmasının ardından sorumlu yazıişleri müdürlüğünü sürdürdüğü bu gazeteden ayrılarak Özgür Gündem gazetesine geçti. Burada da sorumlu yazıişleri müdürlüğü yaptı. Özgür Gündem'deki görevi nedeniyle hakkında halen devam eden çok sayıda dava olan Yurtçu 1995 yılında Türkiye Yazarlar Sendikası (TYS) onur üyeliğine seçilirken, Çağdaş Gazeteciler Derneği tarafından da 1995 Dayanışma Ödülü'ne layık görüldü.

Sevgili Işık abi

Daha önce adını duyardım. Ama seninle gazeteciliğe başladığım ilk yıllarda tanıştım. Beraber epeyce içtik. Bana mesleğin sırlarını ve bilinmeyen yasalarını ilk kez sen anlattın. Yepyeni bir dünyanın kapılarını açtın. Bu dünyanın adı Babıali'ydi. 12 Mart'ı yaşamış ve 12 Eylül'ü bir gazeteci olarak karşılamıştın. Yani ben bir üniversite öğrencisiyken, gençlik hareketinin içinde "imkansızı" ister ve ararken sen bizim hikayemizi yazıyordun. Sonra aynı meslekte buluştuk. Çok da iyi oldu.

Seninle Güneş gazetesinde ve Gündem'de beraber çalıştık. Zaman zaman karşı karşıya geldik, tartıştık. Bazen anlaşamadık. Anlaşmamız da gerekmiyordu. Ama birbirimize karşı hiç saygısızlık etmedik. Sana olan içten sevgimi hiç yitirmedim. Sen mütevazı, iddiasız ama ciddi bir basın emekçisiydin. Sessizce işini yapdın. Dolarla ölçülen ücretler alarak, plazalarda lüks döşenmiş gazeteci odalarında oturup memleketin gidişine müdahale edebilecekken; farklı bir hayatı, gerçek gazeteciliği tercih etmiştin. Hiçbir lobinin ve ekibin adamı değildin. Arkanda bir teşkilat da yoktu. O nedenle unutuldun. Çalıştığın, kahrını çektiğin gazeteler bile seni unuttu. Sana sahip çıkan olmadı. Hiçbir uluslararası diplomatik görüşmenin konusu olmadın.

Canın sağolsun. Aldırma!

Seni unutmayanlar da var bu ülkede. Üstelik bazıları da senin meslektaşın. Sayılı gün biter. Seni unutanları tarih unutacak ama sen o iddiasız ve mütevazı kişiliğinle hep hatırlanacaksın.

Merdan Yanardağ

SÖZ'den

Dostlarımıza çağrı: Bayileri denetleyip, abone kampanyasını destekleyelim

Yaz aylarının bastırmasıyla birlikte basının sıkıntılarının arttığına daha önce değinmiştik. Bu koşullardan Söz de etkilenmektedir. Mali sıkıntılarımızın artışı bizi bazı önlemler almaya zorluyor. Geçen sayımızdan itibaren bir süre için renkli baskıdan vazgeçmiş bulunuyoruz. Çok gerekli olduğu koşullarda birinci sayfadan renk kullanmaya devam edeceğiz, ancak diğer sayfalarda kullanmayacağız.

Yurtiçinde abone kampanyasına başladığımızı da daha önce duyurmuştuk. 6 aylık abonenin 1 milyon, yıllık abonenin 2 milyon lira olduğu dikkate alınacak olursa, dostlarımızın katkısıyla yürüyecek yaygın bir abone kampanyası bizi bir ölçüde rahatlatabilir. Abone formlarını dergimizden isteyebilirsiniz. Özellikle düzenli olarak Söz'ü almayan kişilerin abone yapılması, bayi satışımızın düşmemesi açısından önemlidir. Dostlarımızın buna dikkat etmesini özellikle vurgulayarak destek beklediğimizi belirtmek istiyoruz.

Dergimizin yurtiçi dağıtımı Birleşik Basın Dağıtım şirketi aracılığıyla yapılmaktadır. Baskı sayımızı azaltmamızın da etkisiyle son sayılarda çeşitli yerleşim merkezlerine dergimizin gitmediği, büyük kentlerin bazı merkezi satış noktalarında da bulunmadığı doğrultusunda haberler alıyoruz. Dağıtımdaki bu gibi sorunların satışımıza olumsuz etkisi büyük olmaktadır. Ayrıca dağıtım sisteminin son ve en önemli halkası durumundaki bayilerden bazılarının da dergimiz kendilerine ulaşmasına karşın teşhir etmediği, yani görünür bir şekilde asmadığı veya Söz geldiği halde "yok" dediği bildirilmektedir. Dolayısıyla bayilerin denetiminde okurlarımızın yardımına ihtiyacımız var. Dergimizin teşhir edilmediği bayilerle konuşarak, görüşerek derginin teşhir edilmesini sağlamak için okurlarımızın desteğini istiyoruz.

Öte yandan dergimizin gerçekten gitmediği, ulaşmadığı yerleşim merkezlerinin ve büyük kentlerdeki ana satış noktalarının, bayilerinin isimlerini hem dergimize, hem de Birleşik Basın Dağıtım şirketindeki yetkililere okurlarımızın telefonla bildirmelerini istiyoruz. Birleşik Basın Dağıtım'a bağlı bayilerde dergiyi bulamayan okurlarımızın İstanbul ve taşrası için (Trakya dahil) 0212 5502504 nolu telefondan Hüseyin Beyi, Anadolu içinse Eyüp Beyi aramaları gerekiyor. Ayrıca dergimizden de Muzaffer Beye bilgi verirlerse dağıtımdaki aksaklıkları çözmemizde bize büyük yardımda bulunmuş olacaklar.

Gerek abone kampanyasına katkıda bulunacak, gerekse dağıtımdaki sorunlarımızın çözümü için duyarlılık gösterecek bütün dostlarımıza şimdiden teşekkür ederiz...

Ölü seviciler

F. Cengiz ERDİNÇ

Nostalji yazı aleminin "adli tıp kurumudur". Burada, bu büyük ve soğuk binada, çelik dolaplar içinde ve beyaz örtüler altında cesetler yatar.

Çiğnenmekten tanınmaz hale gelmiş bir sözcük, çoktan ölüp gitmiş bir kuşağın hala genç ve güzel bedeni, askeri darbelerden on yıllar sonra bile arkasında durulamadığı için ölen kavramların cesetleri, bedeli ödenmemiş özgürlüklerin cansız vücutları, hepsi buradadır.

Ölü geçmişin yazı adamları burada çalışır ve nostalji üzerine iş tutar. Yazıya başlamadan önce dolaptan bir ceset seçilir ve usta hareketlerle kesilip biçilmeye başlanır; "Ne günlerdi! Eskiden Beyoğlu'na kravatsız çıkılmazdı..." Bazıları ise bu kadar sabırlı değildir ve bu kadar rafine yöntemler kullanmazlar, mezarlıkları tercih ederler. Taze ceset kaba hareketlerle mezardan çıkarılır ve kesilmeye başlar; "eski devrimciler başkaydı, kimsenin burnunu kanatmamışlardı..." Kimileri ise usta Nabbaşlar (*) gibi çalışır, mezar hiç açılmaz, ancak birkaç kalem darbesi ile ceset çırılçıplak bırakılır...

Rüzgara kapılıp savrulanlar, sözlerinin ağırlığını taşıyamayanlar, inançları için tahsil edilmek istenen bedeli ödemeye yanaşmayanlar, önce inançlarını, yargılarını, değerlerini değiştirirler. Yeni yargılarına uygun bir geçmişi de morgdaki cesetleri kesip biçerek yaratmaya çalışırlar.

Sözcüklerin, kavramların, yaşantıların, fikirlerin tenleri, sesleri vardır, soluk alıp verirler. İşte tam da bu sırada toplu kıyımlara, ihanetlere, cinayetlere uğrarlar. Yazı aleminde bu türden her ölüm bir ihanetin ya da cinayetin sonucudur ve bu yüzden her ölüm geç kalmıştır...

Bu türden cinayet sahiplerini de kan tutar. Ayakları onları bazen muhalif bir derginin, bazen çok satan bir kitabın üçüncü hamur sayfalarındaki cinayet mahalline getirir. Dillerini tutamazlar, kalemleri onları zorlar, "bu derginin kendisi bir özgürlük hareketidir!" Oysa o derginin temelleri altında dostlukların, inançların, kavramların, ilkelerin cesetleri yatmaktadır. Her cinayet sahibi gibi, o yazı adamları da kendi cinayetlerinin tanıkları arasındadır.

Bilmedikleri, dergilerin, anlamların, yaşantıların hatta karşı duruşların kağıt üzerinde yaratılan ya da dil tarafından söylenen herşeyin bir "kendini imha vakti" olması gereğidir. Çamura yatıp bu vakti geçirmeye çalışanlar eninde sonunda kendi kavramlarının, kendi sözcüklerinin çürümüş cesetleri ile başbaşa kalırlar. Koku dayanılmazdır, ancak bu cesetlerle karşı karşıya kalma durumu kendi dinamiğini de yaratır, "ölü sevicilik" başlar.

Çoktan yitip gitmiş kavramlar süslenir, yeni elbiseler giydirilir ve vitrine konur...

Mesela, "özgürlük" yazı aleminde seri cinayetlere uğrayan kavramlardan biridir. Bu yüzden cesedi sık sık morglara düşer, oysa artık ölüdür ve onun yerine "istedikleri yere gidenlerden" bahsetmek gerekir. Ölü kavramların arkasından ağlayanlar, bizzat o kavramların ve o duygunun sırtına bıçak çekiyor demektir. Aşk da tıpkı özgürlük gibi bu kederi paylaşır. Yeri gizlenen bir mezara konulmadıkça, yorgun kalem sahipleri tarafından sık sık rahatsız edilecektir.

(*) Nabbaş: İkinci Dünya Savaşı'nın kıtlık yıllarında serbest piyasa mekanizmasının Amerikan bezi kıtlığına bulduğu çözüm Nabbaş'lık, yani kefen hırsızlığıdır. Usta Nabbaş'lar mezarı hiç açmadan kazdıkları küçük bir delikle kefenin ucunu bulurlar ve cesedi çevirerek soyarlar.

Evrensel'den toplu istifa

Haber Merkezi- Bir ay önce, "solda duran" gazete sloganıyla piyasaya çıkan Evrensel'de geçen hafta içinde büyük bir deprem yaşandı. Başta Genel Yayın Müdürü Celal Başlangıç ve Yazıişleri Müdürü Yurdagül Erkoca olmak üzere 31 gazeteci işten ayrıldı.

Gazeteyi finanse eden haftalık Gerçek dergisi çevresiyle "yayın politikası konusunda varılan mutabakat"ın bozulduğunu bildirerek ayrılan gazeteciler, Genel Koordinatör İhsan Çaralan'ı siyasi tensikat yapmakla ve gazeteyi dar bir siyasi yayın haline getirmekle suçladılar. Çaralan ise Söz'e yaptığı açıklamada, bunun doğru olmadığını ve Evrensel'in bir "fraksiyon gazetesi" olmayacağını söyledi. Ayrılanların yerine başka gazetecilerin gelebileceğini ve farklı görüşte olanların Evrensel'de yazmaya devam edeceğini söyleyen Çaralan, böylesine büyük bir grup gazetecinin ayrılmasından sonra yeni insanlarla ilişki kurmanın ve çalışmanın zorlukları olacağını, ancak bunu başaracaklarını vurguladı.

Edindiğimiz bilgiye göre gazeteden toplu istifa, Gerçek çevresinin, Dış Haberler Servisi Müdürü Ertuğrul Kürkçü ile yazıişleri editörlerinden Saruhan Oluç'u işten çıkarmak istemesi üzerine gündeme geldi. Gerekçe olarak da, Kürkçü'nün köşesinde "Globalizm ve enternasyonalizm" başlıklı yazısındaki bir paragraf ile Oluç'un kamu çalışanları eylemleri sırasında yazdığı "İşte Toplu İtaatsizlik" yazısı gösterildi. Gazete yönetimince, ayrılanlara, "Biz bu gazetede kendi siyasi görüşlerimizin propagandasını yapmadığımıza göre başka siyasetlerin de burayı bir platform olarak kullanmasını istemiyoruz" dendiği ileri sürüldü.

Bu konuda görüşlerine başvurduğumuz Genel Yayın Yönetmeni Celal Başlangıç, "Gerekçenin, gerçek olamayacak kadar gayrıciddi olduğunu" söyledi. Yazıişleri Müdürü Yurdagül Erkoca ise, "Ben bunu bir siyasi tensikat olarak görüyorum" dedi.

Kürkçü'yle, Oluç'un ayrılmasının istenmesi karşısında Genel Yayın Yönetmeni Celal Başlangıç ve Yazıişleri Müdürü Yurdagül Erkoca ile yazıişleri editörleri başta olmak üzere, bir grup gazeteci istifa ettiklerini açıkladılar.

Haziran ayının 7'sinde "işçiden, emekçiden, toplumun ezilen kesimlerinden yana duran bir gazete olacağız" iddiasıyla bayilere çıkmıştı Evrensel. Türkiyeli solcuların ve aydınların ilgisini ise, bünyesinde topladığı isimlerle çekmişti. Solcu olduğu bilinen, ama her biri ayrı siyasi görüşte olan kişilerin biraraya gelişi "Belki bu kez gerçekleşir" umuduyla karşılanmıştı. Gazetecilerin yanı sıra Haluk Gerger, Fikret Başkaya, Ufuk Uras, Nail Satlıgan gibi yine farklı görüşlerdeki sol aydınlara sütunların açılmış olması umut vericiydi. Solda günlük bir gazete ihtiyacının en fazla duyulduğu koşullarda yayınlanmaya başlayan Evrensel'in finansmanını sağlayan çevre ile çeşitli siyasi eğilimlerdeki gazetecilerin aralarındaki ilişkilerde sorunlar çıkabileceği kaygısıyla izlenen gazetenin, yine de bu kısa zamanda böylesi bir anlaşmazlığı ve kopuşu yaşaması beklenmiyordu.

Bazı köşe yazarlarının da Evrensel'den ayrılmaları bekleniyor.

Evrensel'den ayrılan gazetecilerin bir kısmı şunlar:

Celal Başlangıç, Yurdagül Erkoca, İsmail Gülgeç, Saruhan Oluç, Kemal Kök, Asaf Güven Aksel, Yurdaer Erkoca, Semra Somersan, Esra Koç, Murat Çelikkan, Şengün Kılıç, Belgin Demirer, Hüseyin Şentürk, Hakan Soydan, Kutlu Esendemir, Behzat Şahin, Celal Üster, Mehmet Atak, Ertuğrul Kürkçü, Sinan Gökçen, Ahmet Çakmak, Sertan Sağlam, Ömer Özgüner, Meral Aslankaya, Füsun Özbilgen, Fenni Özalp.

Yeni Merkez Yürütme Kurulu seçildi, istifa eden Genel Yönetim Kurulu üyelerine dönmeleri için çağrı yapıldı

BSP'den siyasi kampanya

BSP'liler Sivas katliamının yıldönümünde protesto mitinginde.

Haber Merkezi- Birleşik Sosyalist Parti'nin (BSP)16-17-18 Haziran'da yapılan Konferans ve Olağanüstü Kongresi'nde seçilen Genel Yönetim Kurulu (GYK) 1 Temmuz günü İstanbul'da yaptığı ilk toplantısında, siyasi bir kampanya başlatmayı kararlaştırarak yeni Merkez Yürütme Kurulu'nu (MYK) seçti.

Genel Başkan'la birlikte 17 kişiden oluşması kararlaştırılan Merkez Yürütme Kurulu'na Masis Kürkçügil, Sıtkı Coşkun, Ferhan Umruk, Hüseyin Hasançebi, Şennur Akkaya, Veysi Sarısözen, Necmi Demir, Şebnem Şahin, Nesrin Aslan, İlkay Alptekin Demir, Özlem Okaran ve Aziz Çelik, fahri olarak ise Seyfi Öngider, Mustafa Kahya, Hakan Tahmaz ve Atilla Aytemur seçildi.

Yeni MYK, Temmuz ayının ikinci yarısında bütün parti örgütünü dolaşarak, yüzyüze görüşmeler yapacak.

GYK'dan istifa ettiklerini açıklayan Emek ve Sosyalist Politika gruplarından üyelerin ve "Gruplararası Zeminciler" diye tanınan bağımsız üyelerin katılmadığı toplantıda, bir çağrı kararı alınarak, bu üyelerin GYK'daki görevlerini üstlenmeleri istendi. Sözkonusu gruplardan GYK'ya seçilmiş olan üyelerin bu çağrıyı en geç 15 Eylül'e kadar yapılacak ikinci GYK toplantısından önce değerlendireceği sanılıyor. Bu nedenle bazı MYK üyelikleri boş bırakıldı.

Öte yandan, MYK kendi arasında işbölümü yaptı. Parti tüzüğüne göre oluşturulan Başkanlık Kurulu'nun fiilen bir sekretarya gibi çalışmasında görüş birliği içinde olan MYK, Başkanlık Kurulu üyelerinin de somut görevlere ve alanlara göre belirlenmesini kararlaştırarak bürolar biçiminde örgütlenecek ve faaliyet gösterecek 6 genel başkan yardımcısı belirledi.

Buna göre Masis Kürkçügil Uluslararası İlişkiler ve Koordinasyon'dan, Atilla Aytemur parti sözcülüğü ve basın-halkla ilişkilerden, Hakan Tahmaz örgüt ve seçim işlerinden, Veysi Sarısözen propaganda faaliyetlerinden, Necmi Demir işçi hareketi ve sendikalardan sorumlu genel başkan yardımcılıklarına getirilirken Ferhan Umruk da Genel Sayman oldu. 'MYK bürolarının yanısıra kadın, gençlik ve aydınlarla ilişki-iletişim komisyonları oluşturulması da kararlaştırıldı.

BSP'lilere polis saldırısı

2 Temmuz'da Ankara'da yapılan Sivas katliamını protesto mitinginden dönen BSP kortejine polis saldırdı. Çıkan çatışmada 7 parti üyesi yaralanırken çok sayıda partili de gözaltına alındı. Hıncını alamayan polis binanın girişindeki kapının camlarını kırdı ve partinin tabelasını parçaladı.

Mitingin bitiminden sonra topluca ve sloganlar atarak Necatibey Caddesi'ndeki Genel Merkez binasına yürüyen BSP'liler caddeden karşıya geçmek üzere trafiği durdurdukları sırada miting düzenleme komitesine ait aracın hızla kitlenin üzerine sürülmesi dikkat çekti. Nedeni tam anlaşılamayan bu olayın hemen ardından dağılan kitle toparlanmak üzere iken bu kez resmi ve sivil polislerin saldırısı başladı.

Binanın içine girmek isteyen polislere engel olmaya çalışan BSP'lilerden yaralananlar ve gözaltına alınanlar oldu. İçişleri Bakanı Nahit Menteşe'ye bir telgraf çeken BSP Genel Başkanı Sadun Aren polisin saldırısını protesto etti.

Alkış Demiral'ı korkuttu

Halkın Demokrasi Partisi (HADEP) yöneticilerinin 6 Temmuz Perşembe günü Ankara 1 No'lu DGM'de yargılandıkları davada, alkışlı destek gözaltı sebebi oldu. HADEP Genel Başkan Yardımcısı Şahabettin Özarslaner, Hikmet Fidan, Genel Sekreter Yardımcısı Şeyhmus Çağro ve Ankara il yöneticilerinden Ferhan Türk'ün tutuklu olarak yargılandıkları duruşmayı izlemeye giden tutsak yakınları ile HADEP ve İHD yöneticilerinin de arasında bulunduğu yaklaşık 250 kişi gözaltına alındı. Duruşma öncesinde sabahın erken saatlerinden itibaren Ankara DGM önünde geniş 'güvenlik' önlemleri alınması dikkat çekti.

Alkışları bahane eden DGM Başsavcısı Nusret Demiral'ın, elleriyle duruşmaya gelen izleyicileri göstererek "Hepsini tutuklayın" talimatı vermesi üzerine harekete geçen polisler, yaklaşık 250 kişiyi gözaltına aldı. Gözaltına alınanlar otobüslere doldurularak Ankara Emniyet Müdürlüğü yanında bulunan spor salonunda toplandı. İHD Genel Sekreteri Hüsnü Öndül de, "izleyicileri kışkırttığı" için duruşmadan sonra gözaltına alındı. Ayrıca Türkiye İnsan Hakları Vakfı Başkanı Yavuz Önen, İHD Genel Başkan Yardımcısı Nazmi Gür, HADEP yöneticilerinden Aynur Gürbüz, Esmer Karahan, Zeynettin Unay, Serap Mutlu, Sabri Çelikoğlu, Süleyman Kılıç, Abdullah Dağ, Mehdi Aslan, Nurettin Sönmez ve Fevzi Karar da gözaltına alınanlar arasında yer aldı.

OKM'yi de kapattılar

Çeşitli müzik ve tiyatro grupları ile birçok sanatçının çalışmalarını yürüttüğü Ortaköy Kültür Merkezi 6 Temmuz Perşembe akşamı saat 6.30'da polisler tarafından mühürlendi. Kapatılma gerekçesi olarak "Yasadışı örgüt üyelerinin toplandığı yer olmak" ile "Devletin bölünmez bütünlüğünü bölmeye yönelik faaliyetlerde bulunmak" gösterildi.

Söz'ün de 11 Haziran günkü Yaz Şenliği'nin gerçekleştirdiği mekan OKM, 27-29 Haziran 95 tarihleri içerisinde de iki kez basılmış ve birçok sanatçı gözaltına alınmıştı. Kapatmayla ilgili olarak görüşlerini açıklayan OKM'li sanatçılar "Bu saldırıları boşa çıkaracağız" diyerek sanat çalışmalarını sürdüreceklerini belirttiler.

Parti kurmak, özgürlükçü güçlerden kopma ve RP'leşmek anlamına gelecek

Alevi örgütlenmesinde patlama!

Esat KORKMAZ

Bugün, ortodoks Sünni kuşatılmışlığa "boyun eğme" ile belirgin "Türk-İslam (Sünni) sentezi" zemininde boy veren düşünüş biçimlerinin tanımladığı "kimliksizliğin" kırılamadığı; Alevi-Bektaşi kesimin genelde politika alanının "dışına" itildiği; kimi "grupların" kendilerini Alevilik açısından anlamlandırabilmek için bu "inancın-kültürün" geleneksel tabanından ve günümüz sınıflar konumlanmasındaki anlamlı yerinden "habersiz" bir "kördövüşüne" girdiği; Alevilik-Bektaşilik pratiği açısından anlamlı olan "demokratik" ve "siyasal" mücadelenin bir türlü amaçlanan politik öze kavuşamadığı bir dönemi yaşıyoruz.

Böylesi bir ortamda: Alevilik-Bektaşilik temelinde yapılanan örgüt "birimleri" ya da "gruplar"; "kişiler" arasında yaşanması "zorunlu" iletişim ve diyalog; güven duyulacak "kadro", "program" ve "örgütlenme" sorunları, olması gereken "mekânlarda", başvurulması gereken "ilke" ve "yöntemlerle" yapılmaktadır.

Demokratik örgütlenme

Çağdaş sınıflı toplumlarda iki türlü örgütlenme gözlenir. Bunlar:

1. Geleneksellik zemininde inanç öğelerinin ya da doğal, yüzyüze ve kendiliğinden ilişkilerin şekillendirdiği topluluk örgütlenmesi;

2. Çağdaşlık zemininde ussal iradeye bağlı olarak şekillenen ve çıkara dayalı düşüncelerin uzlaşmasının bir ürünü olarak beliren sınıf–toplum örgütlenmesi.

Gerçek yaşamın gereksinimlerini karşılamaya yönelik olan ve yüzyüze ilişkilere, doğrudan demokrasiye dayanan topluluk örgütlenmeleri, ya kan/soy, yer ya da inanç bağlı toplulukları olarak yapılanır. Ancak çağdaş toplum, "çıplak ideolojilerin" yönlendirdiği sınıf çıkarlarına dayalı bir toplumsal sistemi yerleştirince; topluluk örgütlenmelerinin varlık nedeni olan yüzyüze ilişkiler, kan/soy bağları ve "ilahi ideolojinin" biçimlendirdiği inanç dayanışması önemli ölçüde çözüldü. En azından belirleyici olmaktan çıktı.

Aleviler, uzak geçmişlerinden yakın zamana değin Anadolu'nun kırında ve Sünni kuşatma altında; inanç-kültür karışımı bir yaşama biçimi sergilediler. Bu yaşama biçimi içe kapalı, kendine yeten, kendi koyduğu kurallarla kendini yöneten homojen yapılı köy birimleri şeklindeydi. Sünni çoğunluğun bakısı nedeniyle inanç-kültür ortaklığına karşın bu köy birimleri, genelde, Sünni dünya dışında birbirlerine karşı da yalıtılmış durumdaydı. Bu yapı içinde Aleviler, ya yere bağlı ya da Ocaklılar'da olduğu gibi soya-yere bağlı topluluk örgütlenmeleri yarattılar. Daha sonra Sünni kuşatmanın zayıf halkalarını parçalayarak, Bektaşilik adı altında ve topluluk kapsamında genel bir örgütlenmeye gittiler.

Anadolu halkının sınıfsal çıkarlarını korumak için bâtın kanalda, bir isyan ideolojisi oluşturdular. Bu ideoloji inanç zemininde, egemen Sünni ideolojiye karşı oluşturulmuş bir tür halk İslamlığı/karşı İslamlıktı. İnancın dünyalaşarak, halk hareketine bir manevi güç olarak eklenmesiydi.

Bugün geçmiş tarihsel süreçten günümüze uzanan Ortaçağ değerleriyle boğuşuyor olsak da sermayenin egemen olduğu, sınıfsal çıkarlara dayalı bir toplumsal düzeni yaşıyoruz. Artık geleneksellik zemininden beslenen topluluk örgütlenmeleriyle çağdaş sınıflı toplumlarda, kalıcı kazanımlar elde etmek dönemi kapanmıştır. Dünün ortaçağında ve feodal bir yapı altında, Anadolu halkının memnuniyetsizliğini kucaklayan Alevi topluluk örgütlenmeleri, bugünün Türkiye'sinde ve kapitalist bir toplumda aynı işlevi yerine getirmekten acizdir.

Peki bugün topluluk örgütlenmeleri tümüyle anlamsız mıdır ya da Alevi-Bektaşiler topluluk örgütlenmesine gitmekten vaz mı geçmelidir?

Hayır, bunu söylemek istemiyorum. Artık, topluluk örgütlenmeleri, emeğe/halkın çıkarına, yararına dayalı düşüncelerin uzlaşmasının bir ürünü olarak yaratılacak olan genel toplum örgütlenmesini besleyen, yüzyüze ilişkileri ve doğrudan demokrasiyi canlı tutan, inanca bağlı değerleri yeryüzüne indiren bir geleneksel kanal biçiminde varlığını sürdürmelidir. Toplum örgütlenmesine kucakladığı tabanın zenginliğini taşıyan, sorunlarını aktaran bir örgütsellik olarak var olmalıdır. Bu anlamda gerekli ve zorunludur; bu gereklilik ve zorunluluk insandan kaynaklandığı için de demokratik bir haktır. Ama hiçbir zaman bir topluluk örgütlenmesi, bir toplum örgütlenmesini yönlendirmemelidir, tam tersine toplum örgütlenmesi, topluluk örgütlenmesini yönlendirmeli ve onu çağdaşlık zemine, akıl alanına çekmelidir.

Üst örgütlenme

Alevi-Bektaşileri son dönemde, Alevi kimliğinin öne çıkması/çıkarılmasıyla birlikte inanç temelinde yaşatageldikleri dergah örgütlenmesini, yeni bir ruhla canlandırdılar. Buna ek olarak demokratik kitle örgütü kapsamında pek çok dernek türü örgüt yarattılar. Bu örgütsel çok parçalılık, yaşanması gereken bir karmaşa da yarattı. Şimdi bir üst örgüt, br toplum örgütlenmesi yaratmak çabası içindeler; bu çaba ürün vermek üzere.

Yaratılacak olan bu üst örgüt nasıl bir örgütlenme olmalıdır?

Bu üst örgüt, bir topluluk örgütlenmesi değil bir toplum örgütlenmesi, bir devrimci örgütlenme olmalıdır. Bu örgüt herşeyden önce, Alevi-Bektaşi kesimin ağırlıkla içinde yer aldığı halk yığınlarının çıkarını/yararını savunmalıdır. Yani, dinsel esintilerin ötesinde akla dayalı olmalıdır. Tıpkı geçmişte olduğu gibi, çıkarları bir ve aynı olan diğer halk kesimlerinin demokratik istemlerini kucaklamalı, demokrasi ve laiklik mücadelesine omuz vermeli, gerektiğinde bu mücadelesinin öznesi olabilmelidir. Ancak o zaman, Alevi-Bektaşiler kendilerini yaratan toplumsal temele seslenebilirler. Bu ülkenin demokrasi mücadelesine kalıcı katkılar sunabilirler. Kendilerini özgürleştirirken Sünniler'i de özgürleştirebilirler.

Bu örgüt diğer yandan Alevilik-Bektaşilik sorunlarıyla sınırlı topluluk örgütlenmelerini kucaklamalıdır. Kendini besleyen ana damardan yoksun olan ya da bu damarı dışarıda bırakan, görmezlikten gelen, küçümseyen bir toplum örgütlenmesi "şey" değil, "hiçbir şeydir." Alevi-Bektaşi olmaktan kaynaklanan insan hakları, demokratik haklar, bağlı olduğu, içinde yer aldığı üst örgütün eylem, etkinlik alanına aktarılarak yaşama geçirilmelidir.

Siyasal örgütlenme

Alevi kimliğine yönelik ortak paydanın sağlıklı biçimde yakalanamadığı, laiklik ve aydınlanma zemininde kitlesel örgütlenmesinin tam olarak "kotarılamadığı" bir dönemde; siyasal örgütlenme bağlamında Alevi Partisi sorununu tartışmak "lüks" gibi gelebilir.

Ancak, bir Alevi Partisi kurulması sorunu "tabanlı" olarak ve açık biçimde savunulmasa bile, potansiyel olarak var olduğu, "şurada burada" dile getirildiği bilinmektedir. Bu nedenle sorunun enine boyuna tartışılıp bir yanlışlığa yer vermeyecek biçimde ortaya konulması, yakın gelecek için yaşamsal görünmektedir.

Bugün Aleviler'in en yaygın adı olan Kızılbaşlık, Anadolu toprağında ve Ortaçağ koşullarında; devletin feodal zorbalığına karşı toprak/otlak ve zanaat insanından yana tavır koyan yarı-ilahi nitelikte, köktenci bir halk muhalefeti ideolojisi olarak biçimlendi. Çalışan/yaratan Anadolu insanının artı ürününe el konulması sürecinde, nesnel açıdan iktidara ulaşmanın/iktidarı ele geçirmenin gündemde olmadığı bir zamanda, devletin ve İslam kaynağının uzağında, o ikide birde "karalanan" dünün Kızılbaşlar'ı yaşıyordu. Kırda/dağda, kelle koltukta ve topluluk durumunda; inancının toplumsallaştığı dergâh-cem-görgü-sorgu-musahiplik vb. kurumlar içerisinde, mürşit-dede-babatalip çerçevesinde bir örgütlülük sürdürüyordu.

Sünni ordodoksluk, beylerin/giderek devletin ideolojisi/dini olarak evrilirken, genelde Batınılık, özelde Kızılbaşlık, ekonomik olarak hemen hemen aynı durumda bulunan, toplumsal çıkarları bir ve aynı olan, yoksul köylülüğün dini/dünya görüşü durumuna dönüştü.

Ortaçağda yaşamıyoruz

Düşünce inanç kanalında uygarlık öncesinden gelen ve Anadolu toprağında Batını bir nitelik kazanan değerlerle beslendi. Tektanrıcı dinlerin ortodoks kaynaklarını sorguladı; Arap-Bizans kültürünü yadsıdı; Osmanlı egemenine başkaldırdı. Osmanlı egemeni-Kızılbaş arasındaki kavga gibi görünen şey aslında; Anadolu toprağında acımasızca süren bir sınıf savaşıydı.

Ama artık Ortaçağ'da yaşamıyoruz: Emperyalizmin çağında yaşıyoruz. İlahi ideolojilerin belirleyici/çözücü olduğu bir toplumun insanlarıyız. Böylesi bir toplumda inanç temelli bir örgütlenmeyle halk kurtuluşa taşınamaz; özgürlük, demokrasi ya da sosyalizm mücadelesi verilemez. Toplumun dar bir askeri aristokrasi ve geniş halk yığınları biçiminde ikiye ayrıldığı Ortaçağ koşullarında; Alevi kimliğinin halk kimliğine, evrilmesi durumu, bugün geçersizdir. Bu bağlamda kurulacak bir Alevi partisi halkla taraf olarak egemene karşı konumlanamaz, tam tersine sistemin bir partisi olur; güttüğü/yönlendirdiği Alevi kitleyi, egemene "yem" eder; Alevi kimliğinden, Alevi örgütlenmesini halk örgütlenmesinden uzaklaştırır.

Alevi-Sünni mezhep ayrılığını sıcak noktalara taşıyarak ortak yarar/çıkar altında toplanan halk kesiminin bölüğünün diğer bölüğünü boğazladığı bir ortamda, Aleviler'in ilerici-toplumsal güçlerle demokrasi ve özgürlük zemininde buluşmasını engeller. Bu ülkenin demokratını, aydınını, sosyalistini "edilgen" bir taraf olmaya iter; giderek "seyirci" durumuna düşürür.

İnanç özgürlüğünün güvenceye alındığı koşulda; herkesin kendi kimliğiyle yer aldığı, konuşan ve tepki gösteren, denetleyen ve hesap soran örgütlü bir toplum yaratmanın "olmazsa olmaz" ilk koşulu olan laikliği ve laik devlet anlayışını yadsır; Alevi toplumunu toplumun diğer kesimlerinden soyutlayarak, demokrasinin "boğazlanmasına" çanak tutar. Köktendinci kanalda örgütlenen RP'nin konumuna düşer; onlara meşruiyet kazandırarak, iktidarı ele geçirmeye hazırlanan şeriata karşı oluşturulacak anti-şeriatçı cepheyi böler.

Şu soru akla gelebilir: Aleviler kendi kimliğiyle köktendinci kanalda izlenen Refah örneği gibi bağımsız bir siyasi mücadeleye giremeyecekse eğer, Alevi kimliğinin önemi nerede kalıyor?

Halk kültürünün, halkın devrimci tarihinin taşıyıcısı, yaşanan anda halk katındaki memnuniyetsizliğin, muhalefetin simgesi olan Alevi kimliğinin laik-demokrat özüne, siyasal özlemine, bunları bir sentez olarak kucaklayan dinamiğine her zaman olduğundan daha fazla gereksinme var.

Aleviler bugün, Alevilikten kaynaklanan sorunlar çevresinde örgütleniyor. Bu sorunların çözümü demokratik bir süreci gerektiriyor. Süreçte Aleviler, demokratik istemlerinin kalıcı kazanımlar durumuna gelmesini sağlamak için kendi kimliğiyle kendi kitlesel örgütlenmesini, yani laiklik ve demokrasi mücadelesinin kavga ayrıntılarını yaratmak durumunda. Oluşturulan Alevi Temsilciler Meclisi bu çabanın ürünü.

Parti neye yolaçar?

Aleviler, kendi kitlesel örgütlenmelerini yaratırken, geçmişten günümüze uzanan Ortaçağ ürünü değerlere, bu değerler üzerine yapılanacak bir topluluk örgütlenmesinin dar kalıplarına mahkum olmamalı, tam tersine geleneksel değerlerinin yaşatkan özünü kucaklayan ve bu değerleri topluluk örgütlenmesinin nesnel sınırlarını aşarak, onları çağdaş anlamda bir demokratik toplum örgütlenmesine taşıyan davranışın/davranışların sürdürümcüleri olmalıdır. Laikliğin-demokrasinin güvencesi olan Aleviler; ortak düşman durumunda bulunan teokratik devlet özlemi içinde kıvranan şeriatçı ve faşist dikta hevesli darbeci güçlere karşı yaratılacak laik-demokrasi cephesine, kendi dinamiğini, çimento olma görevini üstlenecek biçimde aktarmak zorundadır.

İşte Aleviler'in siyasal örgütlenme sorunu, bu noktadan sonra devreye girer. Aleviler, yaşama geçirilen bu laik-demokratik cephede yer alan tüm laik-demokrat ve emekten yana güçlerin, siyasal örgütlenme bağlamında yaratacakları, Alevi kimliğine yer veren, onun açılımlarını benimseyen, iktidara yönelik bir siyasi partide siyasal örgütlenmelidir. Böylesi bir siyasal örgütlenmenin koşullarını hazırlamak tüm Aleviler'in sorumluluğudur.

Çünkü Alevilik sınıf değil, özünde bir inanç topluluğudur; ülke sorunlarının çözümünde tek başına ne bir çaredir, ne de bir güçtür.

Esat Korkmaz, Nefes dergisi Genel Yayın Yönetmeni

Geleneksel Alevi-Bektaşi örgütlenmesi çözülürken, modern örgütlenme ve kimliğe dönüş yaşanıyor.0.

Hitit Güneşi'ni minareyle sıvamanın anlamı

Erdoğan AYDIN

Geçen haftanın önemli tartışma konularından birini Ankara'nın ambleminin değiştirilmesi oluşturdu. RP, ANAP, MHP, DYP'li Belediye Meclisi üyelerinin oylarıyla gerçekleştirilen bu değişiklik, laikliğin savunusu temelinde CHP ve kemalist örgütlülüklerce engellenmeye çalışıldıysa da başarılı olunamadı. Şimdi artık sorun, şeriatçılarla laikler arasında bir mevzi savaş konusudur. Sosyalistlerin tavrı ise elbette ki, Hitit Güneşi'ni minareyle ikame etmeye çalışan totaliter zihniyetin karşısında olmaktır.

Kaba bir yaklaşımla varılacak yargının aksine Ankara'nın ambleminin değiştirilmesi, "boynuz" ile "minare" arasında biçimsel bir tercihten öte, laik kültürün bir mevzi daha geriletilmesi, Türkiye'nin tarihi ve kültürel çeşitliliğine yapılmış yeni bir saldırı oluşturması anlamında önemlidir..

Sunulmaya çalışıldığının aksine bu gelişme, İslamdışı, örneğin Hitit kültürel egemenliğine karşı meşru ve masum bir mevzi kazanımı değil, aksine zaten egemen olanın, kendi dışında kalan her türden değere karşı yok ederek yükselme savaşının yeni bir adımıdır.Saldırıyı yürütenler, islamcı olmayan herşeyi karşıya alan bir anlayışla, "biz ve onlar" ayırımını sistematik olarak topluma egemen kılma ve toplumsal hegemonya sağlama savaşı yürütmektedirler.

Hitit Güneşi ve özgürlük

Sözkonusu bu değişime karşı Hitit Güneşi'ni sahiplenmek, genel olarak İslama karşı olmak gibi bir amaçtan köklü ayırımla, çok daha meşru ve Müslüman çoğunluğun da hak ve özgürlüklerini savunmak anlamını taşıyor. Şöyle ki, şeriatçı tahakküm, sadece dinsiz veya diğer dinlerden azınlıkların hak ve özgürlüklerine değil, aynı zamanda ve çok daha yaygın olarak şeriatçılığa sığamayan, çağdaş insanlık değerleriyle tanışma anlamında onu aşmış çoğunluk Müslümanlar'ın, İslamı kendi inandığı biçim ve düzeylerde yaşama özgürlüklerinin sona ermesi anlamına gelecektir. Çünkü İslamın kişiyle tanrısı arasındaki vicdani bir inanç olarak algılanışından temel ayırımla şeriatçılık, toplumsal hayatın her ayrıntısını katı yaptırımlar altına almak ve bunu devlet aracılığıyla her ne pahasına olursa olsun uygulatmak anlamına geliyor.

Tarih boyunca da görülmüş olduğu gibi şeriatçı otoritelerin, Müslüman birey ve topluluklara yönelik baskı ve katliamları, gayrımüslimlere yönelik baskı ve yaptırımlarından çok daha fazla olmuştur. Salt Osmanlı tarihinin kaba bilgisi bile bize, diğer inançlardan halkların toprak ve birikimlerine yönelik işgal ve ilhakların iç ayaklanma ve bastırmaların yanında her zaman ikincil kaldığını göstermektedir.

Bu durum genel olarak dinlerin tekçi, tek ve mutlak doğrucu felsefi temelinin, özel olarak da İslamiyetin, hayatın her ayrıntısına yönelik belli ön yaptırımlar getirmiş olmasının kaçınılmaz sonucudur. Herşey önsel olarak belirlenmiş ve değiştirilemez olunca, sürekli değişim ve hayvandan ayırımla akıl sahibi olmanın kaçınılmaz sonucu olarak gündeme gelen farklılıklar her seferinde "doğru yol"dan sapkınlıkla anlamlandırılarak cezalandırılma gereğini gündeme getirmiştir.

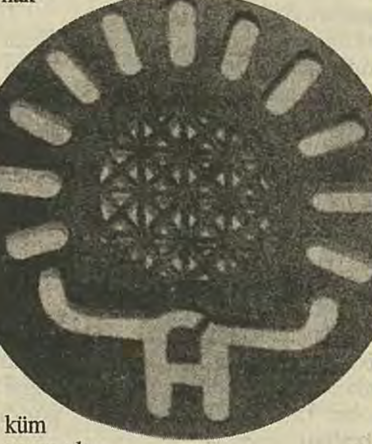
Yeni amblemle yapılan değişimden amaç, suni gündemlerle gerçek gündemi çarpıtmak, yaşadığımız çok boyutlu kriz ortamından, toplumu İslamcı ve İslamcı olmayan şekilde ikiye bölerek, kendine müslümanım diyenler üzerinde toplumsal hegemonya sağlamaktır. Solcu ve solcu olmayan liberallerimizin yarattığı yanılsamaların aksine "biz ve onlar" ayırımı şeriatçı totaliterizmin iktidar yürüyüşünün temel argümanlarından birini oluşturmaktadır.

RP'li Belediye Başkanı Melih Gökçek yeni amlemi basına gösteriyor.

Bu özgülde, "Onlar yeni ambleme 'hayır' derken aslında ayyıldız ile minarenin temsil ettiği zihniyete, onun taşıdığı anlama 'hayır' diyorlar" (N. Özsöz, Milli Gazete, 3.7.95) ifadesindeki demagojik çift anlamlılığı bilince çıkarmak gerekiyor.

Çünkü amblem değişimine karşı çıkanlar gerçekte bayrak değiştirmek veya camilerin tasfiyesinden söz etmiyorlar. Tam tersine, "bayrakları bayrak yapanın üstündeki kan olması" ve onun bir yayılma ve şovenizm aracı olarak kullanılmasına, keza minarenin şeriatçı anlamda, farklı inançlara karşı bir cihat ve dinin farklı yorumlarına karşı bir tahakküm

aracı olarak kullanılmasına karşı çıkıyorlar. Esasen amblem değiştirme kararlılığı tam da böylesi bir zihniyetin ifadesi olduğu içindir ki karşı çıkılmayı gerektiriyor.

Bu anlamda amblem değiştirme kararlılığı ile İstanbul'un fethinin büyük gösterilerle kutlanması ve Ayasofya'nın cami yapılmaya çalışılması, hep aynı işgalci ve totaliter ruhun dışa yansımaları ve sokağa egemen kılınması çabalarının ürünüdür.

Temel motivasyon araçları cami, bayrak, fetih ve "biz"den olmayanlara düşmanlık olan bir ideolojik şekillendirmenin, komplekslerimizi ve evrensel uyumsuzluklarımızı pekiştirmekten başka bir sonuç getirmeyeceği açıktır. Ama tam da ancak bu yolladır ki Türkiye'nin şeriat rotasına sokulması mümkün olacağından, yapılan herşey oldukça bilinçli yapılmaktadır.

Neredeyse süreğenlik kazanan kriz ve yılgı atmosferinde iyiden iyiye kendine yabancılaştırılmış olan çoğunluğun sorunlarına çözüm arayışlarını, onun kimlik olarak sahiplendiği değerler temelinde bir toplumsal bölünme yaratarak yedekleme taktiğidir izlenen. İstanbul'un fethi de, Ankara'ya yeni amblem bulma da hep bu bağlamda anlaşılmalıdır.

Hititler İslama ne yapar?

Hitit Güneşi, bir inanç olarak İslama hiçbir tehdit oluşturmazken, onu minare (ve tabii tam bir bayağılık örneği ticaret merkezi) amblemi ile ikame etme girişimi, bu toprakların farklı kültürleri ve değerlerine karşı girişilen bir tasfiye girişimidir. Hitit Güneşi bu toprakların tüm tarihi ve değerlerini sahiplenen laik bir anlam taşırken, onun minare amblemiyle değiştirilmesi, tarihi, Anadolu'nun Selçuklular'ca işgalinden başlatma şeklindeki cihat ve tahakküm zihniyetinin dışavurumu olmaktadır. Ve tabii asıl önemlisi tarihe yapılan böylesi bir vurgu, farklı kültürlerin tasfiyesi veya yaşamalarının ancak şeriatçı ideolojiye kayıtsız şartsız boyuneğme koşullarında kabul edilebileceğinin de teyidi anlamında önem taşıyor.

Değişimin, sunulmaya çalışıldığı gibi ulusal değerlerin sahiplenilişi ile de ilgisi yoktur. Ataları kılıç zoruyla, 300 yıla yaklaşan bir zorbalıkla boyun eğdirilerek müslümanlaştırılmış bir kavmin, takip eden süreçte kendisine yapılanları bu kez başka kavimlere yapmakla örülen bir tarih oluşturması trajiktir ve böyle bir tarihe öykünenlerin toplumu kalıba dökme girişimleri, daha çok İdris-i Bitlisiler'in, Vahdettinler'in, Vischler'in kraldan çok kralcı "milliliklerinin" tezahürü olabilir ancak.

İdeolojik ölüm

Tarihi başka halklarla savaşlarla biçimlenmiş, sıklıkla Türkleştirme, müslümanlaştırma veya tahakküm altında tutma yoluna başvurmuş bir ulusa; çağdaş insanlık değerlerinin içselleştirilerek 21. yüzyıla hazırlanmasının önemli bir kilometre taşı da, kendi tarihiyle yüzleşmesidir. Bunu yapmak öncelikle Anadolu medeniyetinin biçimlenmesinde pay sahibi olan diğer tüm halk ve kültürlere saygının içselleştirilmesinden geçiyor.

RP belediyelerinin yapmaya çalıştığı şey ise bunun tam tersi olmaktadır; çünkü fetihçilikten arıtılmış, başka inançların eşit haklılığına saygılı, dinin bir tahakküm aracı değil kişiyle tanrısı arasında bir özgürlük alanı olduğu demokratik bir kültürel atmosfer, onların ideolojik ölümü anlamına gelmektedir.

'Başka Türkiye yok'

Metin ÇULHAOĞLU

"İki Türkiye" görüşü, beş altı yıl önce ortaya atıldı. Bu görüşe göre, birinci Türkiye yaşam biçimlerinden eğlence mekanlarına, insanlarının özlemlerinden özentilerine kadar birçok alanda giderek batı standartlarını yakalıyordu. İstanbul'da Şişli, Levent, Ortaköy; Ankara'da Tunalı Hilmi, Gaziosanpaşa; İzmir'de Karşıyaka ve Kordon, birinci Türkiye'nin yaşanabileceği mekânlar arasındaydı. İkinci Türkiye'de ise, çağdaş özlemlerle geleneksel yapılar, insanca beklentilerle öfkeli umutsuzluklar, K. Armutlu'da, Gazi Mahallesi'nde, Ümraniye'de, Nurtepe'de, Altındağ'da, Çiğli'de ve benzeri yerleşimlerde ürkütücü bir bileşim oluşturuyordu.

Bu tür ayrımlar, toplumsal gerçeklerin saptanmasında belirli bir soyutlama düzeyine kadar yararlı olabiliyorlar. Ancak gene de unutmamak gerekir: İçerdiği ayrışma ve çeşitlilik hangi boyutlara ulaşırsa ulaşsın, her toplum son çözümlemede sosyolojik, siyasal ve ideolojik bir bütünlük oluşturur. Türkiye, sosyolojik anlamda temel sınıflara dayalı bir topluma sahip olduğu, siyasal anlamda herkesi etkileyen baskıcı bir sivil ortama sürüklendiği, ideolojik anlamda ise kültürü ile aşılanmış egemen ideolojinin boyunduruğunda yaşadığı için aslında tek bir Türkiye'dir. Bu üçlü süreç, "iki Türkiye"yi yeniden tekleştirmektedir. Bu tekleşmeden kaçınabilen bir "başka Türkiye" yoktur.

1970'li yılların ikinci yarısına kadar, sosyalistlerin gerçekleştirdiği gösterilerde "iki sol" yoktu. Bugün var. Bugün "iki sol" 1 Mayıslar'da, 2 Temmuzlar'da rahatça görülebiliyor. Birinci sol, bu gösterilere sereserpe, biraz liberter havada, elele tutuşmuş sevgililer, çimenlere yayılmış orta sınıf mensupları, aklı kuliste kalan sendikacılar ve iyi okulların öğrencileri ile katılıyor; zaman zaman oldukça "batılı" ve "feminist" sloganlar da atıyor. İkinci sol ise neredeyse tümüyle kent yoksullarından ve gençlerden oluşuyor. Sergiledikleri görünüm ve disiplin anlayışları zaman zaman grotesk boyutlar alabiliyor. Yaşları genç; ama soluksuz olduklarını kimse söyleyemez. Bilinç düzeyleri geri olabilir; ama öfkelerinin temelsiz olduğunu kimse iddia edemez. Aşırı keskin görünebilirler; ama palavracı olduklarını ileri sürecek kimse çıkamaz. Sonuçta, vuruşmasını ve ölmesini de biliyorlar.

> Evet, doğru, miting alanlarına asker gibi gelenlerin marksizmi bildiklerini pek söyleyemeyiz; peki, bu alanlara marksizmi az çok bilerek gelenlerin Türkiye'yi bildiklerini söyleyebilir miyiz? "İki Türkiye"yi tekleştiren siyasal ve ideolojik süreçler, bugün ne yazık ki "iki sol" için tersine işliyor. Sınıfsallığı perdeleyen sosyolojik ve kültürel farklılıklar, ideolojik ve siyasal farklılıkları önce geri plana, sonra da abese itecek bir derinlik kazanabiliyor. Açık konuşmak gerekirse, bu hiç de iyi bir "gidiş" değildir.

Evet, doğru, miting alanlarına asker gibi gelenlerin marksizmi bildiklerini pek söyleyemeyiz; peki, bu alanlara marksizmi az çok bilerek gelenlerin Türkiye'yi bildiklerini söyleyebilir miyiz?

"İki Türkiye"yi tekleştiren siyasal ve ideolojik süreçler, bugün ne yazık ki "iki sol" için tersine işliyor. Sınıfsallığı perdeleyen sosyolojik ve kültürel farklılıklar, ideolojik ve siyasal farklılıkları önce geri plana, sonra da abese itecek bir derinlik kazanabiliyor. Açık konuşmak gerekirse, bu hiç de iyi bir "gidiş" değildir. İdeolojik ve siyasal farklılıkların zamanla da olsa, en başta pratik içinde ve tartışmalarla giderilmesi mümkündür. Buna karşılık sınıf ötesi sosyolojik ve kültürel kutuplaşma, sol için, üstesinden çok güç gelinebilecek, giderek yerleşiklik kazanabilecek bir beladır.

Bu belanın, biri asli, diğeri ise tali iki ilacı vardır. Birincisi, sınıftır, sınıf damgasıdır. Sınıf hareketi, "iki sol"u aynı ideolojik ve siyasal hatta buluşturamasa bile (ki böyle bir misyonun olması da gerekmiyor) çarpık sosyolojik ve kültürel kutuplaşmaları ortaya çekecek, çekilemeyeni de iyice marjinale itecek güce sahiptir. Bu, potansiyel bir güçtür. Kamu çalışanları dahil işçi sınıfı, nisbeten daha kapsamlı siyasal hedeflere büsbütün burun kıvıran bir "somut-güncel talep" döngüsüne takılıp kaldığı sürece, bu potansiyel güç fiili güce dönüşmeyecektir.

İkinci ilaç ise, doğrudan doğruya "birinci sol"un kendine çeki düzen vermesiyle ilgilidir. Türkiye sosyalist hareketinin en başta sınıf eksenli politikalara, kadrolaşmaya, militanlaşmaya, disipline, örgüt formlarına, süreklileşmiş çalışma kanallarına ve takvimin belirli günlerini aşan bir mücadele soluğuna ihtiyacı vardır. Sırf ortodoksluk ya da zevk için değil. Bu ülkenin nereye yöneltilmek istendiği artık bellidir. Biz çok istesek de, Türkiye insanların huzur içinde pikniğe gider gibi mitinge, gösteriye greve gidebildikleri bir ülke olmayacaktır. Kırk kez "demokrasi" dendiğinde bu ülkeye demokrasi gelmeyecektir. Egemen sınıfların ve onların siyasal/askeri temsilcilerinin Türkiye'ye biçtikleri özel dış misyonlar evin içinin şu ya da bu biçimde zaptırapt altına alınmasını öngörmektedir.

Geleneksel güvenlik güçlerinin dışında, sivil ya da paramiliter güçler bu misyonda özel bir yer alacaklardır. "Kana kan intikam" diyeceklerdir; "kahrolsun insan hakları" diye bağıracaklardır. O halde soru şudur: Direnecek miyiz, direnmeyecek miyiz? Eğer direneceksek, neyle ve nasıl? "Birinci sol"un her yanını rehavet bürümüş, 30 yıl sonra örgütsüzlüğün, serbestliğin ve gevşekliğin "fazilet"lerini keşfetmiş insanlarıyla mı, yoksa "ikinci sol"un analiz gücünden yoksun, plansız, perspektifsiz ve kendiliğinden dinamizmiyle mi? Somut ve güncel taleplere kilitlenmiş sınıfa "aferin bu iş böyle yapılır" diyerek mi, yoksa ona devrim nutukları atarak mı? Öğrenci gençliğe "yurt ve kantin sorunları"ndan yaklaşarak mı, yoksa onları dağlara göndererek mi?

Son çözümlemede, "İki Türkiye" olamayacağı gibi "iki sol" da olamaz. Bir önceki paragrafta sıralanan açmazlar, Türkiye solunun yazgısı sayılmamalıdır. Türkiye sosyalist hareketinin birinci ve ikinci solu bütünleştirecek merkezi-toparlayıcı dinamiklere ihtiyacı vardır. Bu dinamikler geliştiğinde, kent yoksullarının ve gençlerin, "ikinci sol"un kapalı ev alanı olmadığı da ortaya çıkacaktır.

O zaman, nasıl "başka Türkiye" yoksa, ideolojik ve siyasal alandaki bütün farklılıklara rağmen, sosyolojik ve kültürel anlamda "başka sol" da olmayacaktır.

HADEP Genel Başkanı Murat Bozlak Söz aracılığıyla çağrı yaptı:

'Demokrasi güçleri işbirliği yapmalı'

Aylan UNCU

Halkın Demokrasi Partisi (HADEP) Genel Başkanı Murat Bozlak, demokrasi güçlerinin bölünmemesi gerektiğini savunarak, Türkiye soluna ve yeni kurulacak Kürt partilerine güçbirliği çağrısı yaptı. Bozlak, HADEP Genel Merkezi'nde yaptığımız söyleşide sorularımıza şu yanıtları verdi:

HADEP'in HEP ve DEP'in boşluğunu doldurmadığı, daraldığı söyleniyor. Siz bu konuda ne diyorsunuz? Sürgünde Kürt Parlamentosu (SKP) kurulması HADEP'i gölgeledi mi?

HEP ve DEP'ten sonra doğan bir boşluk yok. Ben öyle görmüyorum. Biz, 11 Mayıs 1994 tarihinde HADEP'i kurduk, ama bizim geçmişimiz 1990 yılına dayanıyor. Sürekli bir demokratik mücadelemiz var. Bu süre içerisinde birçok arkadaşımızı gözaltına aldılar, tutukladılar. Bunlar arasında milletvekili arkadaşlarımız da var. HEP ve DEP kapatıldığı için HADEP kuruldu. HADEP bugün Türkiye'deki en ciddi kitlesel desteğe sahip bir siyasi partidir. HADEP'in, diğer siyasi partilerden çok farklı bir yeri var. HADEP bir halk hareketi şeklinde gelişti. Bugün de bu zor koşullara rağmen, bütün sıkıntılara rağmen milyonların yüreklice desteklediği bir siyasi partidir.

Bu boşluk görüntüsü, HEP ve DEP'in daha önce TBMM'de de temsil edilmiş olmasından kaynaklanabilir mi? Milletvekillerinin yokluğu mu boşluk görüntüsüne neden oluyor?

Sesimizi çıkarıyoruz. Ancak basın Türkiye'de HADEP'i yazmıyor. Bu bilinçli bir tutum. Elbette milletvekili arkadaşlarımız olsaydı Meclis'te de istemlerimizi dile getirecektik. Bu arkadaşlarımızın milletvekilliklerinin düşürülmesi bizim için bir eksikliktir, ama boşluk olarak değerlendirmek mümkün değil.

'Sürgünde Kürt Parlamentosu' sizi etkiledi mi? Ya da çalışmalarınızı gölgeledi mi?

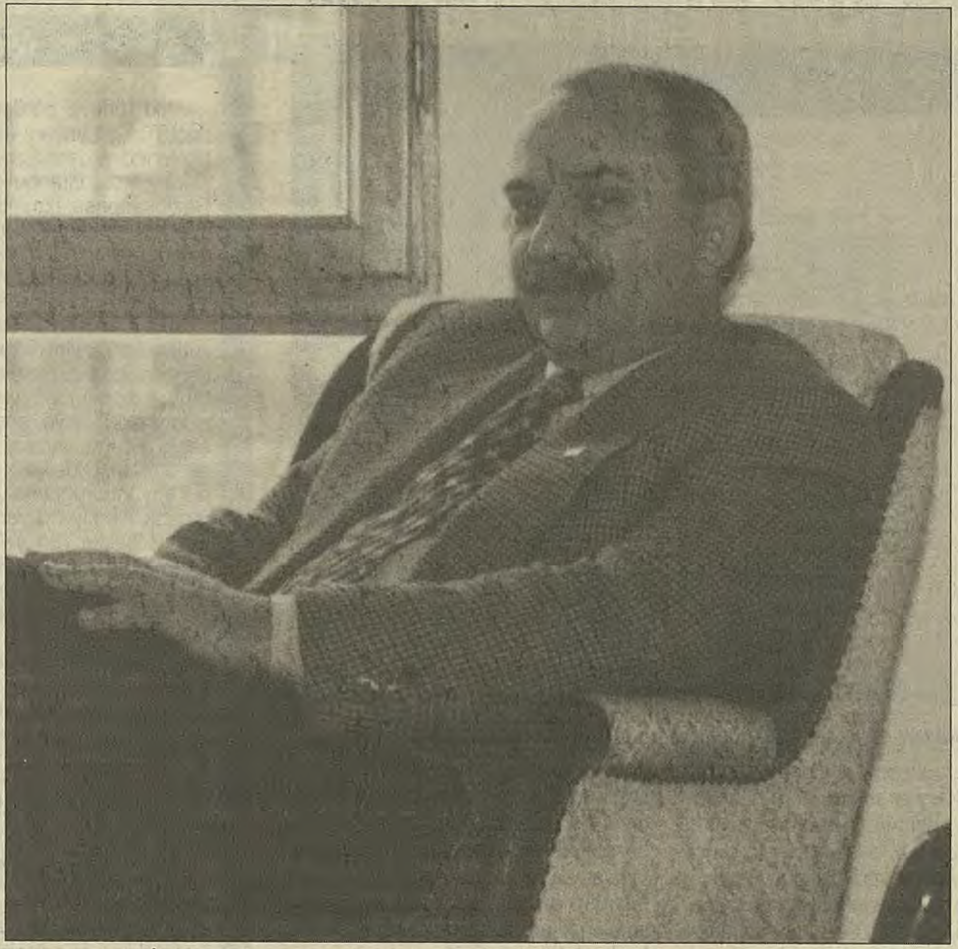
Biz gölgeleyen, engelleyen hiçbir kişi veya kurum yok. Bizim önümüz son derece açık.

Hapisteki DEP milletvekilleri kendilerini HADEP'li olarak görmüyorlar. Neden? Aranızda görüş farklılığı mı var?

Hapisteki arkadaşlarımızın kendilerini HADEP'li olarak tanımlamadıkları konusunda bir bilgim yok. Ben aynı kanıda değilim. Yalnız şu gerçek; üye değiller. Ancak üye olsalar biz bundan onur duyarız, gurur duyarız. Kendileri cezaevinde bulundukları için siyasi faaliyet yürütmeleri mümkün değil. Bu nedenle de biz gelin, üye olun gibi bir taleple de kendilerine gitmedik. Kendilerini HADEP'li görmedikleri konusunda da ise bana söyledikleri pek bir şey yok. Zaman zaman kendileriyle görüşmelerimizde parti çalışmalarına ilişkin düşüncelerini alıyoruz. Ben öyle inanıyorum ki, bu arkadaşlarımızın eğer bir siyasi parti içinde çalışma durumları olursa, böyle bir zemin doğduğu noktada tercih edecekleri HADEP'tir. Biz HEP ve DEP'te arkadaşlarla beraber çalıştık. Biz, DEP'ten farklı bir anlayışla parti kurmadık. Aynı anlayışın insanlarıyız.

Türkiye solunun bugün bulunduğu yeri nasıl değerlendiriyorsunuz? Türkiye solu birliği tartışıyor. Bu tartışmada HADEP'in konumu nedir? Kendinizi sol veya sosyalist mi, milliyetçi mi, yurtsever olarak mı tanımlıyorsunuz?

Türkiye solundan benim algıladığım şu anki Meclis'te temsil edilen siyasi partiler değil. Biz CHP'yi, DSP'yi Türkiye sol hareketi içinde yer alan siyasi partiler olarak görmüyoruz. Çünkü onların sol nitelikleri yok. Mevcut düzenin partileri. Sosyal demokrat parti olarak da onları görmüyorum. Bunların dışındaki solu kastettiğinizi zannediyorum.

Murat Bozlak, İbrahim Aksoy ve arkadaşlarının 'oyuna geldiğini' söyledi.

Türkiye'de sol birliği tartışıyor. HADEP, kurulmuş bir siyasi parti. Bizim partimizin kapıları Türkiye'deki yurtsever, devrimci, demokrat her kesime açık. Türkiye'de önemli bir faşist ve gerici gelişme var. Bu faşist ve gerici gelişme karşısında yurtsever, devrimci, demokrat insanların birlikte davranmalarında yarar görüyoruz. Bu açıdan da, Türkiye'de devrimci-demokrat insanlara kapımızı sonuna kadar açık tutuyoruz. Bizim isteğimiz bu arkadaşlarımızın da HADEP'in içinde birlikte güçlerini birleştirerek HADEP'le beraber çalışmalarıdır. Türkiye solunda yeni partileşme hareketleri var. Sosyalist partiler de var. Güçlerin aşırı derecede bölünmesini doğru bulmuyorum. Kişi olarak her siyasi düşüncenin kendini özgürce ifade etmesinden, örgütlenmesinden yanayım. Ancak koşulların da dikkate alınması gerekir. Özellikle ufak tefek nüans farklılıklarından dolayı ayrı siyasi partiler kurmaya gerek olmadığı kanısındayım. Mümkün olduğunca ortak paydalarda birleşilmeli, geniş kitlelere hitap edebilecek organizasyonlara girilmesi gerektiği inancındayız. Bizimle beraber çalışmak isteyen arkadaşlarımıza kapımız açık, ama bizim partimizin içinde yer almayan, yeni parti kurmak isteyen insanlar da fazla bölünmeden, parçalanmadan örgütlenmelidir. Eğer böyle bir yol açılırsa, biz bu arkadaşlarla güçbirliği yapmaya da hazırız. Biz kesinlikle milliyetçi bir parti değiliz. HADEP, demokratik sol bir kitle partisidir.

İbrahim Aksoy ve arkadaşları HEP ve DEP sürecinde parti yönetimini radikallikle suçlayarak ayrılmıştı. Ancak onlara da parti programlarından dolayı kapatma davası açıldı. Şerafettin Elçi'nin de partisinin kurma çalışmalarını yürüttüğü belirtiliyor. Bu partilerin kurulması HADEP'i etkiler mi? HADEP bu partilere nasıl bakıyor?

Demin Türkiye solunun mümkün olduğunca kendi aralarında birliktelik oluşturmaları gerektiğini söylemiştim. Demokrasi güçlerinin parçalanmasından yana değilim. Çünkü, yaşanan süreç buna uygun değil. Mümkün olduğunca birlikteliği savunuyoruz. Demokrasi ve Değişim Partisi'ndeki arkadaşlar geçmiş dönemde, HEP ve DEP döneminde bizimle birlikte çalışan arkadaşlardır. İşin şu yönü önemli. Düzenin arkasında olanlar, düzenin değişmesinden yana olmayan karşıt güçler, sürekli hızla gelişen dinamik güçleri bölmeye çalışırlar. Bu parçalanmadan medet umarlar. Böylesi bir parçalanmayı sağladıkları noktada onlar açısından önemli bir fırsat doğmuş olur. Tabii kitle tabanını da bölmesi gerekir. İbrahim Aksoy ve arkadaşlarının kurduğu siyasi partinin HADEP'in kitlesel tabanını etkilediğini söylemek doğru değil. Bizim kitlesel tabanımızı etkilememişlerdir. Çok dar bir kesim bizden ayrılmıştır. Arkadaşlarımız bu oyunun farkına varmalılar. Bir an önce hatalarını görürler, geri dönerler düşüncesindeyim. Sonuç itibariyle oyuna gelmemek gerektiği inancındayım. Yaşanan süreç birlikteliği dayatıyor, birlikte olmayı gerektiriyor. Böyle bir ortamda bölünmenin demokratik güçlere faydası yok. HADEP'e Türkiye'deki yurtseverlerin, devrimcilerin, demokratların hepsini çağırıyoruz. Hatta yapabiliyorlarsa, yeni bir parti kurmanın yararı da yok bu süreçte. Gelsinler, birleşelim. HADEP gerçekten bu konuda önemli bir imkanı sağlıyor. HADEP, bir halk hareketi şeklinde gelişmiştir. Bu hareketten istifade etmek gerekir. Hem Demokrasi ve Değişim Partisi içindekilere, hem Türkiye solundaki yeni partileşme hareketi içindeki insanlara çağrımdır. HADEP'in bu konumundan, bu potansiyelinden yararlanmalıdırlar ve ortak mücadele yolu aranmalıdır.

Ilımlı olarak bilinen Aksoy'un partisine de Anayasa Mahkemesi'nde kapatma davası açılmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Kapatılma davası açılmasındaki temel neden de bazı güçlerin bunların arkasında ciddi bir kitle desteği bulmayışıdır. Eğer ciddi anlamda HADEP'i bölecek bir kitlesel desteğe sahip olmuş olsalardı, kolay kolay kapatma davası açmazlardı. Fayda görülmedi, sistem bildiği kuralları işletmeye başladı. İşte, geçmiş dönemdeki siyasi partiler de Anayasa Mahkemesi'nde, Kürt halkı var dedikleri için, Kürt dili ve kültürünü geliştirelim dedikleri için kapatılmışlardır. Sistem, umduğunu bulamayınca, tepesine binmiştir ve onu da dışlamaya çalışmıştır. Oyunların farkına varmak gerekiyor.

Şerafettin Elçi'nin hareketi konusunda da, onlar henüz partileşmek istiyorlar. Çalışmaları sürüyormuş. Ciddi kitlesel bir parti oluşumuna gideceklerine inanmıyorum. Partileşmedikleri için bir şey söylemiyorum. Ancak parti kurarlarsa, onlar hakkındaki düşüncemizi de açıklarız.

HEP, son genel seçimlerde SHP ile ittifak yapmıştı. Siz önümüzdeki genel seçimlerde ittifaklara girmeyi düşünür müsünüz?

Biz, seçime girme hakkını elde eden partilerden biriyiz. Biz, dar düşünen bir parti değiliz. Çok geniş bir çerçevede bakıyoruz. Dolayısıyla sorunlara geniş bir şekilde baktığımız için olası bir seçimde elbetteki esas olan tek başına seçime girmektir, ama bu ittifakları da geliştirebiliriz. Özellikle demokrasi güçleri ile ittifak oluşturabilmemiz de mümkündür.

YDH'yi bir parti olarak görmediğinizi her zaman açıklıyorsunuz. Ancak daha önce Aydın Menderes gibi Cem Boyner de, özellikle Kürt sorununa ilişkin söylemleriyle dikkati çekti. Siz, yeni kurulan partilerin özellikle Kürt sorununa yönelmelerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkiye'de 20 milyon Kürt yaşıyor. Ciddi bir oy potansiyeli. Maalesef bugüne kadar bütün siyasi partiler Kürtler'e oy deposu gözüyle bakmışlardır. Kürtler'in sorunlarına çözüm aramak yerine, Kürtler'i nasıl kandırırız, yanımıza çekeriz, oylarını sandığa atarız mantığını yürütmüştür. YDH de bu mantığın ürünüdür. Biz YDH'nin ciddi bir partileşme gerçekleştireceğine inanmıyoruz. Koşullar buna elverişli değil. Kürtler'in yeni bir siyasi parti arayışları da yok. Kürtler kendi sorunlarına çözüm bekliyorlar, siyasal tercihlerini yapmış durumdalar. Yeni bir siyasi arayışları yok. Diğer partiler gibi YDH de Kürtler'in oyuna göz dikmiştir.

HEP, DEP ve HADEP süreçleri sonunda bugün Kürt sorununun geldiği aşama ne? Devletin Kürt sorununda inisiyatifi ele aldığı söyleniyor, bu konuda ne diyorsunuz?

HEP'ten bu yana, HADEP'te de biz Kürt sorunu konusunda resmi politikaların yanlışlığını söylüyoruz. Sürekli şiddete dayalı politikalar esas alınmıştır. Bunun dışında değişik bir yönteme hiç başvurulmamıştır. Bu politikalarla Kürt sorununu çözmek mümkün değil. Oysa Kürt sorunu çözülmeden Türkiye'nin de hiçbir sorunu çözülemez. Şiddet politikaları çözümsüzlüğü getirmiştir, artık barışçı yöntemler denenmelidir. Bu bağlamda demokratik siyasi çözümü savunuyoruz. Demokratik siyasi çözümü savunduğumuz için de saldırılara hedef oluyoruz. Gelinen noktada Kürt sorunu uluslararası bir sorun haline gelmiştir. Bir an önce bu politikalardan vazgeçip, Kürt sorununun demokratik siyasi çözümüne gitmek gerekiyor.

Işığı çoğaltalım, karanlıklar aydınlansın

Hasanlar, Kenanlar, Ayşenurlar için Ankara'ya yürüyüş

Haber Merkezi- Gözaltında kayıplarla ilgili kampanyalar çoğalarak devam ederken, bir gözaltında kayıp haberi daha duyuldu. 13 Haziran günü gözaltına alınan ve 16 Haziran'da Terörle Mücadele Şubesi'nden serbest bırakıldığı ileri sürülen İlhami Işık halen evine dönmedi. Işık, Güngören HADEP ilçe örgütünün eski başkanıydı.

Gözaltında kayıplara karşı kampanya çerçevesinde Galatasaray'da yapılan oturma eylemine geçen cumartesi yoğun katılım oldu. Bilindiği gibi, Birleşik Sosyalist Parti (BSP) de "Gözaltında kayıplar ve faili meçhullerle" ilgili bir kampanya başlatmıştı. BSP, yürüttüğü bu kampanya süresince, kayıplarla ilgili bütün eylemlere katılma kararını açıklamıştı. Bu karar doğrultusunda geçen hafta oturma eylemine BSP Genel Başkanı Sadun Aren, BSP MYK ve ve GYK üyeleri de katıldılar.

5 Temmuz günü Kadıköy Altıyol'da yapılan mum yakma eylemine de BSP'nin Kadıköy, Maltepe, Beykoz ve Ümraniye ilçe örgütlerinden destek verildi.

İnsan Hakları Derneği de kayıplara karşı kampanya çerçevesinde yer alan Ankara yürüyüşünü 8 Temmuz'da başlatıyor. İHD, bu konuda duyarlı olan herkesi yürüyüşe destek vermeye çağırıyor.

BSP de aynı gün kayıplarla ilgili afişlemeye çıkacak. Afişlemenin ardından, kitlesel bir katılımla İHD'lileri yolcu edecek. BSP'lilerin bir bölümü yürüyüşe katılacak. İzmit ve Ankara'da da katılım sağlanacak.

Parti, önümüzdeki hafta da, Resmi Tarih, Beyaz Gül, Ölümsüz gibi kayıp filmlerinin gösterimine başlıyor.

Demokratik Mücadele Platformu ve İHD'nin bütün eylemlerine katılan BSP, bu arada HADEP ve SİP'le de görüşmelerini sürdürüyor.

Geçtiğimiz hafta çarşamba günü Demokratik Mücadele Platformu, Haklar ve Özgürlükler Platformu, Eğitim-Sen 8 No'lu Şube, Tuncelililer Derneği, Pir Sultan Abdal Derneği, Genel Konut-İş Sendikası İstanbul Şubesi, İHD, Tüm Bel-Sen 1 ve 6 No'lu şubeler, HADEP, BSP ve kayıp aileleri Ankara yürüyüşünden önce bir toplantı daha yaptılar. Bu örgütlerin temsilcilerinin ve üyelerinin bir bölümü Galatasaray'daki oturma eyleminin hemen sonrasında İHD İstanbul Şubesi ile Ankara'ya yürüyecek. Diğerleri ise temsilci gönderecek.

Galatasaray'da geleneksel oturma eylemi geçen hafta da devam etti. *(Fotoğraf: Ayla Önder)*

"Genel merkezlerin yapmadığını bugün şubeler yapmak istiyor... Bizim şubeler olarak belli düşüncelerimiz var. Toplusözleşme sürecine eylemlerle müdahale etmek lazım.. 700 bin işçinin sözleşmesi devam ediyor. Bu 700 bin işçiyi kapsayan bütün sendikaları harekete geçirmek gerekir. Türk-İş Koordinasyon Kurulu'na işçideki bu tansiyonu hissettirmek zorundayız."

Şubeler, toplusözleşme sürecine müdahale etme kararı aldılar

Türk-İş'te şubelerin muhalefeti büyüyor

Haber Merkezi-1995 yılı kamu sözleşmelerindeki tıkanıklık sürüyor. Tabanda, alttan alta kaynayan bir tepki var, ancak bu tepkiler ortak eylemler yaratmıyor. İşkolunda grev yasağı olan işyerlerinden Tes-İş, Petrol-İş ve Haber-İş'te durum daha kritik. Çünkü yasal prosedürün tamamlanmasının ardından sözleşmeler Yüksek Hakem Kurulu'nda (YHK) bağıtlanacak. Bu tehlikeye karşılık sadece Petrol-İş'te eylemler yaşandı. Geçtiğimiz hafta 4-5-6 Temmuz tarihlerinde 22 bin işçi uyarı eylemlerini gerçekleştirdi. Sabah ve akşam servislere binilmedi ve işyerlerine alkışlarla yüründü. Bütün bunlardan sonra hükümet yine adım atmazsa ortak eylemler gündeme gelecek. Bu arada Türk-İş'in ve genel merkezlerin "bekleyin, sabredin" şeklindeki telkinleri artık tabandaki homurtuların çoğalmasına yarıyor. Türk-İş, sözleşme pazarlığındaki gecikmeyi "anayasa değişiklikleri" görüşmelerine bağlayarak tepkiyi törpülemeye çalıştı. Geçen hafta Şemsi Denizer'in "Biz kamu sözleşmelerinde sorunları masada çözmek istiyoruz" şeklindeki konuşması da bardağı taşıran son damla oldu. Bu söz, "Kazanılmış haklardan taviz vermek" olarak yorumlanıyor.

İşçilerdeki beklenti ve rehavet havasını şubeler aşmaya çalışıyor. İstanbul Şubeler Platformu da geçtiğimiz hafta perşembe günü buna çözüm için bir toplantı yaptı. Yaklaşık 17 şube başkanı ve temsilcilerle yapılan toplantıda, temsilciler işyerlerindeki rahatsızlığı şube başkanlarına ilettiler. Bu toplantıda, toplusözleşme sürecine eylemlerle müdahale etme kararı çıktı.

Türk-İş cephesinde durum

Haber-İş İstanbul Şube Başkanı Levent Dokuyucu "Şubeler olarak eylemlerle bu süreci hızlandırmaya yöneleceklerini" anlattı ve Türk-İş cephesindeki durumu şöyle özetledi: "Genel merkezlerin yapmadığını bugün şubeler yapmak istiyor... Bugün, 7 Temmuz'da, hükümetle Türk-İş arasında idari maddelerin karşılıklı geri çekilmesi kararı çıktı. Oysa bizim yeni taleplerimiz var. Örneğin biz işkolumuzdaki 45 saatlik çalışma süresinin 40 saate indirilmesini talep ediyoruz. O nedenle bunun geri çekilmesi bizi etkilemez. Biz Şubeler Platformu olarak, İstanbul'daki işyerlerindeki temsilcileri biraraya getirip, tabanın birliğini sağlamak istiyoruz."

Platform, toplusözleşmelerle ilgili olarak 28 Haziran'da Türk-İş'le birlikte bir toplantı yapmak istemiş, ancak bu toplantı talebi kabul edilmemişti.

Haber-İş İstanbul Şube Başkanı; "Türk-iş yöneticilerinin göremediği, ama bizim gördüğümüz bir şey var. Tabanda çok yoğun bir rahatsızlık söz konusu" diyor ve çözümü gösteriyor:

"İşçilerin konfederasyon ve genel merkezler düzeyindeki kararlara uyduğu doğru. Biz de temsilciler ve şube yönetimlerinin baskısıyla üst yönetimleri harekete geçirmek istiyoruz."

7 Temmuz'da yapılan toplantının ardından, 16 Temmuz'da temsilcilerle birlikte İstanbul'daki şube yönetimleri ve bazı genel merkezler bir toplantı daha yapacak. Bu toplantıda, tıkanan toplusözleşme görüşmelerinin değerlendirilmesi ve önünün açılması için neler yapılabileceği konuları yeniden gündeme gelecek.

Oradan çıkacak kararlar doğrultusunda, İstanbul Şubeler Platformu üçüncü bir toplantı yapacak.

Dokuyucu, Türk-İş' bağlı tüm sendikaları harekete geçirmenin aciliyetinden de şöyle söz ediyor: "Bizim şubeler olarak belli düşüncelerimiz var. Toplusözleşme sürecine eylemlerle müdahale etmek lazım.. 700 bin işçinin sözleşmesi devam ediyor. Bu 700 bin işçiyi kapsayan bütün sendikaları harekete geçirmek gerekir. Türk-İş Koordinasyon Kurulu'na işçideki bu tansiyonu hissettirmek zorundayız."

Memura sendika yok

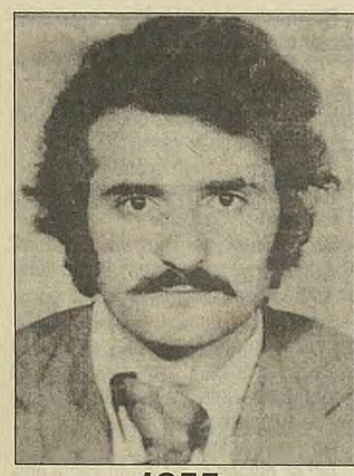
Öte yandan, kamu çalışanları cephesinde ise geçtiğimiz hafta yeni gelişmeler yaşandı. Hükümetin DYP kanadı yeni öneriler getirdi. "Anayasanın 128. maddesinde yapılacak bir değişiklikle 1 milyon 700 bin dolayındaki memur sayısını düşürme" şeklindeki bu öneriye göre geri kalan memurlar "işçileşecekti." DYP kanadının bu önerisi Meclis'teki oylamada reddedildi.

Kamu Çalışanları Sendikaları Konfederasyonlaşma Kurulu (KÇSKK) kapsamındaki 32 sendika başkanı da geçen hafta perşembe günü Ankara'da toplandı. KÇSKK'nın toplantısının sürdüğü saatlerde TBMM'de anayasa değişiklikleri konusunda tartışmalar da devam ediyordu. KÇSKK'nın yeni eylemleri tartıştığı bu toplantı sonuçlanmadan kamu çalışanlarına grevli- toplusözleşmeli sendika hakkını sağlayabilecek anayasa değişikliği önerisi oylandı ve reddedildi. Böylece durum "eski tas, eski hamam". Yani anayasadaki şekliyle, sendika kurma açısından "boşluk" sürüyor. Aslında sendika kurmayı engelleyen yeni bir yasak getirilmedi.

Sendikal hakları almak için bugüne kadar pek çok mücadele biçimini deneyen kamu çalışanları sendikaları, bundan sonraki süreci ayrıntılarıyla tartışıyor. "Tabana sormak kaydıyla" yeni süreçte neler yapılabileceğine dair tartışma dergimiz baskıya girdiği saatlerde sürüyordu. Genel merkezlerin ve şubelerin yazılı olarak ilettiği "yeni eylem önerileri"ni tartışan KÇSKK, önümüzdeki perşembe günü, 13 Temmuz'da bir toplantı daha yapacak. Bu toplantıya Türk-İş bünyesindeki muhalif şubelerin başkanları da katılma kararı aldılar.

Kamu çalışanlarının mücadelesinin, kamudaki işçilerden ayrı olmadığını savunan şubeler de ortak eylemler önerecek.

Bilindiği gibi kamudaki işçiler ve memurlar 5 Nisan kararlarından hemen sonra, 14 Nisan 94'te ortak eylemler gerçekleştirmişti..

1955-
Yusuf Baş

Adınız onur birgün olur destanlarınız okunur

Rezzan Yangöz **Seyhan Karabulut**
Selma Akay **Ceyhan Akay**
Hava Baş **Nuri Ödemiş**
Gonca Yangöz **Sezai Sarıoğlu**

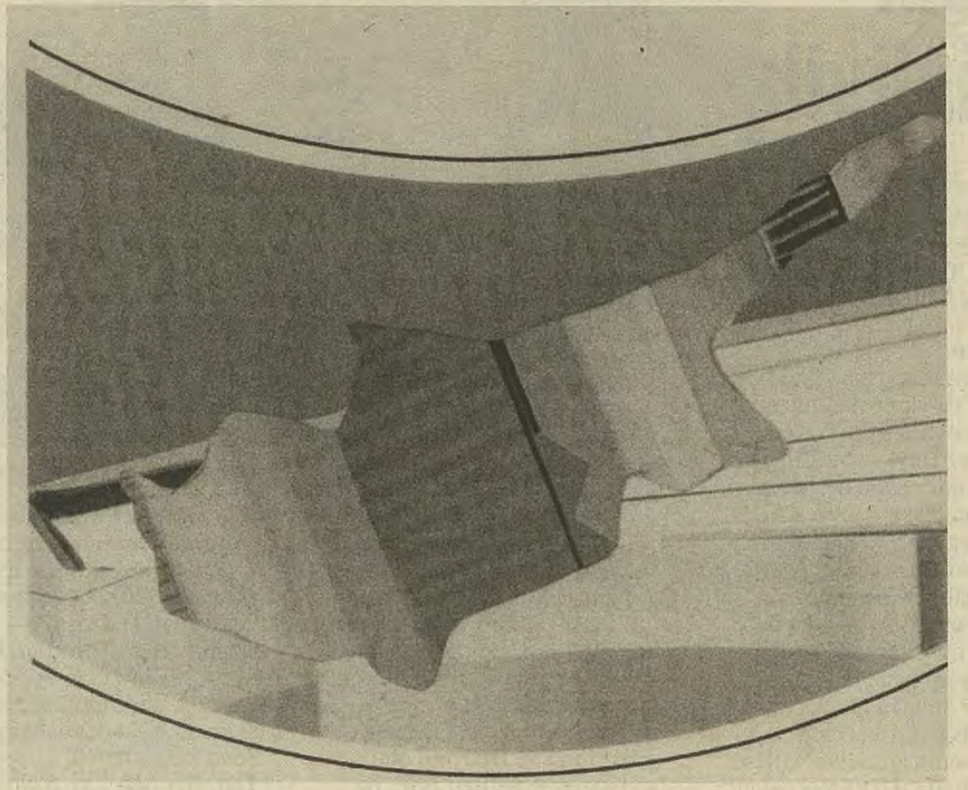
Yangın var... Yangın var... Yangın var... Yangın var... Yangın var... Yangın

Bir kova Akdeniz lütfen!

Sezai SARIOĞLU

Kuzey Kıbrıs'ta yangın vardı... Felaket türünden çok büyük bir yangındı bu. Laf vardı ortada, ihmal vardı, fellik fellik "düşman suçluları" arayanlar vardı... Ne ki tulumbacılar ortada yoktu...

Girne ormanlarında büyük bir doğa tahribatına neden olan yangının sondürülmesi unutulunca yöneticiler ve medya "kadı" rölüne soyunarak Kuzey Kıbrıs'ın sokaklarında Kürt avına çıktı. Kıbrıs'taki sorunların, savaşın, parçalanmanın, iki halkı birbirine düşman etmenin baş faili olanlar bununla da yetinmeyip hem "kadı", hem "bilirkişisi", hem de dedektif olarak yangını çıkaran "kökü dışarıdaki faili" arama yarışına girdiler. Ve buldular da... Alışkanlık bu ya, ilk akla gelen Kürtler oldu. Cebinde Rum lirası olan birkaç Kürt derhal gözaltına alındı ve anında "suçlarını itiraf ettiler." Siz, "karakolda ayna var" şarkısına inanmayın, başka şeyler de var karakolda... Demem o ki, malum mekanizma işletildi. Eski İngiliz savcısı ve başmüneccim Denktaş, görünen ve görünmeyen "böl ve yönetçi" alaturka yöneticiler, yangın vesilesiyle senaryoyu yazmışlardı bile... Ve derhal filmin çekimi için "motor" dendi: Sahne, genel olarak Kıbrıs, özel olarak Girne dağları... Fonda geçen ay ortasında gördüğüm/gezdiğim o güzelim Bella Paix'i sıyırıp geçen, cayır cayır yanan o güzelim doğa. Bir karede rol icabı ağlayan, sızlayan, karakter yapan yönetici erkan, diğer bir karede gerçekten yüreği de yanan ümitsiz Kıbrıs halkı... Görünen başrollerde, Denktaş ve avanesi... Esas başroldekiler yeraltı çekimine uygun bir şekilde istihdam edilmiş bir halde, toplumun tüm dokusu içine sızıp, propaganda ajitasyon ve örgütlenme çabalarını yürütüyorlar. Senaryo gereği yakalanan birkaç Kürt, savaş suçlusu gibi götürülüyor. BRT'den (Bayrak Radyo Televizyon) özel olarak ısmarlanmış resmi kameraman ve bilcümle devlet–lü gazeteci "yakalanış

karesini" durduruyor ve ibret için büyütüyor... Ve o sırada, linç için Türkiye'den adaya yerleştirilmiş Kurttaşlar; "isteriz isteriz, Kürttaşları isteriz" diye mehter marşı eşliğinde bir ileri iki geri giderek ve İstiklal marşı da içinde bildikleri tüm marşları söyleyerek, bildikleri tüm duaları okuyarak fonda nümayiş yapıyorlar...

Ucuz bir polisiye roman yazılıyor. Kare kare oynanıyor...

"Türk ormanlar" yanıyor... "Türkçe resmi beddualar" yeri göğü inletiyor. Oysa ormanlar ne Türk, ne de Rum, ormanlar Kıbrıslı... Hazırlıksızlık ve ihmal sonucu yanıyor Kıbrıslı ormanlar. Bunu herkes biliyor. İhmal ve ormanlardaki cephaneliklerin bir kısmının patlaması sonucunda yangın seke, seke, sıçraya, sıçraya büyüyor. İş uzuyor. Rejisör ve senarist anında filmin uzamasına karar verip, setteki görevlilere tekrar "motor" diyorlar. Artık "Dış sahneler" çekilecektir. Yardımcı ve de misafir aktör olarak başta Süleyman Demirel olmak üzere, fetihci başı Bülent Ecevit, Necmettin Erbakan ve daha niceleri sahnede yerini almak üzere alelacele, demeçlerini yolda ezberleyerek Ada'ya gidiyorlar. Uçaklar derhal özel "yangın indirimi" yaparak Türkiye'den gelecek "milli yolcuların" yangını naklen değil aynen izlemesinin yolları bulunuyor. Böylece, otorite tarafından ısrarla ısmarlanmış otuz iki kısım tekmili birden kısa metrajlı bir "yangın" filmi çektiriliyor. Giderler örtülü ödenekten finanse ediliyor.

Yarış başlamıştır. Türkiye'deki resmi ve devlet–lü medya anında duruma el koyuyor, vaziyet alıyor ve "yavru vatan"daki "yavru ormanların" ezeli ve ebedi düşmanımız "en gâvur" Yunanistan'da özel eğitim görmüş hainler tarafından yakılması karşısında "abi medya" olarak kampanya başlatıyor. Ortak sloganlar saptanıyor, "PKK'lılara Yunanistan'da orman yakma eğitimi", "Ormanları Yunanlılar yaktırıyor", "Yakalanan Kürtler suçlarını itiraf ettiler", "Öfkeli halk karakola gelerek suçluların kendilerini teslimini istedi" vs...

Sonuçta tüm ihmallere karşın yangın 6 bin 500 hektar orman yandıktan sonra zar zor söndürülüyor. Toplumsal hayat terörize ediliyor ve her muhalifin kendini bir kez daha suçlu görmesinin psikolojik ortamı yaratılıyor. İlan edilmiş "suçlular" ise serbest bırakılıyor. Denktaş ve başbakan Hakkı Atun baştaki sözlerini hiçbir düzeltme yapmadan değiştiriyor ve yangının ihmal sonucu çıktığını çaktırarak satır aralarında kamuoyuna fısıldıyorlar... Girne polis müdürü Erdem Bey gözaltına alınanların serbest bırakıldığını ve sabotaj gibi bir durumun olmadığını dünya kamuoyuna açıklıyor... Ama yine de Başbuğ Türkeş ikna olmuyor, sabotaj palavrasına devam ediyor. Sahibinin sesi Ortadoğu gazetesi ise, gerçeklerin açığa çıkmasından günlerce sonra, 5 Temmuz 1995 günü, dolaylı bir gönderme ile "Ormanları Yunan yaktırıyor" diyebiliyor. Ne denir "Tanrı Türkü yalanlardan korusun!" Amin... Amin...

Diğer yangın, halkların canını yakan yangın ise Kıbrıs'ta devam ediyor.

Ada'nın başından boca etmek üzere Bir kova Akdeniz lütfen! Yangın bitip, barış gelene dek... Herkes deniz kenarına, savaşı söndürmeye...

Alpay Durduran YKP (Yeni Kıbrıs Partisi) Genel Başkanı. Kıbrıs'ta oldukça popüler biri ve mizahi kişiliğiyle de ünlü. 1982 yılında seçimleri kazandığı halde, zamanın 'sivil' başbakanı Bülent Ulusu'nun bizzat Kıbrıs'a gelip muhalif ve muvafık politikacıları hizaya geçirmesiyle özel olarak 'kaybettirilen' bir politikacı. YKP Kıbrıs'ın bütününde politika yapmaya çalışmasıyla diğerlerinden ayrılıyor.

'Serhat bekçiliğine alıştırıldık!'

Elektriksizlik, tüpsüzlük, AB'ye üyelik, entegrasyon derken yangın çıktı. Yetkililer/medyalar 'sabotaj' kampanyası başlattılar. Gerçek durum nedir?

Tanık olduğumuz olaylar hakkında yetkililerin ve basının yaptığı yayını gördüğümüzde durumun fecaatini bir an gözler, sonra unutur gideriz. Tanığı olmadığımız olaylara sıra geldiğinde, unutmasak, yayınlara inanmayacağız.

Kuzey'i, Türkiye'ye ilhak edeceğiz diyemeyenler, adını entegrasyon koymuşlar. Adını koyamayan ilhakı gerçekleştirebilir mi diye düşünüp sonuca varmalıyız. Dışişleri, "entegrasyon" değil "federasyon" gündemdedir diyerek, entegrasyon şampiyonu sayın Denktaş'ı bozdu.

Sanki entegrasyon, ekonomik, sosyal ve kültürel anlamda gerçekleşmemiş gibi, "Kıbrıs AB'a üye olursa entegrasyon olur" demenin anlamı yok. Nitekim Kıbrıs Rum Dışişleri entegrasyonun zatep olup bittiğini açıkladı ve bunu bir tehdit olarak görmediğini gösterdi. Daha açığı, Kuzey bir işgal bölgesi olarak görünsün diye onlar entegrasyondan memnun bile olabilirler.

Sabotaj iddiaları, Başbakan Atun'un yazılı bir rapordan okuduğu canlı TV yayınından sonra balon gibi sönerken Türkiye'de bir bakanın PKK yaktı gibi açıklama yapması çok düşündürücü oldu.

Kıbrıs ikliminde ormanlarda yangın çıkacaktır. Cam kırığından bile çıkabilir. Kıbrıs'ta orman, sahil ve çevre taksimatla belirtilmiş, gözetleme kuleleri inşa edilmiş, özel üniformalı insanlar yeterli sayıda görevlendirilmiş ve bugünkü Kıbrıs yaratılmıştır. 15. yy'dan beri yok olan ormanlar İngiliz yönetimi sırasında tek tek ağaç dikerek kazanılmıştı. 100 yaşından fazla ağaç bulunursa anıt kabul edilip plaket asılmıştı. Ama şimdi ormanlar da, sahiller de, çevre sağlığı da Allah'a emanettir.

Tüm ormanlar için 6 bekçi var ki, ancak iki gözetleme noktasında görev yapabilirler. Halbuki 8-10 bin (gereksinimin dört katı) memur vardır.

'Kıbrıslılar serhat bekçiliğine alıştırıldılar' tümcesi kullanmıştınız.

Sorumlu, yetkili bir yönetim yerine Kıbrıs sorununda basmakalıp dışişleri bildirilerini papağan gibi tekrarlayanları desteklediler. Kıbrıslılar, serhat bekçisi gibi görülüp yalnız o amaç uğruna kullanıldılar.

Dağ, taş askeri bölge oldu. Sivillerin içine giremediği, ne olduğunu bilemediği bölgelerden yangın geçip gitti. Yer yer İngiliz üslerinin yangın ekipleri, askeri yakıt deposu ve cephanelikleri korudu. Ama, yangıncılar polise; polis, askere; asker de Ankara'ya bağlıdır. Sivil savunma da askere, o da Ankara'ya bağlıdır.

Kıbrıslılar'a şikayet etmesin diye kadro açıp memuriyetle vakit öldürmeleri münasip görülmüştür. Beğenmeyen göç etti.

Madem ki sayın Denktaş, her seçim paçayı kurtarıp dışişlerinin sözcülüğünü sürdürebiliyor, yetti de, arttı da.

Orman ilk kez yanmadı. Ormanların yarısı zaten yok olmuş, makiliklere "alçak" orman diye alçak muamelesi yapılmış ve karşılıksız dağıtılmaya başlanmıştı. Bu kez daha büyük yangın oldu, çünkü rüzgar yaydı. Cephanelikler de havaya uçmuş, karargah bile boşaltılmıştı.

8-10 bin memur, 12 bin memur emeklisi 6-7 bin başka tür emekli insana maaş ödeyen bu yönetimin tek derdi günü geçirmek ve maaşları ödemektir. Elektrik yok, çünkü santral yoktu, dediler, şimdi santral var tel (kablo) yok diyorlar. Çanakkale'de hava bozar, burada gaz tükenir.

Rum tarafından almayı da zul sayarlar, ama mecbur kalıp alırlar.

Otorite, 'yangın'dan yararlanarak hayatı terörize etti. Suçlananlar var.

Kapalı rejimlerde halka dürüst açıklama yapılmaz. Dedikodu ve şayia gerçeğin yerine geçer. İnsanlarımıza her tarafın düşman dolu olduğunu anlata anlata, derhal cebinden Kıbrıs (Rum) lirası çıkan PKK'lıların yakalandığı şayiası yayıldı. Karakola girip dövmeye kalkan bile oldu.

Rum tarafı şu an 300 bin yabancıyı konaklatan büyük bir turizm endüstrisi sahibidir. Gerginliğe tahammül yoktur.

Bizimkiler de AB önünde sıraya hazırlanırken işi büyütmek istemediler. Yalnızca Kıbrıs'ı mahveden kimlik kartlı ziyaretçi işçilere düşmanca davranışlar görüldü.

Rum yardımının reddedilmesi cephaneliklere dayandırılıyor.

Rumlar'dan yardım almayı gurur yüzünden reddettiler. Ezeli düşmandan yardımı kabul edebilirler, ama görülmesini istemezler. Nitekim İngiliz üslerinin yangıncıları Kıbrıslı Rum ve Türktüler, onlardan yardım aldılar. Yani Rumlar da askeri bölgelerde ve civarlarında dolaşabildiler. Öyle bir kargaşa vardı ki kötü niyetli biri, işi çok daha kötü hale getirebilirdi.

Cephaneliklerin patlamalarını izlemek için Kuzey'e geçmeye de gerek yoktu. Turistler, yabancı elçilik görevlileri ve hatta sesler her şeyi anlatıyordu.

Yurdumuz perişan oldu. Bu acı ve ayıp unutulmaz. Bunu yenmek için yönetimi islah ve bir hamle gerekir. Ama kontr-propaganda mekanizmaları hemen devreye girip seks sahneli filmlerden sonra Türkiye'den teselli mesajları uçurdular. Orman bitti, kalan da yanacak. "Ektik, ekiyoruz" diye şov yapılacak, üç hilalli çadırlar kurulacak; bu acaip yönetim tarzı değişmedikçe orman sahibi olamayacağız.

Kıbrıs sorunu 'ümitsiz vaka' mıdır?

Kıbrıs'ta, Kıbrıslı Türkler toplum olarak unutulmuştur ve yalnız Kıbrıs sorunu için hatırlanırlar. Onlar "yeter" demedikten sonra, iş yabancılara kalır. Nitekim, Rum tarafı da (güçsüzlüğünden dolayı), Türk tarafı da ABD'den, İngiltere'den, BM'den, AB'den ne gelecek diye bakıyorlar. Onlarsa sıkıştırmak istemiyorlar.

Acı tarafı şudur: Bir süre sonra Kıbrıslı Türkler'in sesi hiç işitilmez olacak.

Bizim izleyemediğimiz yeni gelişmeler var mı?

Türk tarafının "güven yapıcı önlemler"i kabul ettiği söyleniyor, ama "önce bunlar uygulansın sonra esasa geçilsin" dendiği için Rum tarafı onay vermiyor.

Yabancılar da Rum tarafına, Türk tarafı adına federal çözüm için çalışılacağı güvencesini veremiyorlar.

Bu yüzden bir çıkmaz var. Güvenlik Konseyi bu çıkmazı aşmaya yarayacak bir karar alarak, madem ki taraflar güven yapıcı önlemleri benimser, Türk tarafı Maraş'ı BM yönetimine versin, uygulama başlasın istedi. Bunu uygulamak, yakında federal bir devlette yaşayacak insanlara bir başlangıç olanağı verir.

Ne yazık ki olmuyor

Biz iyi niyetle şunu, bunu kabul ettik demenin hiç yararı yok, diplomatik bir kazanç da olmuyor.

▼ Politik ilticanın ilk genel özelliği yalnızlıktır. Ülkesinden ve insanından uzakta, değişik ve yabancı bir ortamda yaşamını sürdürmeye çalışmak... Batı Avrupa ülkelerine gelen Türkiyeli ilticacılar ise değişik bir durumla karşılaştılar ve özellikle Almanya'da kendilerini büyük bir Türkiyeli kitlenin içinde buldular. Ülkenin altı günlük gazetesi burada da yayınlanıyordu. Adreslerin ve günlük ihtiyaçların farklı bir dilde ifade edildiği bir çeşit Türkiye idi burası da. 12 Eylül rejimini protesto için, 1982'de Frankfurt'ta yapılan yürüyüşe katılan 30 bin kişi, özellikle politik mültecilerin başka bir ülkede tümüyle Türkiye'yi yaşamalarının bir göstergesiydi sanki. Sonraki on yılda bu olgunun önemli yarar ve zararları oldu.

80'li yılların başında Türk sol grupları Almanya'da on binlerce kişiyi sokağa döküyordu. Şimdi 'nöbet'i Kürtler devraldı.

İlticanın kısa tarihi...

Engin ERKİNER

Türkiye insanının özellikle Batı Avrupa ülkelerinde sürgüne gitmesinin tarihi Genç Osmanlılar'a kadar uzanır. O dönemde Osmanlı padişahlarının (özellikle Abdülhamit'in) baskısından kaçan aydınlar, bir dönem için özellikle Fransa'ya giderlerdi. Sürgün olgusu Türkiye Cumhuriyeti döneminde sayıca azalarak da olsa sürdü. 1971–1972 sonrasında Batı Avrupa Türkiyeli sosyalistlerle karşılaştı. Sayıları fazla değildi. Türkiyeli sosyalistlerin, özellikle Batı Avrupa ülkelerine kitlesel olarak iltica etmeleri ise 1980 sonrasına rastlar. Kısa tarihimiz sadece bu dönemi kapsamaktadır.

Politik ilticanın ilk genel özelliği yalnızlıktır. Bu olgu, dünyanın hemen her yanına yayılmış Latin Amerikalı ilticacıların özellikle karşısına çıkmıştır. Ülkesinden ve insanından uzakta, değişik ve yabancı bir ortamda yaşamını sürdürmeye çalışmak... Türkiyeli ilticacılar da, özellikle 1980 sonrasında dünyanın her yanına yayıldılar. Çoğunluk Batı Avrupa ülkelerine gelmekle birlikte, Kuzey Avrupa'ya, İzlanda, Kanada ve Avustralya'ya kadar gidenler oldu.

Avrupa'da Türkiye'yi yaşamak

Batı Avrupa ülkelerine gelenler ilticacılığa hiç uymayan değişik bir durumla karşılaştılar ve özellikle Almanya'da kendilerini büyük bir Türkiyeli kitlenin içinde buldular. Ülkenin altı günlük gazetesi burada da yayınlanıyordu. Adreslerin ve günlük ihtiyaçların farklı bir dilde ifade edildiği bir çeşit Türkiye idi burası da. 12 Eylül rejimini protesto için, 1982'de Frankfurt'ta yapılan yürüyüşe katılan 30 bin kişi, özellikle politik mültecilerin başka bir ülkede tümüyle Türkiye'yi yaşamalarının bir göstergesiydi sanki. Sonraki on yılda bu olgunun önemli yarar ve zararları oldu.

Türkiye sosyalist hareketi için Batı Avrupa önemli bir yer haline geldi. Çeşitli sosyalist dergilerin ülkedeki ve Avrupa'daki satış sayılarını karşılaştırmak bile yeterlidir. Genel oran yarı yarıyadır, hatta bazılarında Avrupa satışı biraz daha yüksektir (SÖZ bu anlamda önemli bir "aykırı" örnektir).

Dil özürlülük

Öte yandan, Türkiyeli politik mülteciler yaşadıkları ülkenin dilini, en azından günlük gazete okuyacak ve TV haberlerini izleyecek kadar bile öğrenmediler. Bu düzeyde dil öğrenenler küçük bir azınlıktır. Birçok politik mülteci, bugün de Türkiye'deki politik gelişmeleri ayrıntılarına kadar bilmekte ve izlemekte, ama en az on yıldan beri yaşadığı ülkedeki politik partilerin adlarını bile iyi bilmemektedir. Yaşadığı ülkenin günlük gazetelerini ve haftalık haber dergilerini izleyen çok azdır.

Ergun Aydınoğlu (yanılmıyorsam) Özgür Gündem'deki bir yazısında bu olguya dikkat çekiyor ve şu sonuca varıyordu: İnsanların Batı Avrupa'da ne olacakları, buraya gelmeden önce ne olduklarına bağlıdır. Türkiye'de iken az çok gelişmiş özelliklere sahip olanlar, Avrupa ülkelerinde de bunu sürdürebildiler. İstisnalar çok azdır.

Kaybolan kadrolar

Dahası; Türkiye sosyalist hareketi, bulundukları ülkede dil öğrenen ve politik mücadeleye de giren insanların bir bölümünü de kaydetti. Bu insanlar ya sosyalist olmayan hareketlere gittiler, hâlâ öyle olanlar ise, "Ben Türkiye sosyalist hareketinin değil, bulunduğum ülke sosyalist hareketinin bir parçasıyım" diyerek ilgili partilere (Fransız Komünist Partisi, Alman Komünist Partisi, PDS vd.) girerek çalışmaya başladılar. Bu insanların kişisel tercihlerinde eleştirilecek yan yoktur.

Bu iki kesimden insan karşılaştıklarında şöyle bir tablo çıkıyor: İkisi de sosyalist ve Türkçe konuşuyorlar, ama birbirlerini anlayamıyorlar. İlki, Türkiye ile fazla ilgilenmeyen ikincisinin sosyalizmi bıraktığını düşünüyor. Onun bir KP üyesi olmasını garip buluyor. İkincisi ise, ilkinin Türkiyeli bir sosyalist olmasına karşın, yaşadığı ülkenin sosyalist hareketinin ne savunduğu ve ne yaptığıyla hemen hiç ilgilenmemesini anlaşılmaz buluyor. Bu sağırlar diyaloğu fazla sürmeden bitiyor.

1986 ve sonrası

1986 yılından başlayarak Türkiyeli politik mültecilerin yapısı büyük oranda değişti. Batı Avrupa ülkeleri göçmen işçi alımını yıllar önce durdurmuşlardı. Türkiye'de ise devlet baskısının yanısıra geçim zorluğu da sürekli olarak artıyordu. Bu durum, ülkeden Batı Avrupa'ya göçün "politik mülteci" görünümü altında sürmesini getirdi.

Bu konuda yaklaşık bir rakam bile vermek çok zordur, ancak sayının birkaç yüzbinden az olmadığı söylenebilir. Bu dönemde gelenlerin tümüne yakını o statüyü elde etmek istemesine karşın, bilinen anlamda politik mülteci değildi. Yani ülkede aranmıyordu; tutuklanmak, uzun süre hapis yatmak, öldürülmek, işkence görmek gibi bir tehlikeyle karşı karşıya değildi. Hatta gelenlerin bir bölümü Türkiye'de iken bırakalım solcu olmayı, politikayla bile ilgili olmamıştı. Bir dönem solcu gibi görünmek zorunda kaldılar. Çeşitli derneklere gidip, yürüyüşlere katıldılar. Çeşitli yayınları aldılar. Büyük çoğunluğu politik mülteci pasaportunu alır almaz, bir dönem yönelmek zorunda kaldığı faaliyetlerle ilgisini tümüyle kesti. Ailesini, giderek akrabalarını da yanına getirmekle uğraşmaya başladı. İlgisi para kazanmaya, biriktirmeye ve Türkiye'de yatırım yapmaya yöneldi. Zaten bu amaçla buraya gelmişti. Küçük bir kesim ise, faaliyet düzeyi azalmakla birlikte şu veya bu oranda Türkiye sosyalist hareketiyle ilişki içinde kaldı.

1986 sonrasında gelen yeni "politik mülteciler"in yaşadıkları ülkeyle olan ilgilerinin, 1980–1986 arasındakilere göre daha da az olduğu eklenmelidir.

Burada şöyle bir soru sorulabilir: Batı Avrupa ülkeleri hangi kıstaslara göre politik mültecilik hakkı tanıyorlar? Bu ülkelerdeki politik mültecilik statüsü, eski Sovyetler Birliği ve sosyalist Doğu Avrupa ülkelerinden gelecek olanlara göre düzenlenmişti. Ülkelere göre değişmekle birlikte, önemli sosyal yarınlar söz konusuydu. İkinci bir olgu ise, Batı Avrupa ülkeleri 3. Dünya ülkelerinden gelecek ilticacıları yedek işgücü ordusu olarak görüyorlardı. Ülke ek işgücüne ihtiyaç duyduğu zaman mülteci alıyor, ama onlara resmi bir statü tanımadan muamelelerini yıllarca uzatıyor, işgücüne ihtiyacı kalmadığı zaman ise, "İltica başvurunuz kabul edilmemiştir" diyerek, 5–10 yıldır bu ülkede bulunan insanları sınırdışı ediyordu. Bu politikayı özellikle Almanya bir dönem uygulamıştır.

İltica politikasında değişiklik

1990'dan sonra Doğu Avrupa ülkelerindeki sosyalist rejimlerin yıkılmasının ardından, Batı Avrupa ülkelerindeki iltica politikasının önemli değişiklikler geçirmesi kaçınılmazdı. Ekonomik bunalım ve işsizliğin artması da bu konudaki değişimde oldukça etkili olmuştur. Önce politik iltica hakkı büyük oranda kısıtlandı. Almanya'da anayasal br hak iken, böyle olmaktan çıkarıldı. İlticacılara verilen sosyal yardımlar büyük oranda kasıtlı. İlticası reddedilenlerin sınırdışı edilmesi hızlandı. Yine de Türkiye'den göç azalarak da olsa sürmektedir. Almanya'da yapılan politik iltica başvurularında Türkiye, eski Yugoslavya ve Romanya'nın ardından gelmektedir. Almanya'da yapılan politik iltica başvurularında Türkiye, eski Yugoslavya ve Romanya'nın ardından gelmektedir. Almanya, iltica başvurusu reddedilen Kürtler'i geri göndermeye karar vererek bu konuda bir adım daha atmıştır.

Bundan sonra ne gelebilir? Birkaç yıl önce Hollanda, politik iltica talebi kabul edilmiş ve yıllardan beri burada yaşamakta olan Uruguaylılar'ı, ülkedeki askeri yönetim yıkılıp politik koşullar değiştiğinden dolayı, Uruguay yönetimiyle anlaşarak geri göndermişti. "Bir zamanlar ülkenizde aranıyordunuz, şimdi rejim değişmiştir ve Hollanda'da politik mülteci olarak kalmanızın koşulları ortadan kalkmıştır" diyerek bu uygulamayı gerçekleştirmişti. Kuşkusuz bütün Batı Avrupa yönetimleri gibi, Hollanda da bu konuda seçmeci davranmış, ülkede kalmasında yarar gördüğü kişi ve gruplar için zorlayıcı olmamıştı.

Mültecilik hakkı kazananlar da zorda

Yine birkaç yıl önce, Almanya'da iktidar ortağı olan Hıristiyan Sosyal Birlik Partisi'nden (CSU) bir parlamenter şu öneriyi getirmişti: "Politik mültecilik talebi kabul edilmiş olanların konumu birkaç yılda bir yeniden incelenmelidir. Ülkesindeki koşullar değişmiş olan, ülkeye geri dönmesinde sakınca bulunmayan kişiler geri gönderilmelidir." CSU'lu parlamenter öncelikle belirli bir işi olmayan ve sosyal yardım alanlardan söz ettiğini vurguluyordu, ama önerisi herkesi kapsıyordu.

Bu öneri o zaman biraz tartışıldı ve fazla taraftar bulmadı. Ne var ki, ilticacılarla ilgili kısıtlamalara sürekli yenilerinin eklendiği bugünkü ortamda, bu önerinin yeniden gündeme gelmesi şaşırtıcı olmayacaktır. Hele de, Türkiye'deki koşullar ortada olmasına rağmen, bu ülkeden Almanya'ya gelen Kürt ilticacı adaylarının sınırdışı edilmesinin başlaması, gelecekte gündeme gelebilecek başka uygulamaların da habercisi sayılır.

Kolombiya gerillası 47 yaşında

▼ M-19 gerilla hareketinin 1990 yılında silahlarını bırakması ve liderlerinin Sağlık Bakanlığı görevine getirilmesinden sonra Kolombiya'da artık gerilla mücadelesinin sona ereceği düşünülüyordu. Time ve Economist dergilerinde yayımlanan haberlerde marksist gerillaların eskisinden daha güçlü olduğu kabul ediliyor.

▼ Savaşa devam eden iki gerilla örgütü 10 bin gerillalık güçlerini korurken, M-19'da silahlarını bırakmayan 3 kişilik bir grup beş yıl içinde 250 gerillası olan bir örgüte dönüştü. Dünyanın en yaşlı gerilla lideri olarak bilinen 67 yaşındaki FARC komutanı Marín, "Dağa çıkmamıza neden olan koşullar düzelmedi" diyor.

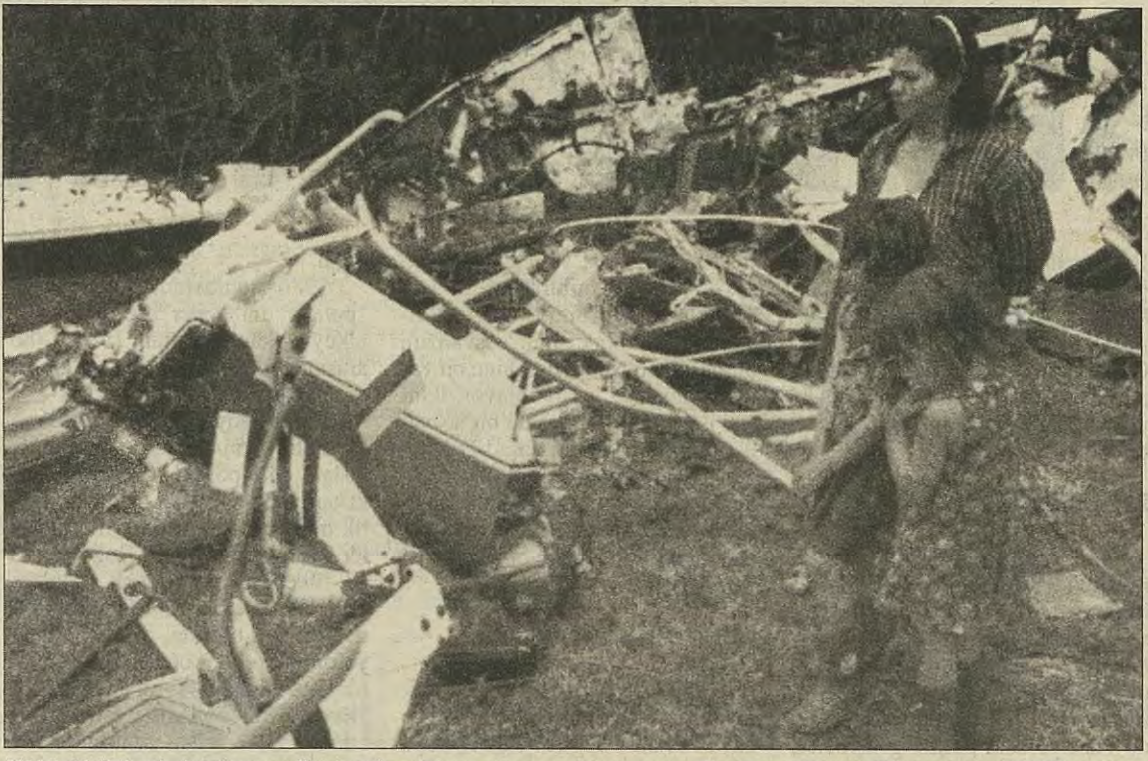
Osman KÖKER

"Devrimci marksizm Rusya'da çöktü, Çin versiyonu ise hızla serbest pazar sosyalizmine dönüşüyor. Yine de Kolombiya'daki yoldaşların işçi cennetinin sadece bir rüya olarak kaldığını işittiklerine dair henüz bir işaret yok. Dünyanın çoğunun başarısız olarak nitelendirdiği bir ideoloji uğruna inatçı bir şekilde mücadele ediyorlar."
Time dergisinin 5 Haziran tarihli sayısında yayımlanan "Son Marksist İsyancılar" başlıklı yazı böyle alaycı bir dille başlıyor ve hemen arkasından Kolombiya'daki iki gerilla hareketinin mayıs ayı sonundaki eylemlerini sıralarken ciddileşmek zorunda kalıyor: Ulusal Kurtuluş Ordusu (ELN) mensubu gerillalar kuzeybatıdaki Urabá bölgesindeki bir polis karakolunu bombalayıp tahrip etti. Aynı sırada Kolombiya Devrimci Silahlı Güçler (FARC) mensubu gerillalar güneybatıdaki bir başka polis karakolunun haberleşme kulesini havaya uçurdu. Bir kadını kaçıran gerillalar, Bucaramanga'da güvenlik güçleriyle çatışmaya girdi. Çatışmada ailenin dört üyesi ve dört FARC gerillası öldü. 20 Mayıs'ta ELN gerillaları Caño Limon ile Caveñas arasındaki petrol boru hattını patlatarak 3 bin varil ham petrolün toprağa akarak heba olmasına yol açtı. Aynı gün yine aynı örgüte bağlı gerillalar Sucre eyaletinde ordu istihbaratıyla işbirliği yapmakla suçladıkları 5 köylüyü kurşuna dizdi.

Anakronizm mi?

Latin Amerika'daki silahlı sol hareketlerin yenilgi veya barış anlaşmaları yoluyla sona erdiği bir dönemde, Kolombiya ormanlarında gerillanın en görkemli dönemini yaşadığını ve mutlaka hesaba katılması gereken bir güç olduğunu belirten Time yazarı Mary Matheson, bu durumu "anakronizm" yani tarih yanlışlığı-yanlış tarihte varolma şeklinde adlandırıyor.
Economist dergisi de 25 Mart tarihli sayısında Kolombiya'daki marksist gerilla hareketini ele almış. Gerilla hareketine karşı yıllardır yapılan suçlamaların yenilendiği makalenin başlığı "Kolombiya'nın Diğer Gangsterleri". Economist, "askeri üsleri basıyor, boru hatlarına saldırıyor, zengin köylüleri ve yabancı petrol görevlilerini kaçırıyor" dediği, 10 binin üzerinde silahlı savaşçıya sahip gerilla hareketinin, eskisi kadar güçlü olduğunu belirtiyor. "Gerillaların Kolombiya'nın günlük yaşamındaki, özellikle kırsal alandaki etkileri uyuşturucu mafyasından daha fazla."

Kökü 1940'larda başlayan silahlı mücadeleye dayanan Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri'nin (FARC) 8 bine yakın gerillasının bulunduğu tahmin ediliyor. FARC askeri helikopterlerin de baş belası durumunda.

Komünistlere karşı birlik

1819'da Simon Bolivar tarafından bağımsızlığı ilan edilen Kolombiya'nın siyasal yaşamı 19. yüzyıldan beri iki partililiğe dayanıyor: Liberaller ve Muhafazakarlar. 1898-1903 arasında yüzbinlerce kişinin ölümüyle sonuçlanan bir iç savaşa da yol açan bu iki partinin mücadelesi 1930'larda kurulan Kolombiya Komünist Partisi'nin güç kazanmasıyla barışa dönüştü. Komünist Parti'nin güçlenmesi karşısında Muhafazakarlar ve Liberaller 1957'de aralarında anlaşarak 1974'e dek, temsili demokrasiyi de karikatürize etme pahasına seçim sonuçlarına bakmaksızın sırayla iktidara gelme yolunu tuttular.

Gerilla mücadelesi 1948'de başladı

Kolombiya'da *la violencio* olarak adlandırılan ve 200 bin kişinin öldürüldüğü "şiddet dönemi" 1940'larda bu iki geleneksel partinin halk yığınlarını bastırmak üzere orduyu ve polisi öne sürmeleriyle başladı. Ordu ve polisin baskısı karşısında, 1948'den itibaren önce köylülerin dağınık gerilla birlikleri şeklinde, daha sonra da belirli politik hedefleri olan daha düzenli hareketler şeklinde silahlı mücadeleler başladı. Bu durumu değerlendiren Kolombiya Komünist Partisi silahlı mücadeleyi örgütleme kararı alarak FARC'yi kurdu. Uluslararası komünist hareketteki farklılaşmalar ve FARC içindeki ayrılıklar hızla başka gerilla örgütlerinin de doğurdu.
Bunlardan 1966 yılında kurulan ELN hala savaşmayı sürdüren ikinci büyük gerilla örgütü. Che ve Castro'dan etkilenen unsurların 1966'da kurduğu ELN, 1967'de savaşırken ölen gerillacı rahip Camilo Torres'den adını alan Camillocu Birlik-Ulusal Kurtuluş Ordusu (UCELN) tarafından yönetiliyor. 1980'lerin sonunda aynı eğilimin yasal uzantısı olarak kabul edilen A Luchar (Mücadele) adlı partinin üyeleri, polisin ve mafyanın silahlı çetelerinin saldırıları karşısında büyük kayıplar verdi.
Kolombiya Komünist Partisi Marksist Leninist'in silahlı kanadı Halk Kurtuluş Güçleri (EPL) yine aynı yıllarda kuruldu. Kolombiya nüfusunun yüzde 7'sini oluşturan yerlilerin kurduğu Quinti Lame Silahlı Yerli Örgütü, özellikle 1972'de 16 yerlinin öldürülmesi ve mahkemedeki ifadelerinde yerlileri birer "zararlı hayvan" olarak gördüklerini itiraf eden sanıkların beraat etmeleri gibi olayların ardından kitlesellik kazandı.

M-19 gerillalarından sansasyonel eylemler

M-19 olarak adlandırılan 19 Nisan Hareketi ise 1970'lerde FARC'den koparak daha çok kentli aydınlardan oluşan bir örgüt olarak doğdu. Bu örgütlerin 1987 Eylül ayında biraraya gelmesiyle oluşan Simon Bolivar Gerilla Koordinasyon Örgütü'nün toplam gerilla sayısının 12 bini bulduğu hesaplanıyordu.
Başlangıcından itibaren muğlak bir ulusal halkçı ideoloji yanlısı olan M-19 kentlerde sansasyonel eylemlere adını duyurma yoluna gitti. 1974 yılında Simon Bolivar'ın altın kılıcının simgesel olarak çalınması, 1979 yılında bir tersanedeki orduya ait çok sayıda silaha el konulması ve 1980'de başkent Bogotá'daki Dominik Cumhuriyeti Büyükelçiliği'nde, aralarında ABD elçisinin de yeraldığı 14'ü diplomat, 30 kadar kişinin rehin alınması gibi eylemlerle adını duyurdu.

Solun karşısında uyuşturucu mafyası

1980'lerde gerilla güçlerinin karşı karşıya geldiği tek güç, ordu ve polis değildi. Uyuşturucu kaçakçılarının oluşturduğu silahlı çeteler, hem kırsal alanda, hem de kentlerde solun tasfiye edilmesi planını uygulamaya koydular.
Uyuşturucu üretimi ve ticareti Kolombiya ekonomisinin belkemiği durumunda. Her yeni devlet başkanının göreve başlarken ilan ettiği geleneksel aflarla, "dış ticaret bonoları"yla veya bankalarda kurulan "kara gişe"lerden geçmek yoluyla aklanarak ülke ekonomisine giren "narko-dolar"lar ülkenin en büyük döviz kaynağı.
Kolombiya egemenleri, uyuşturucu madde sermayesinden yararlanma yollarını her zaman buldu. Kokain üretimi ve ticaretinden sadece ekonomik olarak yararlanmakla kalmadı; 1982 yılından itibaren yasal alana geçmekte olan solun tasfiyesinde de kokain mafyasını kullandı. 1987–88 yıllarında Yurtsever Birlik, Halk Cephesi ve A Luchar gibi sol politik örgütlerin bin 200'den fazla üyesi mafya tarafından öldürüldü.
Hükümetle gerillalar arasında 1982'de başlayan barış görüşmeleri başlangıçta kalıcı olamadı. Sürekli olarak şiddet eylemlerine karşı karşıya kalan bazı yasal örgütlerin kurulması dışında sonuç vermedi.
Barış görüşmelerinin ardından 1985'te silahlı mücadeleye yeniden hız veren M-19 Bogotá Adalet Sarayı'nı bastı. Kurtarma operasyonu yerine imha operasyonu düzenleyen hükümet kuvvetleri 100 kadar rehine ve gerillayı öldürdü. M-19'u açmaza sokan bu olaydan sonra hareket hızla geriledi. Böyle bir dönemde hükümetle yeniden görüşmelere başlayan M-19 9 Mart 1990'da silahları bıraktı. 11 Mart'ta yapılan seçimlerden solun en büyük gücü olarak çıkan M-19 yasal harekette çekim merkezi haline geldi. M-19, Komünist Partisi önderliğindeki Yurtsever Birlik'in önde gelen kadrolarını, Kolombiya Komünist Partisi Marksist–Leninist'in etkinliğindeki Halk Cephesi'ni, Kolombiya Sosyal Demokrat Hareketi'ni ve bazı küçük grupları kendi yanına çekerek, Avrupa sosyal demokrasisinin desteğinde yeni bir blok oluşturdu.

Gerilla'dan Sağlık Bakanı

Demokratik Birlik adını alan bu blokun Haziran 1990'daki başkanlık seçimlerindeki adayı, M-19'un tarihsel lideri Carlos Pizarro mafyanın adamları tarafından öldürüldü. Aynı seçim kampanyasında Yurtsever Birlik'in adayı Bernardo Jaramillo ve Liberal Parti'nin ilk

adayı da mafyanın kurşunlarıyla seçim yarışının dışında bırakıldı. M-19'un daha sonra aday gösterdiği Antonio Navarro en fazla oy alan ikinci aday oldu ve yeni seçilen devlet başkanı Liberal Partili Cesar Gaviria tarafından Sağlık Bakanlığı'na getirildi.

Solda deprem var

Bu gelişmeler Kolombiya solundaki dengeleri tamamen bozdu. Eski gerilla liderinin bakan olduğu bir hükümet, gerilla hareketlerini silah bırakmaya çağırdı. EPL'nin büyük kısmı silah bırakırken, Quinti Lame Silahlı Yerli Örgütü de silahlarını teslim ederek M-19'un blokuna katıldı. Yeni blokla arasına büyük farklılıklar koyamayan Yurtsever Birlik önemli ölçüde çözüldü. Buna karşılık reformcu kanadı yeni kurulan bloka katılan Kolombiya Komünist Partisi radikalleşme sürecine girdi ve Ağustos 1991'deki kongresinde perestroyka savunucusu olan yöneticilerini partiden uzaklaştırdı.

Geçtiğimiz yıl yapılan devlet başkanlığı seçimlerini kazanarak göreve başlayan Ernesto Samper de gerilla gruplarına silah bıraktırma politikasını sürdürdü. Bu dönemde toplam 500 savaşçısı olan iki grup daha barış anlaşması imzaladı.

İşler tersine mi döndü?

Ancak bir şeylerin ters gittiği açıktı. M-19 Hareketi'nin 1990 yılındaki silah bırakması sırasında 270 savaşçısının sadece üçü bu karara uymamıştı. Şimdi bu üçlünün, 250 gerillası olan bir örgüt haline geldiğini yazıyor Economist. Yine Ekonomist'e göre, 1991 yılında 3 bin gerillası silah bırakan EPL, şimdi özellikle Atlantik kıyısında bin kişilik bir askeri güce sahip. Her iki dergi de FARC'nin şu anda 6 bin ile 8 bin arasında, ELN'nin ise 3 bin ile 5 bin arasında silahlı savaşçısı olduğunu belirtiyor. Time dergisi, FARC'nin yayınladığı bir bildirgede "Oligarşiyi ve Amerikan emperyalizmini esas düşmanlarımız olarak görüyoruz. Bu ikisi ve bunların mal varlıkları askeri hedeflerimizdir" şeklindeki ifadeleri aktararak, 1960 ve 1970'lerin retoriğinin hala korunduğunu vurguluyor. Bogotá Üniversitesi'nde politika bilimi profesörü Eduardo Pizarro'nun "Bunlar Jurassic Park'tan çıkmış gibiler. ELN hala Küba'daki gibi saf bir devrim için mücadele ediyor" şeklindeki sözlerini ise "dinozor" suçlamasına "bilimsel" kanıt olarak kullanıyor. Pizarro, FARC gibi örgütlerin uyuşturucu ticareti, adam kaçırma ve gasp gibi işlere bütünüyle gömüldüğünü de iddia ediyor.

Uyuşturucu suçlaması gerilla hareketinin ilk günlerine kadar uzanıyor ve koka eken geniş çiftlik sahiplerinin gerillaya "vergi" vermesine dayanıyor. Gerillalar o dönemden bu yana, bir ucu da kokain tekellerine kadar uzanan bu çiftlik sahiplerinin silahlı adamlarıyla ve bizdeki korucülara denk düşen Özsavunma Örgütleri'yle zaman zaman çok şiddetli çatışmalara da girdi.

Gerillaların vergi aldığı önemli bir kesim olarak da yabancı petrol şirketleri gösteriliyor. Ülkedeki 19 yabancı petrol şirketini temsil eden Kolombiya Petrol Birliği'nden Alejandro Martinez Villegas, "Gerillalar için bu bir iş, hem de karlı bir iş durumunda" diyor.

ELN'nin güçlü olduğu, Venezüella sınırındaki petrol zengini Arauca bölgesinde, yerel hükümetin hayali vakıflar, örgütler kanalıyla gerilla hareketine para aktarmak zorunda kaldığı biliniyor. Bu, barışı korumanın en iyi yolu olarak kabul ediliyor. Bazen gerillalar bazı köylerde kendi adlarına köprü ve okul yapılmasını bile hükümetten istiyorlar.

Boru hattı delik deşik

Petrol boru hattına sabotajda uzmanlaşmış olan ELN'nin petrol endüstrisine verdiği zarar Kolombiya'nın ihracat gelirinin altıda biri olarak hesaplanıyor. Doğu'daki ovalardan Karayipler kıyısındaki Conveñas'a kadar uzanan 780 kilometrelik petrol boru hattı 1986 yılında tamamlandı. O zamandan beri ELN gerillalarının 345 saldırısına uğradı. Saldırıların toplam 700 milyon dolar zarara yol açtığı hesaplanıyor. Hükümet bunun karşısında petrol şirketlerine boru hattından geçen her varil petrol için 1 dolar "savaş vergisi" koyma yoluna gitti.

Hükümetin "Barış Komisyonu" hala çalışmalarını sürdürüyor. Komisyonun yeni atanan başkanı Carlos Holmes Trujillo, son aylarda hızlanan çatışmalardan sonra FARC ve ELN'nin silah bırakması konusunda umutlu konuşamıyor. Göreve atanmasının hemen ardından verdiği demeçte, "Çatışmalar devam ediyor ve ben sahte umutlar yaratmak istemiyorum" diyor.

FARC'nin ateşkes için koşullarından biri 6 bin 280 kilometre karelik Uribe bölgesinin askerden arındırılması. Bu koşulun kabul edilmesi, zaten şimdiden bu bölgede yarı hükümet durumunda olan FARC'nin iktidar kurumlarını bütünüyle kurması anlamına gelecek. Ateşkese hiçbir şekilde yanaşmayacağını belirten ELN ise hükümete, sivillerin iki ateş arasında kalmasını önleyecek bir anlaşma yapılmasını önerdi.

Dünyanın en yaşlı gerilla komutanı

1940'ların sonunda toprak reformu talebiyle gerilla savaşını başlatanlardan Pedro Antonio Marín şimdi FARC'nin lideri. "Tiro Fijo" (Kesin Vuruş) kod adıyla tanınan 67 yaşındaki Marín dünyanın en yaşlı gerilla lideri olarak biliniyor ve hakkında efsaneler anlatılıyor. Bazıları ise Marín'in bir süre önce kalp krizinden öldüğünü iddia ediyor. Geçmişte de duyulan bu türden söylentilerin hiçbiri doğru çıkmadı. Tiro Fijo'nun niye savaşı bırakmadıklarına dair soruya verdiği yanıt basit: "Bizim dağa çıkmamıza neden olan koşullarda bir düzelme yok!" Time dergisinde üst düzey bir hükümet yetkilisinin ağzından aktarılan "Köylülerimizin koşulları, şiddet, adaletsizlikler... Bunlar birer gerçeklik ve bu da ayaklanma için olgun bir zemin yaratıyor" şeklindeki sözler de Tiro Fijo'nun yanıtını doğrular nitelikte.

Mafyanın silahlı çeteleri 1987-88'de sol örgütlerin 1200 taraftarını öldürdü. Cenaze törenleri ve dul kalan kadınların gösterileri günlük olaylar haline geldi.

Abu-Jamal'e özgürlük!

ABD'de idama mahkum edilen siyah gazeteci Mumia Abu-Jamal'in cezasının infazının ertelenmesi için avukatlarının yaptığı başvuru 12 Temmuz'da görüşülecek. Pensilvanya Valisi'nin infaz tarihi olarak belirlediği 17 Ağustos yaklaşırken, infazın durdurulması için son fırsatlardan biri olan başvuruyu, daha önce idam cezasını vermiş olan yargıcın karara bağlayacak olması Amerikan hukuk sisteminin "inceliğini" gösteriyor. Yargıç Albert Sabo kendi aleyhine verilmiş olan taraflılık başvurusunu da aynı duruşmada ele alacak. Sabo'nun kendini taraflı bulması, eğer dava yeniden ele alınırsa başka bir hakim tarafından görülmesi sonucunu doğuracak.

Duruşmanın sonucu konusunda iyimser olmayan siyah gazetecinin avukatları, yargıç Sabo'nun iki dilekçeyi de reddetmesi halinde Pensilvanya'daki en üst mahkemede temyize başvurmak zorunda kalabileceklerini belirttiler. Eğer bu girişim de olumsuz sonuçlanırsa bir sonraki temyiz organı Philadelphia'daki federal mahkeme olacak. Avukatlar burada daha şanslı olacaklarını belirtiyorlar.12 Temmuz'daki başvurunun görüşülmesine Mumia Abu-Jamal'in de katılacak olmasının, medyanın ilgisini çekmesi bekleniyor.

Abu-Jamal'in "Live from Death Row" adlı kitabı Amerikan yayınevi Addison Wesley tarafından yayımlandı. İlk baskısı mayıs ayında 32 bin 500 adet basılan kitap Abu-Jamal'in cezaevine girdiği günden bugüne kadar geçen sürede yazdığı, ırkçılığa, aktüel politik olaylara, (c)ezaevindeki yaşamına ilişkin yazılarını içeriyor. Kitabın basılmasını engellemek için çok çaba harcayan gerici polis sendikası FOP şimdi de yayınevi Addison Wesley'i boykot kampanyası açtı.

Öte yandan, Abu-Jamal'in cezalandırılmasının 13. yıldönümü olan 3 Temmuz günü Almanya genelinde otonomlar ve kadın/lezbiyen grupları tarafından çeşitli Amerikan kurum ve kuruluşlarına karşı eylemler yapıldı.

Almanya'daki Rote Hilfe (Kızıl Yardım) adlı kuruluş ise Abu-Jamal'in cezasını onaylayan Pensilvanya Valisi Thomas Ridge'yi kart yağmuruna tutmayı kararlaştırdı. ABD'deki Equal Justice (Eşit Adalet) adlı girişimle birlikte hazırlanan kartta siyah gazeteci için yeni ve adil bir yargılama istenirken, "13 yıl sonra artık gerçeğin aranması ve adaletin hizmet etmesi zamanıdır" denildi. Okuyucularımızın da altına imza ve ad ve adreslerini ekleyerek gönderebilecekleri mesajın İngilizce metni ve valinin adresi şöyle:

Governor Thomas Ridge
Main Capitol Building
Room 225
Harrisburg, PA 17120, USA

Governor Ridge,
Pennsylvania should not join with the tide of executions across the country. I urge you to sign no death warrents.
I also support a new and fair trial for Mumia Abu-Jamal: Journalist, community activist, father, husband, brother and friend languishing on death row at SCI Greene, notorious for its human rights violations. After 13 years, it is time for the truth to be sought and justice to be served.

Demokrasiye, hıyara, muşmulaya ve turba dair

Ne kendi eyledi rahat, ne halka verdi huzur
Yıkıldı gitti cihandan, dayansın ehli kubur

Markopaşa'nın (5, 6, 10, 11, 14, 15, 16.) sayılarını topladılar. Esasen Markopaşa şimdiye kadar on beş sayı çıkabilmişti. Başdan gazetesinin de 21, 25, 27 sayılı nüshaları da toplatıldı. Azizname isimli küçük kitap da bu arada toplatıldı. Elbette biz bütün bunları toplansın diye çıkarmıyoruz. O halde ne yapalım, ne edelim ki, nasıl yazalım ki, toplamasınlar. Bunun imkânı yoktur. Ne yapsak, neylesek toplayacaklar. Siz, buluttan nem kapma tabirini bilirsiniz. Vay sen bana kaz dedin, hikayesini de bilirsiniz. Bizim halimize uygun daha birçok hikayeler vardır. Bir öğretmen senelerce Doğu kasabalarında çalışarak birkaç kuruş toplamış. Evlenmek üzere, İstanbul'a dönüyormuş. Yolda bir adamla arkadaş olmuş. Bu adam öğretmenin parasına göz dikmiş, alacak ama beraber yiyip içtikleri, yol arkadaşlığı ettikleri için hot be hot gırtlağına sarılıp alamıyormuş. Bir bahane icadı için uğraşır durumuş. Öğretmene sormuş:

— İstanbul'da ne yapacaksın?

— Evleneceğim.

— Ben de evleneceğim. Bir oğlum olursa adını Hasso koyacağım. Sen Hasso'yu okutursun değil mi bay öğretmen?

— Ne demek, elbette okuturum.

— Tembellik ederse döversin değil mi?

— Yok canım ne münasebet, hiç çocuk dövülür mü?

— Yaramazlık ederse elbet döversin.

— Yine dövmem.

— Canım haşarılık ederse, haylazlık ederse, seninle alay ederse, yine dövmez misin?

— Dövmem yahu...

— Başa çıkamazsan ne yaparsın?

— Eh, belki şöyle hafif hafif okşar korkuturum.

Bunu fırsat bilen adam öğretmenin gırlağına sarılmış:

— Vayy demek ki sen Hasso'yu döversin ha...

Böylece öğretmenin paracıklarını gırtlağına basa basa almış.

Maksat gazeteyi toplamak olduktan sonra, daima ilerde doğması melhuz Hasso'nun dayak yemesi ihtimaline binaen mühim (!) sebepler bulunabilir.

Bir de kurt kuzu hikayesi vardır hani. Kuzuyu gözüne kestiren kurt, kendisine göre bir bahane icat etmek vehmine kapılmış. Beraber dereden su içerlerken kuzu derenin alt başından ve suyun akış istikametine göre kurttan daha alt tarafta su içtiği halde (vay suyu bulandırdın) diye kuzuyu parçalamış.

Biz lisanı hal ile diyoruz ki, siz bize şöyle söyleyin:

— Efendiler, biz size yazı yazdırmayacağız. Siz gazete çıkarmayın.

Biz buna eyvallah deriz, demeye mecburuz. Yahut gazetelerimizi toptan kapatın. Siz de kurtulun biz de. Ya da yazılarımızı çıkmadan evvel, piyeslerde, film senaryolarında olduğu gibi sansürden geçirin. Onlar da bize yine lisanı hal ile diyorlar ki:

— Hayır, Türkiye'de matbuat hürriyeti olduğu için biz sizin gazetenizi kapatmayız. Türkiye'de basın hürriyeti olduğu için sizin gazetelerinizi sansür de etmeyiz. Böyle bir şey yaparsak, dünyaya karşı ayıp olmaz mı? Biz ancak siz her gazete çıkardıkça toplatırız. Ama sen mahkemede beraat etmişsin, et... Kimin umurunda. Ben senin ananı ağlatırım ya... Nasıl olsa sen bizimle başa çıkamazsın, top atarsın.

Tarihe ters taraftan şöhret veren meşhur Halet efendiyi bilirsiniz. O kadar adam, o kadar genci asmış, boğdurmuş ki, bir gün birisi:

— Efendi hazretleri, bu gençlere yazık oluyor, demiş.

Halet efendi şu cevabı vermiş:

— A canım ihtiyarlara günah oluyor, gençlere yazık oluyor, diyorsunuz. Ben her zaman asılacak orta yaşlı adamı nereden bulayım?

İşte bu Halet efendi bir gece rüya görür. Rüyasında, kethudası Halet efendinin gırtlağına sarılır, boğmaya çalışır. Can havlile uyanan Halet efendi hemen emir verir:

Tiz kethudanın canı cehenneme boynunu uçurup. Yerine bir başka kethuda gelir. Kendisinden evvelki kethudanın başına gelenleri duyunca adam pılısını pırtısını toplar gider. Kapıdan çıkarken hüddamdan biri:

— Nereye böyle? diye sorar.

Kethuda:

— Vallah ben gidiyorum azizim der, zira efendi hazretlerinin rüyasına girmemek de benim elimde değil a...

Bu Halet efendinin arkasından şair Figanî şu beyti yazmış:

Ne kendi eyledi rahat, ne halka verdi huzur,

Yıkıldı gitti cihandan dayansın ehli kubur.

Yarının şair Figanîler'ine böyle bir şaheser yazdırmak için müthiş bir gayret var. Fakat efendilerimizin rüyalarına girmemek, onları tatlı uykularından can havlile bam tellerine basılmış gibi zıplatmamak için ne haltedelim? İşte bu elimizde değil!

Ne yapalım ki, kalemimizin ucu efendilere dokunmasın. Bir kolayını bulduk. Bakalım bu sefer ne bahane bulacaklar?

Gazetemizin bu sayısı "Hıyar sayısı" olacaktır. Ondan sonra da şalgam ve bayır turpu fevkalade sayılarını çıkaracağız. Bu kısımları sen bomboş kağıt da çıkarsan demokrasiye bu kadar iftira etmeyin.

Benim böyle zerzevatla, bamya ve hıyarla uğraştığımı görünce artık ıslah–ı hal ettiğimi anlarlar ve gazeteyi toplamazlar. Bakalım kim haklı çıkacak, bakalım ayine–i devran ne gösterecek, ve minallahuttevfik.

14 Şubat 1949,
MARKOPAŞA, sayfa 3

Nesin, barış 'savaşçısı' Orhan Apaydın'ın evinde dostlarıyla. Bu fotoğraf ilk kez yayımlanıyor.

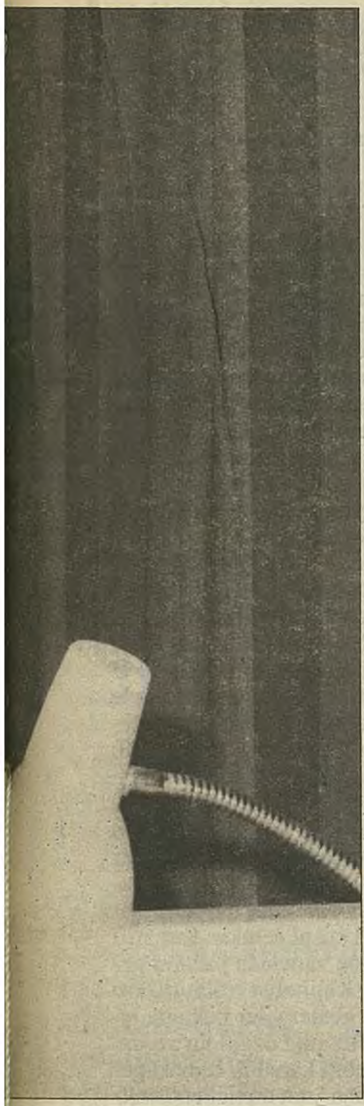
Nesin'in son fıkrası

Aziz Nesin'le ölümün[den] önce Çeşme'de ortak bi[r] görüşerek sohbet eden Bi[...] Parti (BSP) Genel Başka[nı] Aren, o geceyi, sohbet[...] en son fıkrayı ve duygu[...]

"Dün akşam ortak [...] zun, Ahmet Piriştina'nın [...] Kendisi bir imza günü i[çin] çatı Beldesi'ne gelmişti. Ah[...] baba-oğul düzeyinde bi[r] [...] Bu nedenle onun evine [...] ramış. Daha sonra Ahmet [...] davet etti. Sohbet etmek i[çin] birlikte Ahmet'in evine git[...] kadar sohbet ettik.

Karşılaştığımızda yorgu[n] [gö]rünüyordu. Foça'da deniz[...] süre güneşte kalmış. Se[...] nım bu durumdan şikayet[...] bir ara fenalaşmış. Doktor [...] lirse hastaneye götürülme[...] Aziz Bey kabul etmemiş.

O akşam birçok konu[...] Fıkralar anlattık güldük. [...] Aziz Bey köktendincilere k[...] bir kurultay düzenlemek is[...] parti olarak bunu destekley[...] dim. Ama sadece BSP'nin [...]

Ölüm haberi

"İletişim çağı". Muamma dolu bu iki sözcük bizi insandan yalıtlayan, ama uzayın boşluğunda dolaşan milyonlar ve milyonlarca ışıncık aracılığıyla herkesi birbirine bağlayan iletişim sisteminin egemenliğini anlatmak için yaratılmış olmalı. İnsandan insana dolaysız iletişim sona ermiş de, insanla insanın arasına akıl-sır ermez araç-sistemler girmiş... Bir şeyler duyuyoruz duymasına ama, kimden duyduğumuz meçhul... İnsandan mı alıyoruz haberi, yoksa mikro–elektronik bir oyunun mu kurbanıyız?

Eh, eğer çağdaş takılacaksak, kendi kendimize bu soruları sormalı değil miyiz? Hatta birazcık "karamsarlık" da katarsak, büsbütün 'çağcıl' olacağız. İnsansız bir iletişim çağının boşluğuna doğru mu akıyoruz yokşa? Ve daha başka şeyler...

Üç günlük sakalımı traş ettirmek üzere berber koltuğuna oturuyorum. Sanki birden çağ değişiyor. Zaman tünelinde geriye doğru gidiş gibi bir şey bu berber salonundaki yaşantı. Yirmi yaşlarındaki kalfa "haberin var mı abi" diyor, "Aziz Nesin ölmüş". Tıpkı eski zamanlar gibi... İletişimin insandan insana olduğu o eski zamanlar...

Dergiden Tektaş Ağaoğlu'nu arıyorum. Telefonda Ezel... "Aziz Nesin ölmüş" diyorum. "Sorma" diyor, "biliyorum, bu sabah bizim bakkaldan öğrendim..."

Sezai ile konuşuyoruz. "Tuhaf şey diyorum, Aziz Nesin'in ölüm haberini nasıl oluyor da böyle insandan insana bir iletişimle öğrenebiliyoruz? Şu çağda olacak şey mi bu?" "Tuhaf" diyor, "ben de saat 07.00 vapurunda çay ocağında çalışanların arasındaki konuşmalardan öğrendim Aziz Nesin'in öldüğünü..."

Sevimli lokantamız Tencere'ye iniyoruz. Yine aynı konu. "Ben de" diyor Tencere lokantasının işletmecilerinden Fatma Sönmemiş, "Nihayet Bar'ın sahibesi Münevver Hanım'dan öğrendim haberi, hem de saat 04.00'te..."

Bu arada Seyfi Öngider neş'eyle içeriye giriyor. Belli, duymamış. "Aziz Nesin ölmüş" diyorum. Suratı kararıyor; "şu işe bak diye mırıldanıyor, ev kontratını 5 milyona bağladım diye sevinirken..."

Telefon çalıyor. Dilek... Seyfi karısına haberi veriyor. "Biliyorum" diyor Dilek, "doktor söyledi", ve sonra ekliyor "ne kötü, artık hiç kimse aptallığımızı yüzümüze vurmayacak."

İnsan insana iletişim kurulmaz olmuş... Boş verin siz bu kuruntulara... Bunca akıl–sır ermez alet edavatın, elektronların, nötronların, parçacıkların orta yerinde bir insan Nesin varsa, insan insanla iletişim kuracaktır.

Cemil VARLIK

Onu Madımak Oteli'nde yakarak öldürmek isteyenler hala aramızda dolaşıyor.

Aziz Nesin'in ardından okurları ne diyor?

Aziz Nesin'in öldüğünü öğrendiğimiz perşembe sabahı hemen sokağa çıktık. Taksim ve Beyoğlu civarındaki kitabevlerinde rastladığımız okurlara O'nu sorduk. Yaşları 16 ila 25 arasında değişiyordu.

Koray Eliaçık
Aziz Nesin'le ilk kez Robert Kolej'de tanıştım. Edebiyat öğretmenim 'Böyle gelmiş böyle gitmez' adlı kitabını tavsiyle etmişti bize. Yıllar sonra o kitabı bir kez daha okudum. Aziz Nesin alaylı bir yolla da olsa benim duygularımı çok iyi dile getiriyordu. Onun Türkiye için çok radikal görüşleri vardı. Ancak Sivas gibi bir yerde öyle yorumlar yapmasını garipsemiştim. Çok düşman kazandı orada. Bence Aziz Nesin daha popüler olacak. Ne yazık ki Türkiye'de böyle insanların değeri öldükten sonra anlaşılıyor.

Kadir Topçu
Bütün çabalarına rağmen onu öldüremediler. Sonuçta zorla yapamadıklarını onun psikolojik durumunu bozarak becerdiler. Sivas'ta yakılan Nesimi Çimen'in oğlu benim arkadaşım. O çok üzüldü öldüğüne. Babası yakılırken Aziz Nesin yanındaydı. Bence onun ölümünden bir ders almalıyız. Gericiliğe ve yobazlara karşı kenetlenmeliyiz.

Hakan Üst
Herhalde kitapları bundan sonra milyonlar satar. Şimdi Nazım'dan bazı insanlar nasıl özür diliyorsa herhalde bundan 20 yıl sonra da bizim çocuklarımız Aziz Nesin'den özür dileyecekler.

Nurdan Erçakır
Yaşlı bir insan olmasına rağmen hayat doluydu. Bu haliyle bile çok gençti. İnsan beyninin özgür olmasını istiyordu. O bana çevreye, topluma daha eleştirel bakabilmeyi öğretti. Benim Allah'a inancım var. Onun bu konudaki bazı çıkışlarını tasvip etmesem de yeri doldurulamayacak bir insan o.

Erol Kanar
İyi ki eceliyle öldü. Eğer bir suikaste kurban giderek ölseydi o bir kahraman olurdu. Onun ölümünü bazı insanlar kendi amaçları için kullanırdı. 'Hesabını soracağız' falan diyenler çıkacaktı o zaman. Ben onun bir fikrine katılıyorum. Türk halkının yüzde 90'ı aptal demişti. Bu doğru.

Tuna Güley
Onun öleceğine hiç inanmıyordum. En son Sivas'a gitmişti. Orada onu yakmak istemişlerdi. Ama yakamadılar. İnanmıyordum öleceğine...

Maide Uzunoğlu
Öldüğüne inanamıyorum. Onun böyle eceliyle öleceğini hiç düşünmemiştim. Demek bütün bu olaylara kalbi dayanmadı..

Emre Karaca
O bu toplumun yüzde 90'ı aptaldır demişti. Bence o aptal demekle hakaret etmemişti. Bu ülkede "düşünmeyen" insanlar olduğunu anlatmak istemişti. Onun gibi çıkışlar yapan yoktu. Artık olacağını da sanmıyorum.

Evrim Demir
Bence çok bilinçli hareket ediyordu. Türkiye'de insanların düşünmesini, yazmasını istiyordu.

Burçin Çetinkaya
Herkes istediği gibi düşünebilir. İsteyen inanır, isteyen inanmaz. Niye şeriatçılar karşı çıkıyordu ona. Biz kapalıları zorla açtırmaya çalışıyor muyuz? Onlar da inanmayanlara karışmasınlar..

Seçil Erdel
Düşünceleri doğruydu ama bunları her yerde söylememeliydi bence. Böyle açıkça söyleyince bazı gruplar ayaklanıyordu. Buna hazır bir sürü gerici grup var Türkiye'de.. Bu onların işine yarıyordu. Türkiye'de insanların yüzde 90'ı aptaldır demişti. Bence o, bu insanların düşünce tembeli olduğunu söylemek istemişti. Bu hakaret değildi.

Gültekin Gelik
Ben onun düşüncelerini beğenmiyorum. Ama düşüncelerine saygı duyuyorum. Çok akıllı bir insandı. Bence büyük kayıp.

46 yıl sonra..

Ne dersiniz? Marko Paşa'da yayımlanan bu yazı, size Özgür Gündem, Özgür Ülke ve Yeni Politika gazetelerinin serüvenini anımsatmıyor mu?

Aradan 46 yıl geçmiş.

Aziz Nesin öldü. Ama ne gam! O, tam 46 yıl önce tamı tamına bugün için yazmış. İşler bu minval üzre gidecek olursa, Aziz Nesin ölümünden 46 yıl sonrası için de okuduğunuz yazıyı yazmaya devam edecek.

O halde soralım? Aziz Nesin'i yaşatan kim?

Gün gibi ortada. Bu rejim Aziz Nesin'i çok seviyor. Onun okuduğumuz bu yazısını 46 yıldır yaşatmak için neler yapılmadı ve yapılmıyor ki... Biz bir yandan Aziz Nesin'in bu türden yazılarının modası geçsin, bir ibret belgesi olarak müzelerde sergilensin diye çırpınıp dururken, devlet tutturmuş, "ben Aziz Nesin'in yazdığı tek bir yazıyı mer'iyetten kaldırtmam" diye ortalığı kasıp kavuruyor.

Bilin bakalım: Devlet mi Nesinci, yoksa solcular mı?

Bu tuhaflık, hayatın filan cilvesi değil, Aziz Nesin'in en büyük şakası.

"Çok yaşa Aziz Nesin" diyeceğim de, dilim varmıyor. Bir 46 yıl sonra şu yazıyı bir kere daha yayımlamak zorunda kalır mı torunum diye düşünmekten kendimi alamıyorum.

Yine de çok yaşa Aziz Nesin...

Aziz Nesin

Yaramaz bir çocuk gibi yaşadı. Hiç ölmeyeceğini düşündüğünü biliyorum. Uslanmaz bir ihtiyar ademdi.

Tektaş Ağaoğlu

nden birkaç saat
dostlarının evinde
Birleşik Sosyalist
ı Prof. Sadun
Nesin'in anlattığı
nı Söz'e anlattı:
ak bir dostumu-
evinde görüştük.
Çeşme'nin Ala-
hmet Piriştina ile
dostlukları vardır.
inlenmek için uğ-
Piriştina beni de
çin ben de eşimle
ttim. Saat 23.30'a

undu, ama iyi gö-
e girmiş ve uzun
reteri Ayhan Ha-
tçıydı. Çeşme'de
tansiyonu yükse-
sini istemiş. Ama

uda sohbet ettik.
iyaset konuştuk.
karşı uluslararası
istiyordu. Ben de
yeceğimizi bildir-
n desteklemesinin

bu girişimi daraltabileceğini söyledim. O da bunu kabul etti. Ama yine de partinin (BSP'nin) sahip çıkmasını istedi. Aziz Bey, başlattığı girişime kamuoyundan beklediği desteğin gelmemesinden yakındı. İsveçliler sahip çıkıyor, ama Türkiye'den ses çıkmıyor dedi.

Ayın 9'unda Almanya'ya gidecekti. Kendisine yorulabileceğini, gitmeyip dinlenmesini söyledik. Kabul etmedi.

Otele dönmek istedi. Ahmet, yorgun olduğunu belirterek, evde kalıp dinlenmesini istedi. Ama o gitmekte ısrar ediyordu. Bir ara tuvalete gitti. Döndüğünde kendisini iyi hissetmediğini söyledi. Doktor çağırmayı teklif ettik, ama kabul etmedi. Dinlenirsem kendime gelirim dedi. Ben eşimle birlikte 23.30'da evden ayrıldım. O da oteline gitti.

Bize o akşam genellikle yaşlılık konusunda fıkralar anlattı. En son fıkrası şöyleydi:

"Seksen yaşında bir adam, 20 yaşında bir kızla evlenmeye kalkışmış. Akrabaları, dostları engellemeye uğraşmışlar. Arada çok yaş farkı var olmaz demişler. Fakat adam ısrar etmiş. Bunun üzerine daha genç bir arkadaşı ben onu vazgeçiririm siz merak etmeyin demiş. Ve adamın evine gidip sohbet etmeye başlamış. Bak demiş senin evleneceğin kız şu anda yirmi yaşında ama on yıl sonra otuzunda olacak. Yaşlı adam olsun ne sakıncası var demiş. Genç dostu devam etmiş ama bir on sene sonra o kırk yaşında olacak. Yaşlı adam olsun demiş. Genç dostu ama efendim demiş; yirmi yıl daha geçince 60 yaşında moruk biri olacak sen onu ne yapacaksın. Yaşlı adam durmuş, düşünmüş ve evet haklısın diyerek evlenmekten vazgeçmiş."

O Türkiye'ye rengini verdi

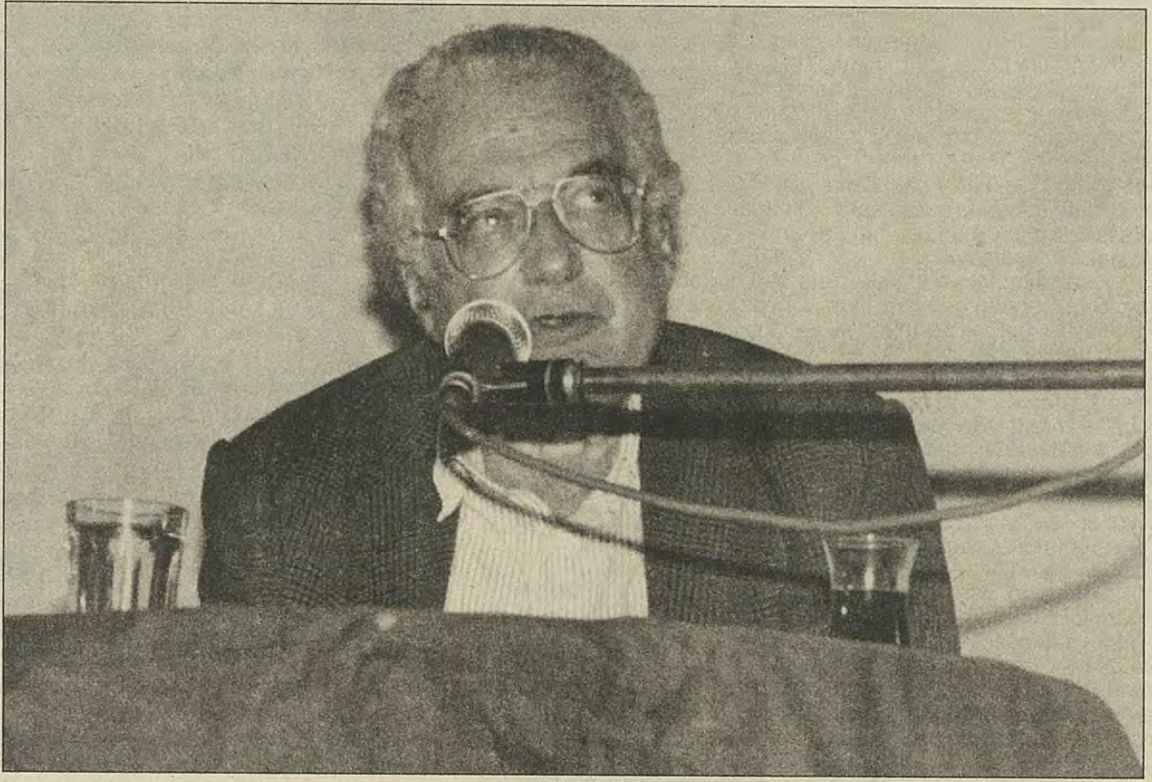
Bu sabah öldüğünü öğrenince çok üzüldüm. Ben bir dostumu kaybettim. Ama ülkemiz çok değerli bir düşünürünü kaybetti. Aziz Nesin tek başına bir kurumdu. Mesela Türkiye'yi tanımlarken Ağrı Dağı vardır, İzmir Körfezi vardır, Van gölü vardır, Uludağ'ı vardır deriz. Ama bu ülkenin bir de Aziz Nesin'i vardır. O, adeta Türkiye'yi tanımlayan bir kişilikti. O çapta bir insandı. Türkiye'nin kimliğiyle, tarihiyle, toplumuyla, coğrafyasıyla bütünleşmiş bir insandı. Ona rengini veren az sayıdaki insandan biriydi.

Köktendinci akımlarla olan mücadelesi her türlü takdirin üstündedir. Bütün halkımıza, özellikle sosyalizmden yana, aydınlıktan yana ilerici insanlarımıza başsağlığı diliyorum.

Marksist iktisatçı Mandel, kapitalizmin krizini ve sanayi toplumunu aşmayı tartışıyor

▼ **"Biz geleneğimiz, programımız, insanlığın burjuva uygarlığının ve I. Dünya Savaşı'ndan beri, kısaca uygarlığın krizi gereği, proletaryanın yönetimi krizinden, bilinç krizinden, öznel faktör krizinden söz etmeye çok alışkınız. Fakat şu anda, aynı zamanda, burjuvazinin yönetim krizine, bilinç krizine de tanık olunuyor. Ve bu küçük bir kriz değil. Ürkütücü bir seçimle karşı karşıyalar. Ve orada, şu an için, öngörülebilir depresif uzun dalganın yumuşak inişinin sosyopolitik bir neden dolayısıyla niçin gerçekleşmediği görülüyor."**

▼ **"Emperyalist ülkelerde yoksulluk eşiğinin altında yaşayan kişiler ülkelere göre, nüfusun yüzde 10'undan, yüzde otuzuna kadar çıkan bir dilimi temsil ediyorlar; birkaç istisna dışında. Ama istisnanın sözkonusu olduğu ülkelerde bile, –İsveç'i, İsviçre'yi düşünüyorum–, bu uzun sürmeyecek. Çünkü bunlar dünyasal fenomenler. Depresif uzun dalga teriminin kullanımını haklı gösteren şey, bu hareketin kapitalist ekonominin çarklarını durdurmaktaki yetersizliğidir."**

İnsanlığın ve kapitalizmin krizinin alternatifi nedir? Kapitalist kriz nerededir? Ekonomik canlanma mı, uzun depresif (durgun) bir dalganın devamı mı? Yaşam seviyesini iyileştirmek için ve işsizliğe karşı verilen yeni ücretli savaşlarından ne elde edilebilir? Belçika'da yayınlanan 'La Gauche' muhabirleri, bu konularla ilgili olarak IV. Enternasyonal'in sekretarya üyesi Ernest Mandel'le görüştüler. Söyleşiyi, Söz için, Ali Rıza Tura çevirdi. Hatırlanacağı gibi Mandel 1991 Mayısında İstanbul'da bir dizi konferans vermişti. Fotoğrafta Mandel İnci Sineması'ndaki konferansta konuşurken görülüyor.

Krizden yeni bir uygarlığa...

Bazı sayısal göstergeler büyümede bir artışa, canlanmaya işaret ediyor. Bu canlanma gerçek midir, kapsamı nedir ve özellikle orta vadede kapitalist ekonomideki bir çıkışa işaret edebilir mi? Yatırımın, büyümenin canlanması mıdır? Konjonktürel canlanmayı nasıl nitelendiriyorsun?

Ernest Mandel– Kapitalist ekonomideki iki dalgalanma biçimini ayırmak gerek. Sadece kısa çevrimler değil, aynı zamanda yayılımcı ve durgun (depresif) 'uzun dalgalar' olarak adlandırılanlar da vardır. Yayılımcı uzun dalga kapitalist ekonomiye kabaca 1949'dan '60'lı yılların sonuna, '70'li yılların başına kadar egemen oldu. 1973'te başlayan durgun uzun dalga konjonktürde olup bitenlerden bağımsız olarak işsizlik olgusunun artmaya devam etmesiyle karakterize edilir. Rakamlar üzerine tartışılabilir. Herkes resmi istatistiklerin yanıltıcı olduğunu biliyor. Resmi olarak tanınmayan işsizler ve emek pazarından, –aynı zamanda hem sinik, hem de anlamlı bir terim kullanırsak–, gönüllü olarak çekilenler gözardı edilir. Birçok uluslararası sendika çevreleri tarafından da paylaşılan tahminim şudur ki; emperyalist ülkelerde bu sayı şu anda 50 milyon kişiyi aşıyor ve durmaksızın da artacak. Üçüncü dünya ülkelerinde bu, yüzlerce milyon olarak hesaplanıyor.

İşsizlere, düşkünleri, marjinalleşmiş olanları, sefilleri, "yeni yoksul" diye adlandırılanları da eklemek gerekir. Bunlar milyonlarla ifade ediliyor ve durmaksızın artıyorlar. Üçüncü dünya ülkelerinden bahsetmeye hiç gerek yok; çünkü bu oralarda herkesin bildiği bir gerçek haline geldi. Aynı çeşitteki olgularla karşılaşmak için otuzlu yılların başındaki ekonomik krizin en kötü anına kadar uzanmak gerekir. Emperyalist ülkelerde yoksulluk eşiğinin altında yaşayan kişiler ülkelere göre, nüfusun yüzde 10'undan, yüzde otuzuna kadar çıkan bir dilimi temsil ediyorlar; birkaç istisna dışında. Ama istisnanın sözkonusu olduğu ülkelerde bile, –İsveç'i, İsviçre'yi düşünüyorum–, bu uzun sürmeyecek. Çünkü bunlar dünyasal fenomenler. Depresif uzun dalga teriminin kullanımını haklı gösteren şey, bu hareketin kapitalist ekonominin çarklarını durdurmaktaki yetersizliğidir.

III. Dünya ülkelerinde, Doğu Avrupa ülkelerinde ve Rusya'da bu evrime yaşam seviyesinde korkunç bir düşüş eşlik etti. (Örneğin, Meksika'da birkaç yıl içinde nüfusun çoğunluğunun yaşam seviyesi II. Dünya Savaşı'ndan önceki durumuna düştü.) Bazı ülkelerde yürekleri burkan şartlardaki yarı kölesel bir emek olan çocuk emeğinin durumunda negatif gelişmelere tanık olundu.

Bütün bunlar depresif uzun dalganın içinde konjonktürel bir hareketi dışlamaz ve bunun iyi anlaşılması gerekir. Uzun depresif dalga üretimin sürekli bir düşüşü anlamına gelmez. İyi ve kötü konjonktürler devamlı arka arkaya boy gösterebilirler.

Günümüzde bazı emperyalist ülkelerde aynı düzeyde olmasa bile üretimde inkar edilemez bir canlanma sözkonusudur. Bu durum, sendikal harekete Alman metal işçilerinin yapmış olduğu şeyi anlamak istiyorsak, şunları dile getirmek için bir fırsat sunuyor: "Üretim yükseliyor, karınız artıyor, biz de pastadan pay istiyoruz." İşte bu gerçekleşebilir taleplerin ortaya konma anıdır. Fakat bu konjonktürel hareket kısa ve orta vadede problemin temel verilerini hiç de değiştirmez: Şu an için öngörülebilir bir gelecekte depresif uzun dalganın yumuşak inişi için perspektifler yok.. Değerlendirilebildiği kadarıyla bu, 20. yüzyıl sonrasına da sarkacak. Şu anda temel bir yön değişimini gözardı etmemek gerek; bununla birlikte, temel bir yön değişimi için öngörülebilir hiçbir şey yok.

Fakat yine de bir çelişki var. Çünkü kar düzeyleri yüksek. 1991–93'ten beri karlarda yüzde 12–13 dolayında bir artış var. O halde işletme karlarındaki böyle bir canlanmaya niçin uzun vadede daha büyük bir hareket eşlik etmiyor?

Sebep basit; kapitalist rejimin temel uğursuzluğu. Gerçek bir canlanma için yatırımlar ve dolayısıyla uzun süreli bir büyüme olasılığı için 2 koşul gerekir: Kar artışı, fakat aynı zamanda pazarın genişlemesi. Kapitalist rejim makro ekonomik göstergeler bazında işleyemez. Her mal özgüldür ve özgül bir talebin karşılığı olması gerekir. Makina–alet üreticileri ayakkabı satın alan tüketiciler için çalışmaz. Üzerine eğilmek zorunda olduğumuz yeni ve teorik bir problemle karşı karşıyayız.

Marksistler IV. Enternasyonal dahil, şimdiye kadar buna pek az önem verdiler. Ekonominin küreselleşmesinden söz edildiğinde, yaklaşımlar insan varlıkları arasındaki ilişkilerin üstünde, neredeyse sihirli bir olgu sözkonusuymuş gibi anlaşılmakta. Marksizmin ve Marks'ın en büyük değerlerinden biri; tüm temel sosyoekonomik ilişkilerin, tüm ekonomik sistemin, tüm ekonomik gelişimin temelinde insan varlıkları arasındaki ilişkinin varolduğunu kavramasıdır.

Düzenlemeden vazgeçme politikası

O halde ne oldu? Sermayenin uluslararası merkezileştirilmesi ve yoğunluğunun hızlanması görüngüsü. Ama buna tüm kapsamını kavramak zorunda olduğumuz bir dizi başka görüngü eşlik ediyor. Herşeyden önce benim "paranın yeniden özelleştirilmesi" diye adlandırdığım şeye tanık olundu. Bu, giderek herhangi bir hükümetin kontrolünden kaçan ve büyük sermayenin tek olmasa da, giderek hakim organizasyon biçimi haline gelen çokuluslu şirketlerin devasa gücünün sonucudur. Engelleri kaldırma ve düzenlemeden vazgeçme politikası Thatcher ve Reagan'ın getirdiği biçimiyle, bu olgunun sebebi değil, tersine sonucudur. Onlar, basitçe neler yapabileceklerinin sınırlarını gördüler ve bundan, istenmeyenlere; yoksullara, işçi hareketine ve işçi sınıfına karşı çıkar sağlamayı denediler. Gerçek mekanizma karşısında bir şey yapamazlar. Bu olgunun önemine bir örnek vermek gerekirse; sermayenin dünya ölçeğinde dolaşımının çapı bilinmiyor. Bu küçük bir oran değil, hemen hemen yüzlerce milyon dolardır. Bilinmeyen bir şey apaçık ki kontrol edilemez. Yayılımcı uzun dalga sürdüğü ➡

sürece bu olgu sınırlıydı. Fakat depresif uzun dalgaya girildiği andan itibaren iki olgu arasında bir çakışma oldu. Bir yanda devasa araçlar kullanan çokuluslu şirketler ve diğer yanda üretken yatırımlarının herşeye rağmen dar sınırları. Ve bu şartlarda "aşırı likidite (akışkanlık)", olağanüstü likidite olgusu olarak adlandıracağım bir olguya tanık olundu. Meta sermayenin önemli bir bölümünün para sermayeye, akışkan ya da aşırı akışkan sermayeye dönüşme olgusuydu bu... Spekülasyona, borsa ve gayrımenkul spekülasyonuna akan şey. Bugün elektronik araçlar sermayenin dünya ölçeğinde neredeyse anında transferini sağlıyor. Bu konuştuklarımızı anlayabilmek için sayısallaştırmak gerek. Tüm çalışma günleri –bu kişilerin hergün çalışmadığı bir gerçek– yılda 150 gündür diyelim. Değişim piyasalarında ve buna bağlı olan piyasalarda yıllık dünya ticaret hacmine eşit işlemler yapılıyor.

Sermayenin bu "sıvılaşması" zaten daha önceden görünebilir olan olguya uzanıyor. Kapitalist

▼ Buradan III. Dünya'daki özgürlük hareketi ve işçi sınıfının direnç potansiyeline geliyorum. Bu potansiyel önceki yükseliş sırasındaki kazanım, rezerv, güç birikimlerinin bir fonksiyonudur. Kapitalist sınıf karar vermek zorunda; sendika ve işçi karşıtı saldırıyı hangi noktaya kadar götürebilir? Eğer çok ileri giderse, işçilerin, kelimenin geniş anlamıyla ezilenlerin güçlü bir karşı saldırısıyla yüzyüze gelir. Burjuvazi bu konuda bölünmüştür.

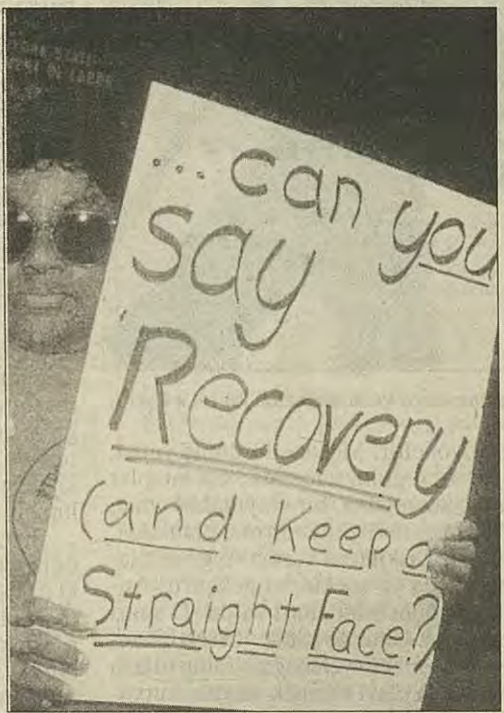
ekonomi kendisini, II. Dünya Savaşı sonrasında bir borç okyanusu üzerinde yayılmaya bıraktı. Dünya çapında borçlanma büyük boyuttaydı. Herkes III. Dünya ülkelerininin borcundan bahsediyordu. Oysa dünyanın yarısını ilgilendiren bu borç tüm borç hacminin ancak yüzde 15'idir. Kapitalist, emperyalist işletmelerin borçları, özel borçları var ve III. Dünya ülkesi olmayan ülkelerin hükümetlerinin borçları var. Bunlar hesaplanamaz sayılar haline geldi, dolar bazında trilyonlarca dolar borçtan söz ediliyor.

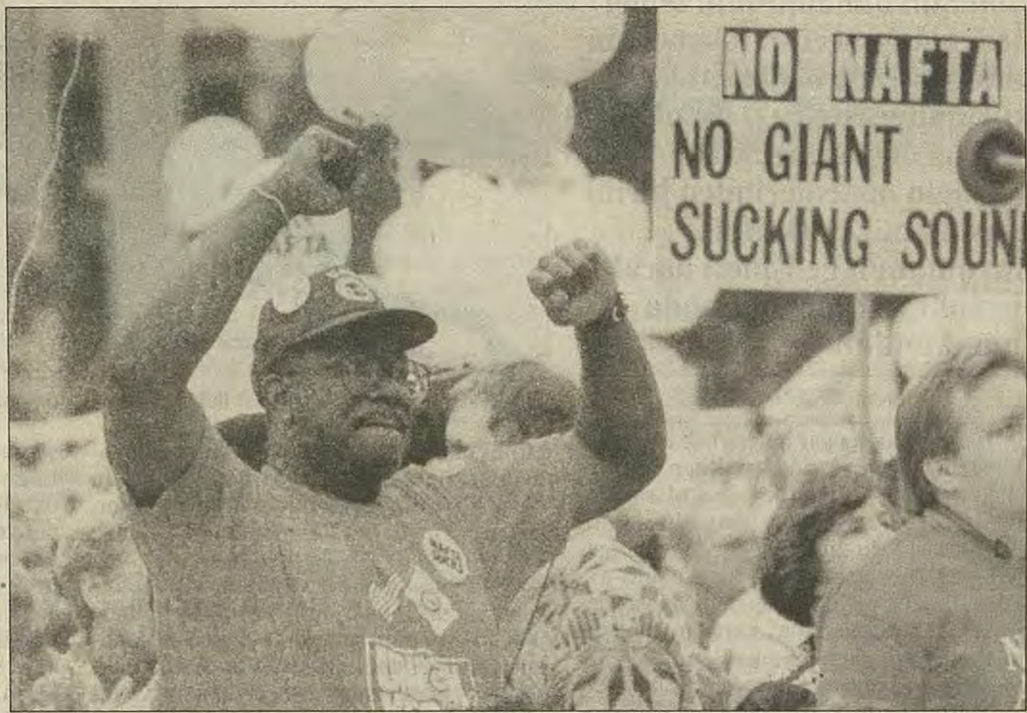
Yengeç sepeti

Bu bizim hayal gücümüzün dışına çıkıyor. İşte burada uzun dalganın yumuşak inişinin niçin öngörülebilir olmadığını açıklayan temel bir olguya geliyoruz.

Çokuluslu şirketlerden söz edildiğinde onları bir blokun temsilcisiymiş gibi görmekten kaçınmalıyız. Bu kendi aralarında açıkça dalga geçtikleri bir yengeç sepetidir. Büyük firmaların yok olduğu çokuluslu bir yoğunlaşma fenomeni var. Dünya pazarlarına hakim olan 600 çokuluslu şirketten söz edilir sık sık. Rejim açısından şom ağızlı bazı kişiler bunun birkaç yıl içinde 100'e ineceğini söylüyorlar. Bu saptama ilk bakışta biraz abartılı, ama hiçbir şey bilinemez. Oysa dolar serbest düşüştedir. Hegemonik, emperyalist gücün yokluğu dünya burjuvazisinin çözümler ileri sürmedeki yeteneksizliğinin ve güçsüzlüğünün sonucudur. G 7 toplantıları genellikle bir güçsüzlük saptamasıyla biter, hiçbir karar alınamaz.

Biz geleneğimiz, programımız, insanlığın burjuva uygarlığının ve I. Dünya Savaşı'ndan beri, kısaca uygarlığın krizi gereği, proletaryanın yönetimi krizinden, bilinç krizinden, öznel faktör krizinden söz etmeye çok alışkınız. Fakat şu anda, aynı zamanda, burjuvazinin yönetim krizine, bilinç krizine de tanık olunuyor. Ve bu küçük bir kriz değil. Ürkütücü bir seçimle karşı karşıyalar. Ve orada, şu an için, öngörülebilir depresif uzun dalganın yumuşak inişinin sosyopolitik bir neden dolayısıyla niçin gerçekleşmediği

İşsizlik günümüzdeki krizin en açık göstergesi... Amerikalı siyah bir kadın, işsizlik karşıtı gösteride yalana kaçmadan kimsenin ekonomik 'iyileşme'den bahsedemeyeceğini ilan ediyor. Kuzey Atlantik Serbest Ticaret Antlaşması'na (NAFTA) en büyük muhalefet de işsizlerden ve potansiyel işsizlerden geldi.

görülüyor.

Buradan, III. Dünya'nın özgürlük hareketinde ve işçi sınıfında var olan direnç potansiyeline geliyorum. Bu potansiyel önceki dönemin, önceki yükseliş sırasındaki kazanım, rezerv, güç birikimlerinin bir fonksiyonudur. Kapitalist sınıf bir karar vermek zorunda; sendika ve işçi karşıtı saldırıyı hangi noktaya kadar götürebilir? Eğer çok ileri giderse, işçilerin, kelimenin en geniş anlamıyla ezilenlerin çok güçlü bir karşı saldırısına neden olma tehlikesiyle yüzyüze gelir. Burjuvazi bu konuda bölünmüştür.

Durum iki yönde değişebilir. Bugün sömürülenler ve ezilenler savunma durumunda bulunuyorlar. Ama birkaç büyük savunma savaşı kazanırlarsa karşı atağa geçebilirler. Bu hiç de ihtimaldışı değil. Buna karşılık bunun tersi de; kemerleri sıkma saldırısı karşısında işçilerin tüm resmi yöneticilerinin utanılası yeni bir teslimiyeti sözkonusu olursa işçi sınıfının direnç kapasitesinde bir zayıflama olabilir. Ve aşırı sağ gerçek bir tehdit olabilir. Bunun faşist bir yapı altında olması gerekmez. Kimse nasıl olacağını bilemez, ama en azından baskıcı, güçlü bir devletin niteliksel bir pekişmesi sözkonusu olabilir. Le Monde gazetesinin editörlerinden Edwy Plenel "gelecek seçimlerde sonuç ne olursa olsun, kim kazanırsa kazansın, Fransa'da yeni bir Bonapart var olacak" diyor. Haksız değil. Aşırı iyimser olmanın gereği yok, durum iyi değil.

Sosyalizmin inandırıcılık krizi

Bir başka boyut daha var; IV. Enternasyonal'de dile getirdiğimiz, dünyasal sosyalizmin inandırıcılık krizi.

Uzun bir süre sonra ve birkaç basit olmayan olayın yardımıyla işçi sınıfı III. Dünya ülkelerindeki sözümona ilerici milliyetçiliğin sosyal demokrasinin, maoizmin, poststalinizmin ve stalinizmin iflasının farkına vardı. Ve şu anda tüm bu hareketleri solda, bütünsel antikapitalist çözümleri kabul ettirme şansına sahip, inandırıcı, saygın bir güç olarak göremiyor.

İşçilerin direniş hareketleri kesintilidir, ama bazen geçmişten çok daha güçlü bir atılım gösterebilir, üstelik sadece işçiler de değil. ABD Yüksek Mahkemesi kürtaj hakkına karşı yasa çıkardığında bir milyon kadın sokaklara döküldü. Ama bu hareketler kesintili olduğu için, kısa vadede geri çekilebilirler ya da daha kötüsü kaybolabilirler. Burada önemli bir faktör var. İnsanlar giderek şöyle düşünmeye başlıyor: "Yukarıdakiler rezil ve yeteneksizler". Rezil sözcüğünü bugün çocuklar bile telaffuz ediyorlar. Ama "yeteneksiz" sözcüğü! Bu yeni bir şey. Böyle düşünen işçi sınıfının henüz az bir kesimi, ama buna katkıda bulunan teknolojik bir gelişme var. Kalifiye işçilerde, şirketin işleyişini yöneticilerden değilse bile, şef ve mühendislerden daha iyi bildikleri duygusu hakim. Meslek okulları öğrencilerinde gelecekte işsiz kalacakları, okulda boşa zaman geçirdikleri ve hiçbir şey öğrenemedikleri kanısı hakim. Fakat bu yeni işçi sınıfı katmanında bir değişim sözkonusu. Bunu yakından izlemek ve savaşı kaybetmemelerini sağlayacak tarzda bir şeyler yapmayı denemek gerek.

Bir örnek: Alman madencilerin grevinde, şu anda dünyanın en zengini olan sendika bir hesap yaptı; 6 aylık grev, 3 milyon işçi; parasal rezervleri hızla tükenecekti. Bu durumda sendika bürokratları, işçilerin yetenekleri sayesinde firma personelinin ancak yüzde 6–7'sini istihdam etmekle birlikte, çalışmaz hale getirildiklerinde üretimin tümüyle duracağı, başka firmaların üretimleri bakımından ürünleri hayati nitelikte olan birkaç atölye buldular. Bu durumda patronlar greve para öder konuma geldiler. Patron lokavtla karşılık vereceğini söylediğinde sendikanın cevabı, pek de açık olmamasına karşın şöyleydi:

"Eğer lokavt yaparsanız işletmeleri işgal ederiz". Almanya'da bu 20'li yıllardan beri hiç görülmemişti. İşçiler tereddüt etmeyeceklerdi. Bu olay Japon ve ABD'li çalışanlara kaydadeğer bir örnek sunan dünyanın üçüncü ve Avrupa'nın en önemli kapitalist ülkesinde sosyal barışı havaya uçurdu.

Ama işçi sınıfının bu yeniden hareketlenmesi, bütünün sosyal durumuyla çelişki oluşturuyor. Birçok işsiz ve genel bir çözümsüzlük hissi. Bir yanda gördüğü için sistemin kırılganlığını anlayabilen bir işçi sınıfı kesimi, diğer yanda artan çözümsüzlük hissi. Bu çok özel bir ideolojik konjonktür.

Tekrarlıyorum. Global durum kötü. Saldırı, sermayenin, patronun elleri arasında. Biz savunmadayız. Ama güçsüz değiliz. Özellikle üçüncü dünya ülkeleri açısından sık sık kullandığımız, şimdi evrenselleşmeye ve genelleştirmeye çalışmak zorunda olduğumuz, partimiz ve inisiyatiflerimiz açısından değerli olan bir düşünce üzerine dikkat çekmek istiyorum:

Sınırsız dayanışma. Bu birinci şiardır. Birçok örnek verebilirim. Marjinallerin, işsizlerin, çalışanların ortak dayanışma cephesi oluşturması çok zordur. İşsizlerle başlayalım. Fransa'da hareket önceden istihdam edilmiş çalışanlarla ve özellikle yüksek nitelikli çalışanlarla ileri atıldı. Başka dolayımlar bulmak gerek. Bu çok önemli bir görev. Feminist hareketleri, çevreci hareketleri bütünleştirmek gerek. Hareketten kastım, bu dayanışmada kesin amaçları hedefleyen kitle hareketleridir.

Ortak eylem stratejisi

Bu çok zor, ama çokuluslu şirketlerin küresel stratejisinin, sanayilerin uluslararası planda dağıtılması stratejisinin karşısına, önce aynı çokuluslu şirkette, sonra topluluklarda, ardından büyük endüstriyel kollarda da aynı sanayi dallarında çalışanların ücretli emekçi kadın ve erkeklerin, dünya ölçeğinde çalışan ücretlilerin ortak hareketine vb. karşı görüşme ve ortak eylem stratejisini çıkarmaya çalışmalıyız. Bu kolay değil. Zorluğuna kesinlikle inanıyorum, ama imkansız da değil.

Bu milliyetçiliğin ve korumacı milliyetçiliğin gerilemesi karşısında tek yol. Çokuluslu dünyasal stratejiye karşı çıkmak için tek araç. Bazen bu durumun sanayinin uluslararası planda dağılmasından "yararlanan" III. Dünya ülkelerinin sanayileşmesine engel olduğu ileri sürülüyor. Hiç de değil. Bu yalnızca III. Dünya ülkelerinin modernleşmesi ve gelişmesi için bir başka stratejiye açılıyor. Bu, ucuz el emeğinin ihracatını değil, iç pazarın büyümesini ve nüfus refahının artmasını eksen edinen bir strateji. Borçların silinmesi, döviz kurlarının olumsuz gelişimini engelleme girişimi, bir dizi başka stratejik ögeyi hesaba katmak gerekir. Bu bana hiç de gerçekçi değilmiş gibi gelmiyor. Zor ama gerçekleşemez değil.

Bu şartlar olmaksızın, insanlığın krizine ne bir işçi, ne de bir burjuva çözümü olacak; iki temel toplumsal gücün tarihsel çıkarlarına tekabül eden koşulları ufaktan ufağa dayatmaya çalıştıkları dünya çapında düzensizlik ve uzatılmış bir kriz dönemi olacaktır. Bilincinde olmamız gereken ve bugün sosyalizm yararına başlıca argümanı oluşturan bir arka planla birlikte.

Bu, insan türü üzerine çöken, giderek daha da vahimleşen, fizik olarak hayatta kalıp kalamama tehdididir. Nükleer tehdit, askeri tehdit, dünya çapındaki düzensizliğe bağlı, yoksulluğun artmasına bağlı hastalıklar...

Kapitalist rejim çerçevesinde bir çözüm var olmayacaktır. İnsanlık krizi yeni bir toplumu, yeni bir uygarlığı gerekli kılıyor.

Türkiye'de neden polisiye roman yok?

▼ Dünyada olduğu gibi, ülkemizde de polisiye genellikle küçümsenir. Dedektif edebiyatına hemen tüketilen ve estetik kaygı taşımayan bir alan olarak bakılır. Oysa bu bakış çok yanlıştır. Okuyucu, polisiyelere aktif bir şekilde katılır. Bu bir matematik oyunu gibidir. Çünkü ortada çözülmesi gereken bir problem vardır. Kurulan denklemin bilinenleri ve bilinmeyenleri insanlar ve somut ilşkilerdir. İnsan polisiye okurken bir tür zekasını sınar. Keyif alır.

▼ Türkiye'de polis pek sevimli bir imaja sahip değil. Ülkemizde dedektif edebiyatının gelişmemesinin nedenlerinden biri budur. Ancak, Türkiye'de polisiye romanın olmamasının temel nedeni işkencedir. İşkencenin olduğu yerde dedektiflik kurumu gelişemez. Bu olgu okuma alışkanlığındaki geriliğin nedenlerinden birini oluşturur. Dedektiflik kurumunun gelişmesi ancak demokratik bir toplumda mümkündür.

Polisiyeler içinde de değerlendirilebilecek casus romanlarının ünlü yazarlarından John Le Carre.

Merdan YANARDAĞ

Baştan çıkarıcı yaz aylarıyla birlikte, kimi edebiyat çevrelerinde ve kitap dergilerinde polisiye roman (ve genel olarak dedektif edebiyatı) tartışılmaya başlandı. Dünyada olduğu gibi, ülkemizde de polisiye genellikle küçümsenir. Genel olarak aydınlar, özel olarak da "sol entelijansiya" dedektif edebiyatına, kolay okunan, kaba bir anlatıma sahip, hemen tüketilen ve estetik bir kaygı taşımayan bir alan olarak bakıyor.

Son günlerde polisiyelerin yeniden gündeme gelmesinde bile bu bakış egemendir. Çünkü, polisiyelere genel olarak tatilde ya da yolculuklarda okunan kitaplar olarak bakılır. Önceki hafta (28 Haziran 1995) yayınlanan Cumhuriyet gazetesinin "Kitap" ekinde polisiyeler şöyle sunuluyor:

"Sıcakların iyice arttığı bugünlerde tatile çıkmayı düşünüyorsanız, iyi bir tatil yeri kadar, yanınıza alacağınız kitaplar üzerine de düşünün. Tatilden sıkılsanız bile, yanınıza alacağınız iyi bir polisiye romanın size heyecanlı bir serüven yaşatacağına inanabilirsiniz."

Polisiye romanın Cumhuriyet Kitap'ta Ahmet Ümit imzasıyla kapak yapılması olumlu bir gelişme. Ayrıca sözkonusu yazı, eleştireceğim birçok yan bulunmakla birlikte, dedektif edebiyatı konusunda oldukça bilgilendirici ve bu alanı tanıtıcı bir içeriğe sahip. Ahmet Ümit'in yazısının en zayıf tarafı ise, "Türkiye'de neden polisiye roman yok" ya da "Dedektif edebiyatımız neden gelişmedi" sorularına yeterli (daha doğrusu veremediği) yanıttır. Bunu tartışacağız.

Dedektif edebiyatının geriliğiyle, Türkiye'deki okuma alışkanlığının yetersizliği arasında doğrudan bir ilişki vardır. Türkiye'de kitap, dergi ve hatta gazete tirajlarının aynı kuşakta yer alan diğer ülkelere göre çok düşük oluşu, dedektif ve çocuk edebiyatının sınırlılığıyla yakından ilgilidir. Evet doğrudur; bu tip kitaplar kolay okunur, ancak polisiye romanlardaki akıcılık insanlarda okuma alışkanlığı yaratır. Çoğu insan kitap okumaya polisiyeler ya da çocuk romanları ile başlamıştır. Orhan Pamuk'un Yeni Hayat'ındaki kahramanı, Rıfkı Amca'sının kitaplarını yıllar sonra bu nedenle sevgiyle okşar.

Sanılanın tersine polisiyelerden de bir edebiyat tadı alınabilir. Her roman türünde olduğu gibi polisiyelerin de iyileri ve kötüleri vardır. Estetik düzeyi son derece yüksek, iyi kurgulanmış, zekice yazılmış ve incelikli bir dile sahip polisiyeler olduğu gibi; kaba, kötü yazılmış, hiçbir pırıltısı olmayan, sadece ticari bir amaca sahip olan ve şiddeti yücelten polisiyeler de vardır.

Ahmet Ümit'in de belirttiği gibi, polisiyelerin çok satmasındaki sır, sanatın işlevlerinden biri olan "keyif alma"yı başarıyla yerine getirmesidir. Polisiyeler okuyucusunu pasif bir konumdan çıkararak onlarla kitap arasında aktif bir ilişki kurar. Polisiyelerden keyif almanın temelinde bu olgu yatar. Polisiyeler egemen inancın aksine aydınlatıcı, eğitici ve geliştirici işlevlere de sahip olabilirler.

Kültürün tüketicileri, polisiyeleri sadece okumazlar, ona aktif bir şekilde katılırlar. Bu bir matematik oyunu gibidir. Çünkü ortada çözülmesi gereken bir problem vardır ve bu problemi çözmek için de zekamızı zorlamak durumunda kalırız. Bu problem soyut rakamlardan oluşmaz. Kurulan denklemin bilinenleri ve bilinmeyenleri insanlar ve somut ilşkilerdir. İnsan polisiye okurken bir tür zekasını sınar.

Polisiyelerin kurgusu gereği, olay ortaya konulduktan sonra denklemin bilinmeyeni de okura işaret edilir. Okurun ilgisi sürekli olarak canlı tutulur. Soru, çoğu kez sanıldığı gibi "katil kim" basitliğinde de değildir. Bu daha çok "ucuz roman"lara özgüdür. İnsan romanı okurken akıl yürütmeye başlar ve böyle farkında olmadan ona katkıda bulunur.

Polisiyeler, ya da daha doğru bir ifadeyle dedektif edebiyatı, okurları mecazi düşünmeye yöneltir. Mecazi düşünme yetisi, insan yaratıcılığının temelidir. Bu kitaplar okurlarda, soyutlama, bir olayı tahlil etme, parça ile bütünü ilişkilendirme, planlama, neden sonuç ilişkilerini kurma ve genel olarak kurgulama yeteneklerini geliştirir. Ancak yine de bunun bir sınırı vardır. O sınırı da yazar çizer. Okur ne kadar yüksek bir zekaya ve çözümleme yeteneğine sahip olursa olsun, sonuçta olayı çözmek yazarın kurguladığı finali tahmin etmenin ötesine geçemez. O nedenle tersinden bir abartmaya da düşmemek gerekiyor. Ancak, okura çözümleyici olma işlevinin yüklenmesi hiç de hafife alınacak bir şey değildir.

Dostoyevski, Eco ve diğerleri

Polisiye romanların yaklaşık 150 yıllık bir tarihi vardır. Bu roman türünün başlangıcı olarak, genellikle, Edgar Allan Poe'nun 1841 yılında yazdığı "The Murders in the Rue Morgue" (Morg Sokağı Cinayeti) adlı kitabı kabul edilir.

Edebi değeri yüksek ve estetik olarak tartışılmaz düzeyde polisiyelerin de olduğunu söylemiştim. Örneğin, bütün zamanların en iyi yazarlarından biri olarak kabul edilen (belki de en iyisi olan) Dostoyevski'nin de aslında bir tür polisiye yazdığı söylenebilir. Onun, "Suç ve Ceza"ile "Karamazof Kardeşler" kitapları -ki roman sanatının doruklarıdır- eksenlerinde birer cinayet bulunan yapıtlardır.

Gerçi Dostoyevski'nin bu ünlü romanları sadece birer polisiye olarak değerlendirilemez. Ancak, bütün polisiye romanlarda kurulan atmosfer, gerilim ve insanı içine alan akış bu iki kitapta da vardır. Henüz polisiyenin bir roman türü olarak ortaya çıkmadığı 1860'lı yıllarda yazılan bu kitaplar bir anlamda polisiyenin de başyapıtları olarak kabul edilebilir.

"Suç ve Ceza"nın konusu 1860'ların "çağdaş" Rusya'sıdır. Kahraman çağdaştır. O yılların bütün acılarını, yaralarını içinde taşıyan bir üniversite öğrencisidir. Kitabın çatısını bir suçun (cinayetin) psikolojik öyküsüyle, onun ahlaki sonuçları oluşturur. Romanın kahramanı Raskolnikov sıradan bir suçlu değildir. Akıllı, aydın ve dürüst bir gençtir. O, suçunu, geliştirdiği bir düşünce sisteminin doğruluğunu kanıtlamak için, bir tür toplumsal/pisikolojik deney amacıyla işler. Bu nedenle cinayetin öncesinde ve sonrasında suçlunun içinde bulunduğu durumun psikolojik çözümlemesi -ki ulaşılamaz derinlikteki bir çözümlemedir bu- Raskolnikov'un felsefi teorisinin analiziyle birlikte verilmiştir.

Fonda Rusya vardır. Dönemin bütün felsefi tartışmalarını, siyasal, toplumsal sorunlarını, acılarını ve somut olarak insanı, onun ruhsal dünyasını izlemek mümkündür. Kitapta savcının suçluya ulaşması, tam bir polisiye üslubuyla, zekice ve derinlikli bir anlatımla verilmiştir. Dostoyevski, kitaplarında kendisinden önceki yazarlardan farklı olarak, sadece kahramanını çevreleyen dış koşulları değil, kahramanlarının davranışlarına yön veren içsel/öznel koşulların da felsefi/psikolojik bir çözümlemesini yapar. Yazar, toplumsal eşitsizliklere başkaldıran, haksızlıklarla uzlaşmayan ve bir "hiç" olarak kalmak istemeyen insanın ahlaki yüceliğini tutkuyla, coşkuyla ve göz kamaştırıcı bir üslupla savunur.

"Karamazof Kardeşler"de, olaylar yazarın diğer kitaplarından farklı olarak Petersburg'da değil, taşrada geçer. "Karamazof Kardeşler"de de bir cinayet işlenir. Karamazof ailesi kitabın çatısını oluşturur. Baba Fyodor Pavloviç Karamazof, sonradan para kazanmış, kişiliği şekilsiz ve hastalık derecesinde kötü bir ruha sahip biridir. Üç oğlu vardır. Bütün çocuklarını küçüklüklerinde terketmiştir. Onlar yakın akrabaları tarafından yetiştirilmiştir. Aleksey (Alyoşa) Karamazof en küçükleridir. Benzersiz bir kişiliğe ve yüce bir ruha sahiptir. Dimitri (Mitya) tutkulu, kendini kolay kaptıran ve soylu bir kişiliğe sahiptir. İvan ise, analitik kafaya sahip bir ateisttir.

Fyodor Pavloviç'in bir de gayrımeşru oğlu vardır: Ürkek ve kinci Semerdyakov. O da uşakların yanında büyümüştür ve evde uşak olarak çalışmaktadır. İvan ve Dimitri'nin kışkırtmasıyla baba Karamazof'u Semerdyakov öldürür. "Suç ve Ceza"dan farklı olarak "Karamazof Kardeşler"de cinayetin kim tarafından işlendiği bilinmez. Onu, yazarla birlikte okur çözer.

Çağdaş bir yazar olan Umberto Eco'nun "Gülün Adı" adlı romanı da polisiye yöntemiyle yazılmış bir kitaptır. Filme de çekilen, fonunu ortaçağ hıristiyan kültürü ve felsefesinin oluşturduğu bu kitap, tarzı nedeniyle büyük bir başarı elde etmiştir.

Casus romanları

Aslında casus romanları da, bir tür olarak, polisiyeler içinde değerlendirilebilir. John Le Carré'nin kitapları bu türün en seçkin örneklerindendir. Onun kitaplarında -ki en önemlileri soğuk savaş döneminde yazılmıştır- kaba bir anti komünizmle karşılaşmak mümkün değildir. Sovyetler hesabına casusluk yapanlar, bunu para için değil inançları için yaparlar.

Kendisi de uzun süre diplomatlık yapan Carré, "Köstebek" adlı ünlü kitabında bütün zamanların en büyük casusu olarak nitelendirilen Kim Philby'yi anlatır. Bilindiği gibi Philby, aristokrat bir ailenin çocuğudur. Cambridge'de eğitim görmüştür. Üniversite yıllarında bir grup arkadaşıyla birlikte (ünlü Cambridge Grubu) marksist olmuştur (bu grubun hemen tümü casusluk yapmıştır). Ancak, İngiltere'de bir devrimi imkansız gördüğünden olacak, sosyalizme ancak casusluk yaparak hizmet edeceğine inanmıştır. Philby, İngiliz istihbarat servisi MI-6'nın başkan yardımcılığına kadar yük- ➡

selmiştir. Daha sonra Sovyetler Birliği'ne sığınan Philby, 1988'de itibarlı bir KGB generali olarak ölmüştür. Öyküsü nefes kesicidir. Carré'nin "Soğuktan Gelen Casus" adlı kitabında da benzer bir tema işlenir. Onun Smiley ve Ned adlı kahramanları hala işbaşındadır.

Komünist polisiye yazarları

Ahmet Ümit'in de belirttiği gibi, klasik polisiyenin aşılmasını sağlayan kişi, kendisi de gerçek bir dedektif olan Samuel Hammett'tir. Amerika'da sekiz yıl dedektiflik yaptıktan sonra yazarlığa başlamıştır. İnançlı bir komünist olan Hammett, Mc Carty döneminde hapse girmiş, ancak, tutumundan taviz vermemiştir. Hammett'in kitaplarında cinayetler artık tarihsel ve toplumsal bir nedene dayanmaktadır. Kişiler sentetik değil, sahicidir. Arka planda Amerikan toplumu bütün sorunları ve çelişkileriyle yer alır.

Siyasal polisiyenin en ünlü adlarından biri de İspanyol yazar Manuel Vasquez Montalban'dır. Ünlü kitabı "Merkez Komitesinde Cinayet" Türkçe'ye de çevrilmiştir. Montalban bir sosyalisttir. Kitaplarındaki kahramanı da eski bir komünisttir. Evinde canı sıkıldıkça şöminesini Lenin'in kitaplarıyla tutuşturur ama, o bir anti komünist değildir. Midesine düşkün dedektif, eski partisinin merkez komitesi toplantısı sırasında bir cinayet işlenince "işi" tereddütsüz alır. Ustaca kurgulanmış romanın arka planında Avrupa komünistlerinin sorunları, fikir ayrılıkları ve tartışmaları yer alır.

..Ve Türkiye

Türkiye'de polisiye yoktur. Orijinal, yani taklit olmayan bir dedektif edebiyatının gelişmesi mümkün değildir. İşte Cumhuriyet Kitap'ta yazan Ahmet Ümit'in göremediği olgu budur. Ümit, zayıf da olsa, Türkiye'de de bir dedektif edebiyatının bulunduğunu söylüyor. Örnek olarak Kemal Tahir'in para kazanmak için yazdığı ve adını bile değiştirmediği Mickey Spillane'in Mike Hammer'ını örnek olarak veriyor. Peyami Safa'nın "Cingöz Recai"sini anıyor ve günümüzde de Ümit Kıvanç'ın "Bekle Dedim Gölgeye" kitabı ile Osman Aysu'nun yapıtlarını sayıyor. –Bir de onun saymadığı Ümit Deniz'in Murat Davman tiplemesi var.– Aslında kendisi de Türkiye'de polisiyenin olmadığının farkında.

Ümit Kıvanç'ın "Bekle Dedim Gölgeye" adlı kitabı da kötü bir örnek. Tipler buruşuk. Bir siyasal polisiye denemesi olmasına ve 70'li kuşağı anlatmaya çalışmasına karşın, ortaya çıkan ne bir polisiye ne de anlatılan "bizim hikayemiz".

Türkiye'de polis pek sevimli bir imaja sahip değil. Ülkemizde dedektif edebiyatının gelişmemesinin nedenlerinden biri bu durumdur. Ancak, Türkiye'de polisiye romanın olmamasının temel nedeni işkencedir. İşkencenin olduğu yerde dedektiflik kurumunun gelişmesine imkan yoktur. Bizde polis araştırmaz. Meslekiçi eğitimi bile araştırma, inceleme, iz sürme, kanıtları toplama ve birleştirme temelinde değildir. O nedenle planlı hiçbir cinayet, eğer bir tesadüf sözkonusu değilse, Türk polisi tarafından çözülememiştir. Bir cinayet işlendiğinde polisin aşağı yukarı izleyeceği yol şudur; önce hasımları var mı ona bakılır, sonra muhtemel zanlılar yakalanır, ölenin yakınları gözaltına alınır ve bilinen yöntemle sorgulanır. Türkiye'de siyasal olaylar dışında pek planlı cinayet de işlenmediği için bu yolun sonuç aldığı düşünülür. Ancak iş planlı cinayetlere, örneğin siyasi cinayetlere geldiğinde polis çuvallar. Kontrgerilla kaynaklı cinayetlerin ucu devlet içinde örgütlenmiş çetelere kadar uzandığı için bunları polisin çözmesi imkansızdır.

Dedektiflik kurumunun gelişmesi ancak "demokratik" bir devlet ve toplum örgütlenmesinde mümkündür. Bu bakımdan polisiye romanın Batı'da gelişmesi tesadüf değildir. Türkiye'de devlet ve toplum demokratikleşmediği sürece iyi polisiye romanlar okumak da mümkün olmayacaktır. İşte, okuma alışkanlığının sınırlı olmasında işkencenin payı budur.

Yaralı şarkı yiğit şarkısıdır

Setenay DOĞAY

Wa raydi yaralı şarkısı yiğit şarkısıdır...
Can çekişen için oyalamadır,
Kızgın kurşunla yaralanan onu
Tatlı bir sıcaklık sanır...
Döktüğü kanı ter gibi görür...
Wa raydi yaralı şarkısı yiğit şarkısıdır!..

Bagrat Şınkuba'nın "Son Ubıh" adlı kitabı, Kuzey Kafkasya'dan göç ettirilen, bir başka deyişle sürülen Çerkes halkının yolculuklarıyla başlar, Osmanlı topraklarına ayak basmalarıyla devam eder ve yavaş yavaş yokoluşlarını anlatır. Abhazca'da üç cilt olarak yayınlanan kitabın, günümüze denk düştüğü için ikinci cildi Türkçeye çevrilmiş.. ...

Kitap'ta son Ubıh olan Zawurkan Zolak'la konuşan kişi, aslında Förah Koazba adında biridir. Kafkas Dilleri Fakültesi'nde okur ve Abhaz–Adige dilleri –özellikle, Ubıhça– konusunda uzmanlaşmak amacındadır. Förah, dil öğrenimindeki başarısından dolayı devlet desteğiyle S.S.C.B dışında da araştırmalar yapar... Ubıhça yazılı bir dil olmadığından tek yol Ubıhlar'ın arasında yaşamaktır. Son Ubıh'ı Türkiye'de bulan Koazba, daha sonra da İtalya'da faşistlere karşı savaşırken ölür. Ancak o, kimilerine göre hiç yaşamamıştır ve herşey bir söylenceden ibarettir.

Türkiye'de yaşayan yüz yaşını geçmiş son Ubıh Zawurkan Zolak'ın anlattıklarına göre yazılan kitap, roman–belgesel bir özellik taşır.

Kafkasya'dan başlayan yolculuk ölüm ve açlıkla sona erer. Osmanlı topraklarında durum daha vahimleşir. Bizzat anne ve babalarının eliyle erkek çocukları pazarlarda esir olarak, kızlar ise Osmanlı paşalarının konaklarına odalık olarak satılmaya başlanır. Üstü kapalı bir soykırımdır yaşanan.

Derler ya, "Şans ve zavallılık yola birlikte çıkarlar, sonuçta ikisinden biri güç kazanır." Çerkes halkının bilinmeze doğru yola çıkışında şans onları yarı yolda bırakır, zavallılık daha ağır basar. Ne ki, "Koşullar ne olursa olsun, gelecek yanında mutlaka umudu da taşır."

Osmanlı, Çerkesleri sarı saçları, mavi gözleri için değil, Ruslar'la, Osmanlılar arasında yapılan anlaşma sonucu, para karşılığında ülkesine kabul eder. Bunda her iki tarafın da çıkarı vardır. Onlar muratlarına ererler ama, olan Çerkesler'e olur. Osmanlı, "Siz konuklarımızsınız; bu ülkede istediğiniz yeri seçip oraya yerleşebilirsiniz" diyerek, göçmenleri değişik bölgelere dağıtmaya karar verir. Verilen topraklar genellikle kimsenin istemediği, boş kalan verimsiz yerlerdir.

Ve hayat sorularla sürmektedir: "Neredeydi cennet bahçesi? Neredeydi süt ağaçları? Neredeydi vaadedilen hayvanlar, evler?" Ayrıca "Yerleştiğiniz günden başlamak üzere, size ayrılan topraklardan beş yıl süreyle vergi alınmayacak" sözü de yalan çıkar, hatta toprağın bedeli hemen istenir.

Zor koşullar ve çaresizlik onları başka çözümlere iter. Bir anda "kötü insan" oluverirler. Ülkenin ileri gelenleri ise, düştükleri bu durumu ölçü alarak, Çerkesler'i "orman adamları", "hırsızlar", "haydutlar" diye tanımlarlar.

Haksızlıktır bu. Egemenler diğer azınlıklar gibi Çerkesler'i de anlamak istememektedirler. Oyunu kendi kurallarıyla oynarlar.

Dağları terkedip yaban ele gelen; ülkesinde ırmak suyu yeterince soğuk değilse içmeyen; un iki kez elenmemişse, Abısta (mısır unundan yapılan ve suda pişirilen bir tür ekmek) yapmayan; sapı kopan kabağı çürük sayanlar, yabancı topraklardaki bu sefil ve aşağılayıcı yaşama uyum sağlayabilir miydi?

Bunların sebebi nedir? Otuzbeş yıl süren Kafkas–Rus savaşları sonucu iki seçeneğe mahkum edilen Çerkesler, 1864 yılında ya Kuban nehrinin doğusuna ya da Osmanlı topraklarına göçetmek zorunda kalır. Otuzbeş yıl savaşan bir halk, nasıl olur da bu kadar çabuk sürülmeye izin verir? Çerkes halkının başında bulunan liderlerinin de bu sonuçta parmakları vardır. Ruslar ve Osmanlılar bunu fırsat bilerek liderleri etkileri altına alıp, halkı kendi istedikleri doğrultuya getirmeyi başarır. Bu nasıl başarılır? Liderlere, rahat bir yaşam sunulur; istedikleri kadar altın, toprak ve rütbe verilir ve kendi saflarına çekerler. Çerkes halkı bu gerçeği yaşadıktan sonra anlar. Osmanlı topraklarına gelen Çerkes liderleri halkını yüzüstü bırakıp, kişisel refah içinde yaşamaya başlarlar. Asimilasyon politikası gereği Çerkesçe olan isimler değiştirilir, yerini Türk isimleri alır. Çerkes giysilerinin yerini de Türk giysileri alır.

Dini inançları çok kuvvetli olmayan Çerkesler, bu alanda da değişik sorunlar yaşarlar. Çerkesler, Kafkasya'dan gelirken Bıtkha totemini de yanlarında getirirler. Böylece Osmanlı topraklarında da geleneklerini devam ettirirler. Küçük bir tepede rastladıkları meşe ağacının altında ettikleri dua onları, tüm sıkıntı ve rahatsızlıklarından sıyırıp, huzur içinde Ubıh ülkesine yaklaştırır. Ama Osmanlı'nın görevlendirdiği imamlar bundan hoşlanmaz. Ellerinden geldiğince bunu engellemeye çalışırlar. Baskılara rağmen durum devam eder ve zaman zaman onlardan, "Anaları başına vurup ağlayasıcalar! Böylesi görülmüş şey mi? Vatanımızı kaybediyoruz; nüfusumuzun yarıdan fazlası açlık ve hastalıktan ölüyor. Elimizde kalan tek Anıkhapşamızı (totem) mundar ölüler gibi, toprağı eşeleyip gömmek istiyorlar. Hayır hayır böyle şey olmaz! Gönül zenginliğini başımızdan eksik etmeyen 'Nıkha'mıza dokunan olursa, camiyi ateşe verir, yakarız!" feryatları yükselir. Çerkesler'in yerleştirildikleri bölgeler bilinçli seçilen yerler. Diğer halkların arasına yerleştirilerek sindirilmeye çalışılırlar. Sonunda egemenlerin istedikleri gerçekleşmeye başlar, dini adetleri, gelenek ve görenekleri yavaş yavaş yok olmaya başlar.

Kurtuluş Savaşı'na emeği geçen Çerkesler savaşçı bir halk olduğundan ön saflarda yer alır. Cumhuriyetin ilanından sonra, savaştan önce varlıkları kabul edilen azınlıklar Türk olarak kabul edilir. Verileceği söylenen haklar verilmez. Dilleri yok olmaya başlar. Aileler çocuklarına, okullarda Çerkes olduklarını söylememelerini öğütlerler. Tıpkı günümüzde Kürtler'e ve diğerlerine yapıldığı gibi...

Başka bir sorun, açlıktan, salgın hastalıktan, ölümden artakalan erkeklerin askere alınmasıdır. Bu daha büyük sorunlar getirir. Ve tekrar oradan oraya bir göç başlar...Yolculuklardır onların hayatlarını tarif eden şey...

Yapılan bu asimilasyon yalnızca Çerkes halkına mı yapıldı? Halen Türkiye'de ve Dünya'nın birçok yerinde aynı politika devam etmekte. Birçok halkın kültürü ve dili yok olmakta...

"Bir halk, isimsiz, izsiz nasıl yok olur?" Bu sorunun yanıtını kendi kimliğine sahip çıkarak tarih yaratan halkın bizzat kendisi verecek...

Ve hala, "Wa raydi" diye yiğit şarkısı söylüyorlar... Onlar şarkılarını bitirene dek sesimizi kesip dinleyelim...

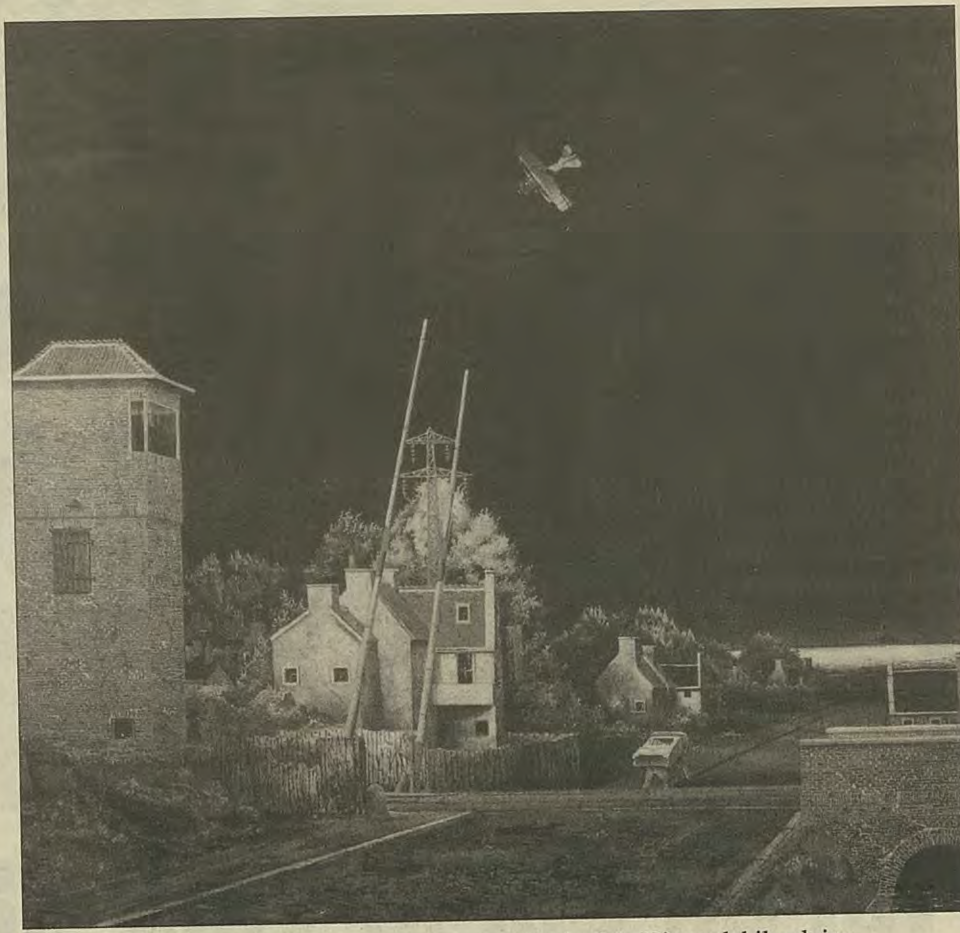
Azınlık şarkılarını dinleyelim lütfen...

(Son Ubıh, Bagrat Şınkuba, Nart Yayıncılık)

Yaralar aynı yerdedir

Yılmaz ODABAŞI

Sevince ölesiye sevilir,
gidince kırılmış bir dal gibi gidilirdi...

Montaigne: "Krallar da dilenciler de aynı iştahla acıkırlar" diyor; ama siz huzura, mutluluğa ne denli acıksanız da oyundışı kaldığınızda payınıza hep eksikler ve yitikler düşer...

Aslında "mutluluk" diye bir şey yoktur yaşamda; olsa olsa "mutlu an"lar olabilir insan ömründe...

Şair Elitis: "En yorgun nehir bile / Dolanıp ulaşır denize..." diyor. Büyük yaralanmaların, örselenmelerin ve coşku depremlerinin ummanında yorgun nehirler gibi akıyor ve yaşıyoruz bizler de. Akıp varacağımız yer ise, olsa olsa meçhul bir soru im'i günlerin terli göğsünde. Çünkü bir sonraki günün sabahına kimin nasıl uyanacağı belirsiz bir toplumsal güvensizlik ülkesi Türkiye. Belki bir askeri darbeye, belki bir işsizliğe, kimbilir bir faili meçhul (!) ya da sarsıcı bir terkedilişe apansız kalabilirsiniz.

Yani birey olarak duruşunuzdaki vakur tercihler için ansızın bedeller konulabilir önünüze... Eğer ki kral değilseniz ve soytarıyı da oynamıyorsanız, bedellerle, ihanetlerle sıkça karşılaşırsınız; ama üzülmeyin, zamanla alışırsınız...

***

Krallar ve soytarılar oyununda krallar ve bilumum figüranlar, dalkavuklar yerleşiktirler. Verili olanı reddeden "ödünsüzler" ise genellikle hep göçebe, hep sürgündürler. Çünkü köşe başlarını tutmuş krallar ve onların uşak orduları ödünsüzlerden bir şeyler alabilmek ve ille de onları dize getirebilmek için aman vermezler.

Sürgünlüğe, göçebeliğe dikkatle bakmak lazım. Hele hiç yadsımamak lazım. Yerkürede pek çok kültür-sanat ve düşün adamlarının sürgünlerde heba olmuşluğu bilinir. Türkiye'de de Nazım'dan Namık Kemal ve Yılmaz Güney'e, bugün ise Server Tanilliler'e kadar nice sürgünler var ki, göç etmiş, yine de doğrularını kurda kuşa yem etmemişlerdir...

***

Kaldı ki göçte umut ve başkaldırı vardır. Göç, gerektiğinde hayatın kurulu düzenle sınırlı anlamını cüretle altüst edebilmektir. Göç, serüvendir ve serüven herkesin harcı değildir...

Yerleşik yaşamlarından; işlerinden, eşlerinden, ilişkilerinden, alışkanlıklarından gerektiğinde cüretle feragat edebilenler, bana kalırsa insanın doğasındaki ehlileşmeyi de aşarak yaşamın anlamını altüst edebilenlerdir.

***

Kaldı ki yaşamın anlamı altüst (de) edilebilmelidir. Sıradaki ve sürüdekilerin evrenine koşulsuz kilitlenmek ve böylelikle Kafka'nın hamam böceklerine benzeşerek küçük imtiyazlar edinmek, küçük dengelerde küçük hesapların öznesi olarak yaşamak için debelenmek kimbilir nasıl da katlanılmazdır!

Yaşamın anlamını altüst edebilmek yaşama çok başka cephelerden bakma olanağı da sağlar; insanı yitirdikleriyle de yüzleştirir; yitirdikleriyle yüzleşebilmek, insana kendine özgüveninin kaçınılmazlığını anımsatır ve özerkleştirir. En güçlü insanlar yalnızlıktan korkmayanlar olmalıdır. Kanımca "yalnız"lar ve tek başına da kalabalık olanlar gerçek bireylerdir. Yalnızlığı felsefi anlamda savunmak değil kastettiğim; gerektiğinde bir özerklikte tek tüfek kalabilme cüreti o özneyi tam bireyleştirir. Birey olabilmek ise özerkleştirir, özgürleştirir ve olgunlaştırır...

***

Ancak yukarıda da vurguladığım gibi her insanın harcı değildir özenle kurulmuş köprüleri bir çırpıda atabilmek. Çünkü bazı hayatlar bazı dengelere adeta mıhlanmışlardır; o hayatlar biraz da iskambil kağıtlarından yapılan şatolara benzerler; bir kağıdı çektiğinizde tüm şato yıkılır gider...

Kimilerinin de şatolarındaki bazı kağıtlar çekilip bir yerlere saçılmışlardır zaten; bu yüzden birkaç kağıdın çekilmesiyle çekilmemesi arasında bir fark yoktur. O insanlar gittikleri her yerde kendileriyle kendi şatolarını kurarlar. O insanlar portatif yaşarlar katlanabilmek için...

***

Yaşamın anlamını gerektiğinde altüst edemeyen ve küçük risklerden bile edilgen bir ruhla sakınanlar, yaşamlarında risklere pek yer açmadıklarından ne uzar ne de kısalırlar. Değil mi ki risk, büyümenin giriş kapısıdır çoğu kez.

Ortalama, yaşıyor gibi yapmayı bin kez ve finalde ölmeyi ise bir kez becerirken yaşamın anlamını altüst edebilenler ise ölmeyi –mecaz anlamıyla– bin kez becerebilen ve öldüklerinde ise geride kalanlara sundukları değer ve erdemlerle ölmeyebilenlerdir. İnsanlık tarihi bunun örnekleri ile doludur. Onlar, ölmeyi bin kez becerirken, yüreklerinde fırtınalar koparken bile gülümseyebilenlerdir. Ortalama nicesi ise bir kez ölmekle yığılır kalır; bir acı, bir savruluş, bir yanılgı ya da bir aşk kırgınlığı yaşamları boyunca yüreklerinde, belleklerinde derin izler bırakır; onaramaz ve bir türlü yeniden doğrulamazlar.

Bu nedenle ben, Hitler'in "Ari ırk" tanımı gibi örneklerle kıyas kabul etmeyecek biçimde "olağan" ve "olağanüstü" olarak iki ayrı kategoride niteleyebileceğim insan ayrımına inanıyorum. Çünkü hiçbir zaman salt tesadüfler, ilişkiler vb. faktörler insanları ait olmadıkları kimlik ve duruşlara götürmez. Dahiler, mucitler, kaşifler, halk önderleri vd'leri risk kulvarlarına sokulabilen ve gerektiğinde yaşamın anlamını altüst edebilenlerdir. Ortalama insandan bu gibi özellikleriyle ayrışırlar. Ve kanımca onlar (onlar kim mi? Bilmiyor olamazsınız!) ortalama insanın yaşam üslubuna kıyasla insan olmayı, yaşıyor olmayı daha çok anlamlandıranlardır. Onlar "olağanüstü" insanlardır ve hep nicel kalabalıklara fark atanlardır...

***

Ve umuda gelmek istiyorum, umuda! Hâlâ toplumumuzun evrile çevrile vardığı yerlerde yaşamın anlamını cüretle sorgulayan ve sorgulamaya devam edecek, bir de sorgulamaya devam etmeye yakın tarihlerde aday olacak insanların çoğalacağına dair umudum (mu?) dipdiri duruyor... Üstelik Yaşar Kemal ağabeyin mektubunda vurguladığı gibi toplumsal atmosferde... Nesnel gerçeğimize çöreklenmiş, artık bir karabasana dönüşen nice çirkefe rağmen; evet Yaşar ağabey, "İnsanlık onuru postu deldirmeyecek!" Fransız şair Eluard, boşuna mı "En umutsuz karanlık bile ışığı gözler" diyor?

***

Daha yaralar aynı yerdedir, yaralanmalar aynı derinlikte ve bütün kanamalar umuttan!

Kanamalar umuttan... Kanamalar umuttan...

*Yakında çıkacak "Bütün Kanamalar Umuttan (Haymana Günlükleri)" adlı kitabından.

Çevre'nizi 'sol' sardı

▼ "Emekten, özgürlükten ve halkların kardeşliğinden" yana olduğunu açıklayan Çevre FM'de cinsel taciz gibi bir suçlamanın ortaya atılması, sol içi bir olay haline geldi. Ve Çevre FM'deki sorunlar 'divan'a yatırıldı.

Haber Merkezi- Geçen sayımızda duyurduğumuz "Çevre FM'de neler oluyor" başlıklı haberle ilgili gelişmeler, geçtiğimiz hafta boyunca da devam etti ve giderek ilginç bir boyuta vardı. 12 çalışanın 16 Haziran 95 günü, Çevre FM yöneticilerini suçlayarak radyodan ayrılmasıyla patlak veren tartışmalar, 4 Temmuz Salı HADEP Ümraniye İlçe Örgütü'nde 'divan'a yatırıldı. Haberimizde 1 Temmuz Cumartesi günü gerçekleşeceğini açıkladığımız toplantı, o gün yeterli katılımın sağlanamaması üzerine salı günü yapılabildi.

Çevre FM yöneticilerini, "Sosyalist ve Kürt kimliklerini reklam, bağış aracı olarak pazarlamak; cinsel taciz ve tecavüzde bulunmak; kadın dövmek"le suçlayan çalışanlar, sol dergi ve parti temsilcilerinin oluşturduğu bir divan karşısında iddialarını kanıtlama çabası verirken, suçlamaların muhatabı olanlar ise, iddiaların asılsız olduğunu ileri sürerek karşı suçlamalarda bulundular.

4 Mart 1994'te kurulduğunda yayın ilkelerini "Emekten, özgürlükten ve halkların kardeşliğinden yana olmak" biçiminde açıklayan Çevre FM'in sol kamuoyunda muhalif yayınlarıyla tanınması ve böyle bir kurumda cinsel taciz gibi ciddi bir suçlamanın ortaya atılması, Çevre FM'deki tartışmayı sol içi bir olay haline getirdi. Asıl ilginci ise, olayın 'devrimci, demokrat kamuoyunda açıklığa kavuşması için', bu kamuoyunun 'vicdanı'nı temsilen sol yapılardan birer kişinin katıldığı bir divan oluşturulmasıydı. Tarafların karşı karşıya geldiği salı günkü toplantı da, bu divanın gözetiminde ve yönetiminde gerçekleşti.

Sosyalist Alternatif, Kurtuluş, Savaşa Karşı Barış ve Hedef dergilerinin yanı sıra Halkın Demokrasi Partisi ve Birleşik Sosyalist Parti temsilcilerinden oluşan divan, tarafları dinledi ve bir yargıya ulaşmaya çabaladı. Katılımın altı temsilciyle sınırlı kalması, diğer çevrelerin gündemlerine daha önemli konuları almalarından mı, yoksa konuya duyarsızlıktan mı kaynaklandığı pek anlaşılmadı.

Hedef temsilcisi ise, "bir basın açıklaması var" diye geldiğini söylemesine karşın divana katılmaktan kurtulamadı. BSP de, bir karar verme durumunda olan divana katılmayacağını, sadece olayı anlamak üzere gözlemci olarak bulunacağını açıkladı. Ancak divan başkanı HADEP'li Ali Ekber Oğuz'un ısrarı karşısında kürsüdeki yerini aldı. Sosyalist-feminist olduğunu öğrendiğimiz BSP temsilcisi kadın üyenin, cinsel taciz tartışmaları sürerken arkadaşlarının yanına gidip "Gözlemci olarak kalamıyorum. Müdahalede bulunuyorum" demesi, toplantının oldukça bol sayıda olan ilginçliklerinden biriydi. Biz ise, olayı daha önceden bildiğimiz için hazırlıklıydık, sadece haber yapmak için geldiğimizi söyleyip toplantıyı izlemekle yetindik.

'Ayağa kalk!'

Divan, kararını 7 Temmuz Cuma günü açıklamak üzere çekildi. Söz'ün dağıtıma girdiği saatlere rastladığı için ancak haftaya duyurabileceğimiz divan kararı ve solun bu ilginç deneyimi, uzun süre hafızalarda kalacak gibi. Tarafların, toplantı başında, divanın kararına uymaya mecbur olduklarını kabul etmeleri, Ali Ekber Oğuz'un oturarak konuşanları 'Ayağa kalk!' diye uyarması, ortada divandan çok bir mahkeme heyeti bulunduğunu gösterir gibiydi. Tarafsız Çevre FM çalışanlarından birisi ise 'Halk Mahkemesi' tanımıyla kendi teşhisini koydu. Tarafların ikisinin, üç cümlede bir karşılarındakinin devrimci demokratlığını sorgulaması da, bir diğer dikkat çekici noktaydı.

Divan da, tartışmalı duruma gelmekten kendini kurtaramadı. Hatta, divanın BSP'li üyesi bir ara eleştiri karşısında "Siz sorularımıza cevap verin. Divanı yargılamayın" deme gereği duydu. Tarafsız olduğunu belirten Burçin ismindeki Çevre FM çalışanı ise, "Cinsel taciz bireysel bir olay. O insanın ayrılmasıyla çözülebilir. Kişisel zaaflar için bir kurumu yıpratmayalım. Ama divan kendisinin de söylediği gibi cinsel taciz üzerinde duruyor. Ve bu kurum hakkında karar verecek" yönündeki sözleriyle kaygılarını dile getirdi. 'Halk mahkemesi' tanımını getiren diğer tarafsız ise, divanın konumunu sorgulayarak "Divan nasıl karar verecek, radyo sahibini suçlu bulduğunda hisselerini sat mı diyecek? Nasıl bir çözüm üretebilir ki" dedi. Ancak tepkilerin yoğunlaşması en sonunda Ali Ekber Oğuz'u kızdırmaya yaradı ve Oğuz'un "Biz neye istinaden buradayız. Hepimizin yapacak birçok işi var" tepkisine yol açtı. Ne de olsa divan önerisi taraflardan gelmişti ve devrimci demokrat kamuoyunun vicdanına sığınmayı her iki taraf da peşinen kabullenmişti.

Toplantı da, beklendiği gibi, "Sen şunu yaptın. — Hayır, öyle olmadı, asıl sen bunu yaptın" düzeyinden öteye gitmedi. Örneğin, Atilla Karaman'ın "Cinsel tacizin tanımının yapılması çok zordur. Böyle bir taciz olayı da olmadı" sözleri ve "Bunun ispatı olmaz" saptaması sonuçta olayı çözmedi. Ayrıca, "Çevre FM yöneticileri, HADEP İstanbul İl Başkanı Kemal Parlak'ın Rıdvan Karakoç'la ilgili haber değeri taşıyan bir demecini ancak para karşılığında okuyabileceklerini söylediler" şeklindeki iddiaya karşılık olarak, "Bu olay böyle yaşanmadı. Biz önce Karakoç'un haberini verelim. Sonra demeçleri okuyalım dedik. Biz HADEP'ten bir defalığa aldığımız ilanı parasız beş defa yayımladık" yanıtı verildi. Toplantının, hemen hemen tamamı, bu atışmalar paralelindeki diyaloglarla geçti.

Sadece 'aşikar' hale gelmiş olaylar açıklığa kavuştu. Cinsel tacizde bulunmakla suçlanan Atilla Karaman bu iddiaları reddederken, cinsel tacize maruz kaldığını söyleyenlere 'fahişe ve lezbiyen' dediğini kabul etti. Ayrılanların ileri sürdüğü 'kadın dövme' olayını da doğrulayan Karaman'ın "Kadın olduğu için dövmedim. Tokat atmam ayların, yılların sonucudur" sözleriyle kendini savunması ve Senem Ergin'i bir insan olarak gördüğünü ve öyle vurduğunu söylemesi, divanın kadın üyelerini etkileme çabası olarak algılandı. Karaman, ayrıca "Ben 'fahişedir, lezbiyendir o zaman cinsel tacize uğrayabilir' mantığında değilim" deme gereği de duydu. Tüm iddiaları ve bunlara verilen yanıtları yazmaya bu derginin tüm sütunları yetmeyeceği için o mevzulara giremiyoruz.

HADEP Ümraniye İlçe Başkanı'nın toplantı sonrasında "Böyle bir toplantı burada gerçekleştiği için üyelerimizden özür diliyorum" sözleri ise, tarafların son sözü alma çabaları içerisinde kaynadı.

En son, Çevre FM'in en fazla hissesini elinde bulunduran Atilla Karaman'ın, "Ben önemli değilim. Hisselerimi satarak çekilirim. Yeter ki Çevre FM, bir kurum zarar görmesin" yönündeki "fedakarane" tavrıyla bir "çözüm" yolu da açılmış gibi oldu.

Etki-tepki meselesi

Geçen haftaki haberimiz, iki farklı yerden tepki topladı. İlk olarak Çevre FM yöneticileri, gazetemizin merkez bürosunu arayarak tepkilerini ilettiler. Özetle, divan önünde yapılacak toplantı öncesinde haber yapılmaması gerektiğini ileri sürerek bizi sorumsuzlukla suçladılar. Biz de, gazetemizin haber verme, okuyucunun da haber alma hakkını kullandığımızı belirterek herhangi bir şekilde taraf olmadığımızı vurguladık. Gerçi pek ikna edemedik ama...

Haberimize gelen ikinci tepki, bu sefer Çevre FM yöneticilerini sorumsuzlukla suçlar nitelikteydi. Önceki haberimizde, Çevre FM yöneticilerinin beyanatı olarak verdiğimiz "Olayın haberini yapan Yeni Politika gazetesinin, kendilerinden özür dilediği" şeklindeki iddia, Yeni Politika tarafından doğrulanmadı.

METO' BİYOGRAFİ' LER

Met - Üst

muhitimizden âsi, memnu ve hâzin bir abla MÜJDE AR

aynı zamanda muazzam bir imaj maker olan yönetmen ertem eğilmez, belki de ilk defa müjde ar'a biçtiği film tipi kaderi ile imajı taşa çarptı.. (buna mukabil; birçok oyuncu, halâ ve galiba ölene kadar, ertem eğilmez'in kendilerine biçtiği film tipi kaderlerle idare edecekler.. bu da ayrı bir panel konusu)

hem ertem eğilmez, hem de sonraki bazı rejisörcü aabiler, müjde ar'ı nedense ve ısrarla, hep seksi bir yıldız gibi sunmaya çalıştılar.. (ticari kaygılar yüzünden herhalde) ve fakat müjde ar hanım'ın film tipi kaderi daha siyah-beyaz TRT'de yayınlanan halit refiğ'in o nefis aşk-ı memnu dizisindeki bihter rolüyle ayan beyan ortalanmıştı sanki.. âsi, memnu ve hâzin bir kadın.. aynı zamanda bir abla.. erkek milleti'ne karşı tek başına..

şimdi gelelim bu abla'nın en temel özelliklerini bir bir sıralamaya.. bir kere bu abla'nın en büyük meselesi, erkek milletiyle.. zaman zaman koca, baba, ağbi, sevgili, kardeş olabilen bu erkek milleti, müjde ar'ı bir cendere'ye sokmaya çalışırlar, müjde hanım da, asla ve bilhassa acı makus talihine, fakat o daha çok zalim ve de yer yer ahmak olabilen erkek milleti'yle cebelleşip durur.. öyle ki erkek milleti'ne atfedilen: "delikanlı" iltifatına daha çok müjde hanım'ın oynadığı bu abla tipi mazhar olur.. en harbi, en delikanlı erkek bile bir an gelir, bu abla'nın karşısında en pısırık, en sünepe adam olup çıkar.. kimi feministlerin nedense pek ciddiye aldıkları bu erkek milleti'ni, müjde hanım her filminde bir kere alt eder, ipliğini pazara çıkarır, elaleme rezil rüsva eder, sudan çıkmış balığa dönderir.. ve fakat bu abla, erkek milleti'nce de hep pek fena muamelelere maruz kalır.. yeşilçam'ın en garip seksi sahneleri neredeyse müjde hanım'ın oynadığı bu âsi abla'nın başından geçip durur.. (güneşin tutulduğu gün filmi'nde müjde ar, çöplüğe düşer ve civardaki tinerci çocuklara duble sebil fuhuş yapma fırsatı doğar)

ve fakat bu abla çok sahici'dir.. beki seksi bir vaziyet de arzedecektir lâkin, müjde hanım'ın kendi filmlerini kendisinin seslendirmeye başlamasıyla bu umut da su'ya düşer.. çünkü vücudunun yaydığı rüyamsı cinselliğinin tam zıddı çok gerçek bir sesi vardır.. biraz sonra patlayacakmış gibi konuşur.. ve bu nedenle o abla her muhitte rastlanılacak türde, etli canlı bir hâle gelir, efsane trenini kaçırır..

müjde hanım'ın ürettiği bu abla tipi, lise'ye kadar okumuş olabilir.. ancak sezgileri ve iradesi çok kuvvetli'dir.. azminin elinden hiçbir şey kurtulamaz.. dediği dedik, çaldığı düdük'tür.. erkek milleti tarafından hep kelek atılır ona.. erkek milleti onun karşısına hep afedersiniz "kancık gibi" çıkar.. (bu abla tipi'nin böyle garip cüneyt arkın'vari absürd bir yanı da vardır yâni)

iffet filmi'nde müjde ar yine mahallenin âsi ve en delikanlı ablası'dır.. faruk peker aabimiz de mahallenin yakışıklı şoförü.. topluca pikniğe gidilir.. bir ara müjde ar ile faruk peker, arabada kuytu tenha elleşmeye başlarlar.. faruk aabi daha ileri gitmek ister.. lakin müjde abla "evlenmeden, ıı ıııh" der.. çarpar arabanın kapısını, dışarı çıkar.. bişey olur, müjde abla kafasını, arabanın camından içeri uzatır.. çantası mı ne kalmıştır.. faruk aabi cam kolunu çevirir.. ve müjde abla'nın kafasını sıkıştırır.. müjde abla'nın kafası arabanın içinde, vücudu mesire yerine dönük kalır.. faruk aabi arabadan çıkar, o anda, o durumda, müjde abla'ya sahip olur.. (işin en serdar turgut'sal yanı ise, bu sahne vaktiyle erkekçe dergisi tarafından yapılan yeşilçam filmlerinden en erotik sahneler soruşturması'nda birkaç aydın ve sanatçımızca yeşilçam'ın en erotik film sahnelerinden gösterilmesi.. bu durumu boş bir zamanında serdar turgut'un tokatlamasını reca ederiz)

müjde hanım'ın oynadığı bu abla tipi, mahalle kadınlarınca genellikle "orospu, yelloz, çaçaron karı", mahalle erkeklerince bir gece yatmalık, piliç, mahalle çocuklarınca ise, saygı duyulan bir ilk platonik aşk nesnesi olarak görülür.. iltifatlarına da pabuç bırakmaz.. büyük bedeller öder.. sonlar hüsranla biter.. ama olsun.. kendi seçtiği bir hayatı göze almıştır.. ve denemesi bile yeter..

bu abla tipinin yeşilçam'da başka bir benzeri sanki yoktur.. belki biraz türkan şoray hanım'ın oynadığı "sultan" filmindeki tipi olabilir.. ancak sultan tipi daha anadolu kokar.. müjde ar'ın abla tipinde bütün güzellikleri ve rezillikleriyle vıcık vıcık istanbul vardır.. ayrıca türkan şoray hanımın dönem dönem ayhan ışık, yılmaz güney, kadir inanır, tarık akan olmak üzere erkek karşılıkları da var.. ve fakat müjde ar'ın bu abla tipinin yeşilçam'da erkek karşılığı da yok sanki.. (çok erken olarak ekrem bora, çok geç olarak da fikret kuşkan düşünülebilinir mi acaba)

erkek milleti'nce ve onun yerli hemcinslerince kuşatılmış bu âsi, memnu ve hâzin abla tipi'nin yaşlılığı nasıl olacaktır.. evlenip, çoluk çocuk, torun torba sahibi olup, bu işleri bırakacak mıdır.. yoksa yerli thelma'lığa devam mı edecektir.. yeşilçam krizden kurtulursa öğreneceğiz sanırım.. arzumuz devam etmesindedir.

nihayet, müjde ar da tıpkı bülent ersoy gibi bir anlamda bu ülkenin en erkek yanlarını muazzam bir şekilde deşifre etmiş bir sanat katalizörüdür.. ve günün birinde bir anıtı dikilecekse, beyoğlu'ndan kızkulesi'ni gören bir tepede, mesela cennet bahçesi'nde olması pek yerinde olabilir.. uzun ömürler diler, muhitimizin bir başka çocuğu metin kaçan'ın ağır romanı'nı en kısa zamanda film haline getirebilmesine duacı oluruz.. (yazık.. baık ayhan, müziğini sanki yaptı bile.. hayırlı olsun)

Önemli bir denektaşı: 17-18 Haziran

Vahit GENÇ *

Kamu çalışanları sendikaları sadece Türkiye'de değil, dünyada da az görülen büyük bir eylemi, bütün evrelerinde başarıyla yürütmüş ve 17-18 Haziran'ı hem ülkemiz siyasal tarihine, hem de kamu çalışanları tarihine büyük harflerle yazmıştır.

Sendikalarımız böylesi kitlesel eylemleri bütün kitlesiyle tartışarak kararını alır. Katılımın yoğunluğu karar süreci ve eylem öncesi ajitasyon ve propaganda çalışmalarına sıkı sıkıya bağlıdır. Ayrıca heyecanı yükseltmek, kamuoyunu duyarlı hale getirmek için 15-16 Haziran tarihinde genel başkanların Ankara'da Güven Park'ta oturma eylemini başlatması doğru bir karardı ve işlevini tam anlamıyla yerine getirmiştir.

Genel başkanların Güven Park'taki eyleminden başlamak istiyorum. Ankara kamu çalışanları ile Mülkiyeliler Birliği'nin önünde buluşan kamu çalışanları sendikalarının genel başkanları yürüyerek Güven Park'a gitmişler ve bu ortamda oldukça yüksek bir moral ve katılımla eylem başlamıştır. Eylemimizin çok canlı ve dinamik geçeceğinin ilk işaretleri böylece ortaya çıktı. Eylemin ilk iki günü gündüzleri oldukça yoğun ziyaretlerle ve dayanışma gruplarıyla görüşmekle, akşamları açıkhava gösterileri ve konserleri ile çok büyük katılımcı dinleyici ve dayanışma içinde olduğumuz kitlelerle birlikte geçti. Ankara halkının bütün kesimlerinden örgütlü bir şekilde canlı dayanışma yaşandı.

Belki de ezilen bütün kesimlerin sesi olmuştuk, bu sesin Güven Park'tan yükselip ülke geneline dalga dalga yayıldığını görür gibiydik. Nitekim 16 Haziran gecesi saat 24.00'ten sonra illerden alınan haberler çok olumluydu. 17 Haziran'da Ankara büyük ve görkemli bir eyleme hazırlanıyordu. Sabahın ilk saatlerinde hipodroma yüzbinlerin toplandığı haberini almıştık. Önceden planlandığı biçimde ve büyük bir disiplin içinde hipodromdan yürüyüşe başlayan kamu çalışanları Kızılay meydanına doğru harekete geçmişti. Öğle saatlerinde sendikalar Kızılay meydanında yerlerini almaya başlamıştı. İşte tam bu noktada Güven Park'ta sessiz ve sabırsız bir bekleyiş vardı. Bütün genel başkanlar kitlenin yanında olmak istiyor, heyecandan yerimizde duramıyorduk. Neden sabah hipodroma gitmemiştik, burada kalmaya bizi kim mahkum etmişti? Bunları aramızda konuşurken şunu da iyi biliyorduk. Bu karar önceden alınmış bir karardı ve buna uymak zorundaydık. Bu konuşmalara devam ederken miting alanında aldığımız haberle kitle ile kucaklaşma zamanı gelmişti. İşte bu anı yaşamak gerekir, heyecandan kalplerimiz göğsümüzden fırlayacak biçimde çarpıyordu. O büyük kitle ile kucaklaşmak farklı bir sevinç, farklı ve büyüleyici bir andı.

Alanı gezerek kitlemizi selamladık ve kürsüye çıkarak iki günlük oturma eylemimizin başladığını açıkladık. Alan sloganlarla çınlıyordu ve o sıcakta dimdik ayakta ve canlı bir

Memur sendikaları yöneticileri Ankara eyleminde

kitle vardı. Bu ilk heyecandan sonra oturma eylemimiz başlamıştı, zaman zaman halaylar çekildi, eylemin amaçlarını ve hedeflerini belirten konuşmalar yapıldı. Bütün bir gece ve 18 Haziran günü saat 19.00'a kadar eylemimiz planlandığı biçimde devam etti ve aynı disiplinle bitirilerek toplumsal mücadeleler tarihinde onurlu yerini aldı.

Burada üzerinde durulması gereken nokta böylesine büyük ve kitlesel eylemlerin, psikolojik bir savaşı içermesidir ve bu savaşta tüm iplerin tertip komitesinin kişiliğinde örgütlü bir önderliğin elinde olması gerekir. Eğer planlanan disiplin içinde yürüyemezseniz, böyle bir eylemin nasıl ve ne zaman biteceğini bilemediğiniz gibi, böylesine büyük olumluluk taşıyan bu eylem kamu çalışanları açısından olumsuz sonuçlar doğurma riskine de açık hale gelebilirdi.

Eylem esnasında bazı teknik ve taktik eksiklikler olmasına rağmen istenilen hedeflere ulaşılmıştır. Böylesine büyük eylemlerden, kitlede Ankara'ya gidilecek ve haklarımızı alıp geri döneceğiz biçiminde beklentiler doğabilmektedir. Bunu iki biçimde açıklamak mümkün; birincisi, bazı çevreler sanki hakların alınışı sadece böyle eylemlerle başarılacakmış gibi bir pencereden olaya bakıyorlar. İkincisi ise yapabileceğimiz en son eylem budur, bunun için bir şeyler almadan geri dönmemek gerekir diye düşünenler bulunmaktadır. Eğer boş dönersek, bu mücadelemizin sonu olacakmış gibi bakılmaktadır.

Her iki bakış açısı da mücadelenin devamlılığını inkar eden bir öz taşımaktadır. Toplumsal mücadele tarihine baktığımızda bu tür büyük kitle gösterilerinin sonucunun hemen o gün alınamayacağı görülecektir. Ancak bu eylemler yönetenler üzerinde büyük bir baskı oluşturduğundan, atacakları her adımda bu eylemleri dikkate almak zorunda kalacaklardır. Nitekim öyle de olmuştur. Bu eylemimizde önümüze koyduğumuz başlıca taleplerimizden biri de Anayasa Komisyonu'nun, hazırladığı taslağı geri alması idi. TBMM'de konuyla ilgili olan 3. madde, görüşülürken komisyonun hazırladığı biçimde geçmemiştir. Bu eylemin yarattığı baskı sonucu komisyonda aleyhimizde tutum takınan ANAP, Meclis'teki görüşmeler esnasında toplusözleşme ve grev hakkımızı da içeren değişiklik önergeleri verebilmiştir. Belki bu oy kaygısı ile yapılmış bir manevradır, ama biz söyleyene değil, söyletene bakmalıyız. Daha önce kamu çalışanlarına toplusözleşme ve grev hakkı verilemez, bu, devletin temellerine kibrit çakmaktır diyen bu siyasi partinin, görüşünün yüzseksen derece neden ve nasıl değiştiğini görmek zorundayız.

Kaldı ki, eylemin planlanışı iki günlük oturma eylemi yapmak, taleplerimize yanıt alamazsak işyerlerimize dönüp hizmet üretiminden gelen gücümüzü kullanmak biçimindedir. Her iki görüşü önesüren arkadaşlarımız neden sonuç alıcı eylemin Ankara'da süresiz oturmaktan geçeceğini önermemişler de yukarıda açıklanan eylem planını kabul etmişlerdir. Demek ki eylemlerin sonuçlarını hesaba hiç katmadan, nasıl olsa kitle burada, ne yaparsak şimdi yaparız, Meclis'e de yürüyebiliriz, süresiz de oturabiliriz gibi popülist bir anlayışla yaklaşılmıştır. Ama bir şeyi gözardı ediyorlardı. Siz eğer bir eylem içinde kitleyi başka bir eyleme yöneltirseniz güvenilirliğinizi kaybedebilirsiniz. Çünkü kitle belirsiz eylemler için bizimle birlikte değil, tam tersine süresini ve hedeflerini önceden bildiği eylemler için alanlara çıkmaktadır. Bana göre en büyük taktik hata da önceden zamanı ve hedefi belli olan bir eylemin eylem içinde yeniden tartışılmasıdır. Kitlemizi ikilem içinde bırakmıştır. Böylesine tehlikeli yaklaşımlar geçerlik kazanırsa, yönetimler güvenilirliğini kaybetme tehlikesi ile karşı karşıya kalabilirler.

Kızılay'da kamu çalışanları tarih yazmıştır. Bu yürekli ve görkemli eyleme kimsenin gölge düşürmesi mümkün değildir. Ancak bu eylemimiz ne ilktir, ne de son olacaktır. Yaşam devam ettiği sürece böylesine büyük eylemler sürecektir.

Bu eylemde hükümetin bizimle girdiği psikolojik savaşı kamu çalışanları kazanmıştır.Bunun etkileri önümüzdeki günlerde daha iyi görülecektir. En azından TBMM'den TİS ve grev hakkını içermeyen bir anayasa değişikliğinin geçmeyeceği ortaya çıkmıştır. Bizim istediğimiz bu olmasa da bu meclis yapısından daha iyi şeyler beklemek hayalcilik olacaktır. Kamu çalışanlarının mücadelesi gelecek günlerde artarak devam edeceğinden kimsenin kuşkusu olmasın.

Sonuç olarak eylemimiz önceden planlandığı biçimde başlamış, devam etmiş, başarılı bir biçimde bitirilmiştir. Ancak geride önemli bir ders de bırakmıştır. Sorunlarımızın çözümünde mutlaka diğer emekçi kesimlerin, işçi sınıfının desteğini almalıyız. Tek başımıza yapacağımız her eylem önemli bir denektaşı oluşturmakta ama yeterli olmamaktadır. Bundan sonra eylemlerimizi işçi sınıfı ve diğer emekçi örgütleri ve demokrasi güçleri ile birlikte organize etmeliyiz. Ancak böylesine eylemler sendikal haklarımızı kazanmamızı sağlayacak ve demokratikleşmenin önünü açacaktır.

* Vahit Genç, Tarım-Sen Genel Başkanı

8. Madde ve Genelkurmay'ın fetvası

Nazif OFLAZ

Terörle Mücadele Yasası'nın 8. maddesinin değiştirilmesi ile ilgili tartışmalar sürüyor. Hükümet, siyasi partiler ve kitle örgütleri görüşlerini dile getirdiler. Uzun bir süredir tartışılan maddeyle ilgili yasal düzenlemede, hükümet ortaklarının mutabık olduğu günlerce basının sayfalarını kapladı. Ancak ne hikmettir, bütün söylenen ve yazılanlara inat madde değişmedi/değiştirilemedi.

Maddenin, yaratılan tüm tartışmalara ve değiştirilme sözlerine karşın değiştirilemeyişi, esrarengiz bir durumun oluşmasına yolaçtı. En uç görüşler bu tartışmalarda filiz verdi. Kimileri maddenin kaldırılmasının ülkeyi böleceğini savunurken, kimileri gerçek bir demokratikleşmeyi sağlayacağını ve Türkiye'yi bir ayıptan kurtaracağını savunuyordu. Tüm bu olanlara karşın maddenin değiştirilmesi ile ilgili somut adımlar atılamadı. Aslında konuyla ilgili gürültü koparanların çoğu da değiştirilmesini pek istemiyorlardı.

Maddenin kaldırılmasını isteyen tek eğilim, değiştirmenin gerçek bir demokratikleşmeyi sağlamayacağını, ancak küçük bir kapı aralayabileceğini düşünen ve gerçekten de düşünce ve ifade özgürlüğünü isteyen eğilimdi. Sınırlı da olsa düşüncenin ifadesinin önündeki bazı engeller kaldırılırsa düşünce suçu nedeniyle cezaevinde olan yüzlerce aydın serbest kalabilecekti. Bu aydınlar dar hapishaneden, geniş hapishaneye geçecek ve mücadelelerini oradan sürdürebileceklerdi.

Anayasa değişiklikleri ile ilgili görüşmeler yapılırken, 8. madde tekrar gündeme geldi. İlgililer, eski söylediklerini tekrarladılar. Özellikle koalisyon hükümeti "Avrupa istiyor diye değil, bizim ihtiyacımız olduğu için 8. madde değiştirilecektir" ifadesini yeniden parlattı.

İlgili ilgisiz herkes görüşünü belirtmişti, ama "esas sahip" bu konuda pek bir şey söylemiyordu. Muhakkak ki, kapalı yerlerde ve bazı "kurullar"da görüşlerini ifade ediyordu. Ancak tribünlere yönelik herhangi bir şey söylemekten kaçınıyordu. Sözlerini muhataplara kendi bildiği dil ve tarzda içeriden söylüyordu.

Madde yeniden tartışma sürecine girince "esas sahip" bu kez kendince önemli zamanlarda kullandığı bir yol tercih etti. Görüşlerini içeriden değil, tribünlere dönük olarak açık ve net bir şekilde söylemeyi ve ayrıntılandırmayı, ülkenin ve milletin yüce çıkarı için seçti. Genelkurmay 2. Başkanı Org. Ahmet Çörekçi ve üst düzey Genelkurmay yetkilileri, haziranın son gününde 14 gazeteden ve TRT'den 27 gazeteciye brifing verdi. Brifingin amacı terörle ilgili Genelkurmay görüşlerini basına açıklamak gibi görünüyordu. Katılan gazetecilerin anlattıkları kadarıyla herşey iyi hazırlanmıştı, her yer temizdi, sıkı bir disiplin vardı, isteyen istediği gibi soruyu soruyor ve cevap alabiliyordu!

Brifingin en önemli açıklaması 8. madde ile ilgiliydi. Aslında brifingin düzenlenmesinin temel amacı, açıklanmasa bile, 8. madde ile ilgili "esas sahip"in görüşlerini kamuoyuna sunmaktı. Çörekçi Paşa, açık ve net cümlelerle bu görüşü gazetecilere not ettirdi: "Eğer terörle mücadele bugünkü şekilde devam ederse, 8. maddenin aynen kalmasını uygun buluyoruz. Olağanüstü Hal devam ederken 8. maddenin değiştirilmesini uygun bulmuyoruz."

Genelkurmay'ın üst düzeyinden gelen bu açık mesaj, 8. maddenin tüm tartışmalara rağmen niçin değiştirilemediğinin temel yanıtıdır. Bugüne kadar konu ile ilgili bu kadar net ve açık mesaj verilmemişti. Gazete okuyan herkes artık "esas sahip"in hem 8. madde, hem de genel olarak demokrasi ve insan hakları ile ilgili görüşlerini öğrenme fırsatı buluyordu. Zira brifingde demokrasinin işlevi ve Genelkurmay'ca algılanışı konusunda net mesajlar veriliyordu. "Eğer demokrasi ve insan hakları doğrultusunda mücadele devam edecekse, bu iş (terör) bizimle birlikte uzayıp gidebilir. Çünkü bizim elimizi kolumuzu insan hakları ve demokrasi tutuyor" sözü Çörekçi'nin brifingte kullandığı veciz sözlerden birisi.

Türkiye'de ordu, cumhuriyetin kuruluşundan itibaren bu ülkede ne varsa herşeyin sahibi ve ülkenin, rejimin, birlik ve beraberliğin gerçek koruyucusu gibi davrandı. Anayasalara da yazılan "devletin ve milletin bölünmez bütünlüğü"nü sağlamak hep orduya düştü. 27 Mayıs, 12 Mart ve 12 Eylül darbeleri bu bütünlüğü sağlamanın ve ülkeyi felaketten kurtarmanın girişimleri olarak sunuldu. Bu düşünce kitlelerde de meşruiyet kazanıyor ve darbeciler istedikleri gibi ülkeyi kurtarıyordu.

Militarist çarpılmaya maruz siyasi partiler, sendikalar, adı sivil toplum kuruluşu olan dernekler bu sürece yıllardır hiçbir müdahalede bulunmadılar. Ordu darbe yapıp ülkeyi kurtarıyor, diğer zamanlarda da ülkenin nasıl kurtarılacağının çerçevesini çizip, siyasilere uygulatıyordu. Bu kuruluşlar tüm darbelerde ya darbecilere yardımcı oldular ya da bir köşeye çekildiler.

Genelkurmay'dan gelen son görüşleri, olağanüstü durum, muhtıra, darbe gibi nitelemenin hiçbir anlamı ve gereği yoktur. Olan bu ülkede olması gerekendir. Hem kim siyasilere niye muhtıra versin ki? Bugüne kadar siyasilerin fikirleri, uygulamaları zaten "çizilen çerçevede" gerçekleşiyordu. "Esas sahip" bu kez çerçeveyi farklı bir üslupla ve yöntemle çiziyordu.

Bu ülkede emekçilerin, Kürtler'in, Aleviler'in, aydınların gerçekten demokratik bir sisteme ihtiyacı vardır. Bu demokratikleşme sadece bazı yasaların yeniden yazılması ile olabilecek bir şey değildir. Zaten yasaların yeniden yazılmasına da karşı çıkılmaktadır. Ve görülen odur ki, kısmi bir demokratikleşmeyi isteyen partiler hükümet bile olsa "esas sahip" buna izin vermeyecek ve çizdiği çerçeve zorlandığı anda başka bir dille konuşmaktan kaçınmayacaktır.

Gerçek bir demokratikleşmenin, ancak kendi yaşamında bundan yarar görecek kitleler içerisinde yürütülecek zahmetli ve yoğun bir mücadelenin sonucunda elde edilebileceği görülmelidir. İşçiler, emekçiler, Kürtler, aydınlar, her türlü ezme ezilme ilişkisine maruz kalan toplumsal kesimler, bu demokratikleşme eyleminin öznesidir.

Kendi mücadelesinde militarizmden ve onun yan etkilerinden uzak duran, politik eyleminde her tür ezme–ezilme ilişkisine, baskıya ve genel olarak militarizme karşı mücadeleyi rehber edinen, varolan ilişkilerin ancak günlük yaşamda verilecek sürekli bir mücadeleyle değiştirilebileceğini kendi pratiğinde gösteren örgütlü bir gücün yaratılması gereklidir. Çoğulcu, özgürlükçü, askeri olmayan bir disipline sahip, kendi bürokratları ve generalleri olmayan bir sosyalist hareketin yaratılması demokratikleşme eyleminin de temel güvencesidir.

Bu hareketin oluşumu, Çörekçi paşaların buyrukları gibi, yaşamın her alanında çizilen militarist çerçeveleri yırtacak ve 8. maddeyi anayasasıyla birlikte tarihin çöp tenekesine atacaktır.

Çevre ve enerji

Meriç DURU

"Tarih tersine işlemez" gerçeğine karşın, Ortaçağ'ı 21. yüzyıl eşiğinde tekrar yaşayan insan soyu her boyutuyla köklü bir yıkım yaşıyor. Kapitalizmin yalnızca ekonomik bir model olmaktan çıkıp bir yaşam biçimi olarak insanı/insanlığı belirlediği günümüzde, verileni yaşıyan edilgen insan tipolojisi, artık George Orwell'in 1984 romanında değil, bütün gerçekliği ile günlük yaşamdadır. Yaratılan yeni 'trend'lerle yaşadıklarımız, seçtiklerimiz, hoşlandıklarımız, hoşlanmadıklarımız ve tartıştığımız olgular bize doğrudan sunuluyor. Kapitalist toplum yapısının doğrudan bir uzantısı olarak gündemimize giren çevresel sorunlar ve bu sorunların temelde dayandığı - özellikle endüstri toplumlarında beliren- enerji "sorunu" da çeşitli kesimlerce yalnızca kapitalizmin güdümlediği boyutlarda tartışılmaktadır.

Bugün içinde bulunduğumuz şu geri çekilme döneminde Türkiye sosyalistlerinin önünde tarihsel bir fırsat var. Bu fırsat Marks dönemi dünyasının bugünkü boyutlarıyla tanımadığı enerji gereksinimi ve onun dolaylı bir uzantısı olan çevre sorunları konusunda Marks'ı ve onun ideolojisini Türkçe konuşturabilmekten geçiyor. Bunun tek yolu ise, kapitalizm hummasının insanın en ücra hücrelerine kadar sindirdiği ve doğruluklarını dahi tartışmayı unuttuğumuz temel kavramların yeniden gün ışığına çıkarılarak, Marksist ilkeler çerçevesinde yeniden tanımlanmalarından geçiyor.

Geri çekilen ilk büyük dalganın ardından sosyalistlerin suskunluğu yaşadığı ve toplumsal muhalefetin merkezi olmaktan oldukça uzak olduğu günümüz koşullarında, Birleşik Sosyalist Parti Merkez Yürütme Kurulu'nca tartışmaya açılan "Program Taslağı" ve "Güncel Politik Mücadele Hedefleri", geliştirilmeyi ve yer yer değiştirilmeyi gerektiren yönlerine karşın, sunduğu, kapitalist barbarlığa karşı ülkemizde yükseltilecek örgütlü sesi oluşturma imkanı ile dikkate değer bir öneme sahiptir. Bu yazıda oluşturulmaya çalışılan parti politikasına katkı sağlayabileceği düşüncesi ile kapitalizmin yarattığı çevre sorunlarına ve bu sorunlarla ilintili enerji politikasına ilişkin genel görüşlerimiz yer almaktadır.

Farklı enerji türlerinden yararlanma, varoluşundan bu yana insanlığın gündeminde olmasına karşın, 19. yüzyılın ikinci yarısında inanılmaz bir hıza ulaşan kapitalizm kökenli teknolojik ve endüstriyel gelişmeler yeni bir enerji tanımını da beraberinde getirdi; ekonomik ve teknolojik gelişmelerin devamı için daha çok, daha ucuz enerji. 20. yüzyılın ikinci yarısına değin enerji üretiminde kullanılan fosil yakıtların tükenebilir oluşunun farkedilişi ise bu tanıma yeni bir boyut ekledi; yenilenebilinir enerji.

Kapitalist modelin sunduğu "endüstrileşme-artı değer-sonsuz tüketim" modelinin temel taşlarından olan endüstrileşme varlığını enerji ile sürdürmektedir. Yapılan enerji gereksinimi projeksiyonlarında kapitalist ekonomik koşulların temel alınışının bir uzantısı olarak son ikiyüzyıldır sürekli daha fazla enerjiye gereksinim duyulduğu, enerjinin yaşamımızın her boyutunda olduğu ve yenilenebilir bir enerji kaynağı bulunamadığı koşullarda insanlık olarak sonumuzun gelebileceği her fırsatta dile getirilmektedir.

Yenilenemeyen doğal kaynaklara dayalı termal enerjiye alternatif olarak sunulan nükleer enerji, insanlığın "hizmetine" sunulurken, gerçekte yapılan insanlığı kapitalizmin zorunlu kıldığı "daha fazla, daha ucuz ve yenilenebilir enerji" dayatmacasına tabi kılmak ve "ne için, ne kadar enerjiye gereksinim var" sorusunun tartışılması yerine, "termal enerji mi, yoksa nükleer enerji mi" sorusunu gündemde tutmaktır. 1984 yılında dönemin ABD enerji sekreteri Donald Hodel'ın "kömür ithaline her yıl milyarlarca dolar harcayan ABD endüstrisinin enerji sorununa tek çözüm nükleer enerjidir" belirlemesi, kim için ne kadar enerji sorusunu yeterince yanıtlamaktadır. (Irwin, M.K.M. "Nuclear Energy: Good or Bad?", Puplic Affairs Pamphlet, No: 629, 1984). Oysa enerji gereksinimi saptamalarının altında yatan gerçek, "gelişme için daha fazla yenilenebilir enerji" olgusudur. Gelişmenin bu bağlamda anlamı ise kapitalist ideolojinin sonsuz tüketime dayalı artıdeğer üretimidir.

Kapitalist işleyiş doğrultusunda şekillendirilen enerji gereksinimi senaryolarının doğrudan bir uzantısı olarak, günümüzde en yaygın olarak kullanılan termal enerji, nükleer enerji ile ikame edilmeye çalışılıyor. Oysa bilindiği üzere, fosil türevi yakıtların yakılması sonucu oluşan gaz emisyonları ve alıcı ortamlara doğrudan verilen soğutma suyu gerekçeleri ile doğada ciddi boyutta tahribata yolaçan termal enerjinin alternatifi, henüz teknik olarak yeterince tanınmayan, gelecek kuşakları da riske eden, yüksek oranda kaza riski içeren ve askeri kullanıma açık nükleer enerji olamaz/olmamalıdır. Unutulmamalıdır ki, egemen güçlerce salt maliyetleri ve yenilenebilirlikleri bağlamında karşılaştırılan termal ve nükleer enerjinin toplumsal ve çevresel değerler üzerindeki negatif etkilerinin faturası bütün insanlığın hesabına çıkarılmaktadır.

Bütün bunlar gözönüne alındığında asıl ihtiyaç, yeni enerji politikalarının saptanarak yaşama geçirilmesidir. Ancak sosyalist kesimce de tartışılmakta olan ya da tartışılması gereken enerji sorununun "ne tür bir enerji" eksenine oturtulması gündemin saptırılmasına yolaçarak egemen kesimlerin ekmeğine yağ sürecektir. İdeolojiler üstü olarak tanımlanan günümüz dünya konjonktüründe, bütün ideolojilerin tükendiği ve üretim-tüketim fetişizminde şekillenen kapitalizmin evrensel bir sistem olarak insanlığı mutlu sona götüreceği savunulurken, sosyalistlerin sorması gereken soru "kimin gündemi tartışılmalı?" olmalıdır.

Daralttığı tüketim toplumu ile insanlığı sona sürükleyen kapitalist işleyiş, çevresel sorunların "çözümüne", soruna yeni sorunlar/boyutlar ekleyerek gündemi saptırma yöntemi ile yaklaşmaktadır. Örneğin, çok daha ucuza maledilişi nedeniyle camın yerine konulan pet şişelerin, doğada yarattığı etkileri geri kazanım alışkanlığı ile aşma politikası, insanlığı kullanımı olmayan pet şişe dağcıklarının yarattığı sorunlarla başbaşa bırakmaktadır. Kloroflorocarbon (CFC) gazlarının ilk ve dünya ölçeğinde en büyük üreticisi olan uluslararası dev Du Pont'un ABD Çevre Koruma Ajansı (USEPA) tarafından 1990 yılında ozon tabakasını koruma yönündeki "önder" girişimleri dolayısıyla ödüllendirilmesi ise, (Time dergisi, 10 Mayıs 1993) kapitalist Kuzey'in çevre sorunlarının "çözümüne" yaklaşımı konusunda diğer çarpıcı bir örnektir.

Sonuç olarak:

1) Çevre sorunları teknolojinin kaçınılmaz sonucu değildir. Doğanın tahribi ve yenilenemez kaynakların hızla tüketimi, artıdeğer güdümlü kapitalist üretim tarzının doğrudan bir sonucudur ve doğayı sadece üretime bir girdi olarak gören kapitalizm varolduğu sürece boyutları büyüyerek sürecektir. Günümüz koşullarında kapitalist üretim tarzına endeksli teknolojinin yarattığı çevre sorunlarının, bilimin daha fazla kar güdümlü teknolojiye hizmetten kurtarılarak, insan soyunun gelişimini hedefleyen bir norm kazandırılması ile aşılması olasıdır.

2) Enerji "sorunu" özelinde sosyalist bir model içerisinde yeniden tanımlanacak olan gelişme olgusu ile uyumlu enerji gereksiniminin belirlenerek, sosyalist bir toplumda insan için varolan bir sistemin gerektirdiği kadar enerjiyi insanla ve doğayla uyumlu bir biçimde sağlayacak yöntemlerin arayışına girmek, bu sorunun çözümüne yönelik ilk adım olmalıdır.

3) Çevrecilik görüntüsü altında topluma doğa ile uyumlu ürünler sunan ya da pet şişe ve alüminyum kutu dağları yaratıp, bunları daha sonra kullanamayan kapitalist mantığın, çevre sorunlarının çözümünde doğası itibariyle açarsız olduğu, sürekli üretim ve sürekli tüketim mantalitesinden kaynaklı olarak sorunu her geçen gün daha da çözülemez bir boyuta getirdiği bir gerçekliktir. Bu babta sorgulanması gereken kapitalist işleyişin insana dayattığı yaşam tarzı olmalıdır.

Yenilenemeyen doğal kaynaklara dayalı termal enerjiye alternatif olarak sunulan nükleer enerji, insanlığın "hizmetine" sunulurken, gerçekte yapılan insanlığı kapitalizmin zorunlu kıldığı "daha fazla, daha ucuz ve yenilenebilir enerji" dayatmacasına tabi kılmak ve "ne için, ne kadar enerjiye gereksinim var" sorusunun tartışılması yerine, "termal enerji mi, yoksa nükleer enerji mi" sorusunu gündemde tutmaktır.

Müsahiplik gömleği

Teslim TÖRE

Türkiye, sistemiyle, iktidarıyla, sağcısıyla, solcusuyla ilginç bir ülke. Ülkeyi hükümetin mi, MGK'nın mı, kontrgerillanın mı, yoksa son dönemlerde gazete manşetlerine yansıdığı gibi, mafyanın mı yönettiği belli değil. Sistemi, kapitalist mi, yoksa Başbakan'ın belirttiği gibi "sosyalist" mi? Kafa karışıklığı içinde olan burjuvazi net bir karar veremedi bir türlü... O nedenle sağ ve sol sloganlar da birbirine karıştı. Bir zamanlar solcuların üretmiş olduğu ve şimdi de kısmen attığı bazı sloganları artık burjuvazinin en sağ partisi olan RP atıyor. Dolayısıyla bu sloganların sağa mı, sola mı ait olduğu da belirsiz hale geldi.

Bu "hercümerc" son dönemlerde alevilikle devrimcilik arasında da yaygınlaşmaya başladı. Bunun en ilginç örneği Gazi olaylarının yaşandığı günlerde ortaya çıktı.

Herkesin bildiği gibi, Gazi Mahallesi'nde Aleviler'in yoğun olarak gittiği bir kahvehaneye silahlı saldırıda bulunuldu. Yaşlı bir Alevi saldırıda hayatını kaybetti. Birçok Alevi insan da yaralandı. Bu saldırı olayından sonra, bilinen halk tepkileri oluştu.

Amacım sözkonusu olayı anlatmak ya da analizini yapmak değil. O nedenle de olayın üzerinde fazla durmayacağım. Amacım, Gazi olaylarında solun sergilediği manzaraya değinerek, eşyanın kendi tabiatına denk bir davranış sergilemesi gerektiğini vurgulamak.

Gazi olaylarında, Hz. Ali resmi ile "M–L" yazılı pankartlar yanyana, bir arada "rant" kapma rekabeti havasında bir yarış içindeydi. Olay neydi? Bir "M–L"cilerin eylemi miydi, yoksa Aleviler'in saldırılara bir tepkisi de, devrimcilerin Aleviler'e vermiş olduğu bir destek miydi? Bunu eylemlerde taşınan pankartlara bakarak anlamak mümkün değildi.

Bilineceği gibi, "M–L" proletaryayı, onun eylemini ve kurtuluşu olan sosyalizmi ifade eder. Hz. Ali'nin resmi ve onunla ilgili şiarlar ise bir dini tarihsel topluluğu ifade eder. Sözkonusu Gazi olaylarında bu iki farklı fenomeni birbirinden ayırdetmek mümkün değildi.

Kuşkusuz, Türkiye'deki Alevi topluluğu, hem Hanefi, Şafi vb. egemen mezhepler, hem de bu mezheplerin, özellikle de Hanefi mezhebinin bir devletiymiş gibi davranan Türkiye Cumhuriyeti devleti tarafından ezilmekte ve baskı altında tutulmaktadır. Devrimci, demokrat, ilerici, sosyalist bir örgüt ya da bir unsur doğal olarak ezilen Alevi topluluğunun ezene karşı mücadelesini ve eylemini destekler. Onun yanında açık açık yer alır. Ama Aleviler'in eylemini topluma, bir sınıf, yani proletarya eylemi gibi yansıtmaz. Ya da "M–L" flaması taşıyarak böyle bir eylemin öncülüğünü yapıyormuş gibi bir konuma giremez. Böyle bir davranış sapla samanı birbirine karıştırmaktır. Alevilik ve onun mücadelesi çok başka bir şey.

Üzerinde "M–L" yazan bir pankartla Aleviler'e "öncülük" etmeye kalkmak, ya bir yetmezliğin ürünü ya da rantiye politikacılığıdır. Her iki durumda da ne Aleviler'in mücadelesin ne de sınıf mücadelesine katkı sağlanabilir. Hele de "M–L" pankartıyla Hz. Ali'nin resmini yarıştırarak katkı yapmayı düşünmek... Olacak şey değil!..

1960'la 80 arası dönemi yaşayanlar ve araştırmış olanlar bilirler... Alevi kitlesi ezilmiş ve ezilen bir tarihsel topluluk olarak, marksizmi ezilmekten kurtuluşun bir yolu olarak görüp, marksist hareketin şemsiyesi altına girmişlerdi. Ve marksist harekete en önemli desteği veriyorlardı. Gelişen somut olaylara bakılınca işlerin tersine döndüğü görülüyor. Son olaylar, bu sefer de devrimcilerin Aleviliğin şemsiyesi altına sığınmaya başladığını gösteriyor. Benzetmek yerindeyse, geçmişte Alevilik "marksistleşiyor"du, şimdi de marksist geçinenler, fakat marksizmi yeterince özümsememiş olanlar Alevileşiyorlar. Bir çok zaman "cemevi"nde toplaşıyor, şehitlerinin cenaze namazını "cemevi"nde kılıyorlar. Bu görüntüler, toplumun önemli bir kesiminin özellikle de Sünni kesimin gözünde fraksiyonların Alevileşmeye, dolayısıyla devrimciliğin Aleviliğe eklemlenmeye başladığı şeklinde görülüyor.

Her konuda olduğu gibi, bu konuda da doğanın boşluk tanımadığı açıkça ortaya çıktı.

Marksizm bir iç bunalım süreci yaşıyor. Marksistler ideolojik, teorik, politik, yapısal üretimi bir üst düzeyde yaparak bu bunalımı henüz aşamadı (ama aşacaktır). Bu süreçte marksizmin bunalımını görüp, yeniden üretimle bu bunalımı aşmaya çalışanlar farklı yöntemleri oluşturma peşindeyken, marksizmin iç bunalımının bilincinde olmayan, marksizmi sadece "hareket–bereket" yöntemi olarak algılamış ve "antiler politikasını" temel politika olarak görenler; Aleviler'deki hareketliliği görünce "anti faşist mücadele" gerekçesiyle fraksiyonlarını Alevilik çadırına taşımaya başladılar. Sendikalar, diğer kitle örgütleri, çeşitli toplumsal muhalefet örgütleri vb. yerine cemevlerini "değerlendirmeye" yöneldiler. Bu somut olgu, devrimcilerin sınıftan ve demokratik yığın örgütlerinden soyutlanmış olmasını ve yeni olanaklar yaratma yeteneği gösterememenin bir sığıntıya dönüşmesini gösteriyor. Ayrıca açık alan mücadelesinin devrimcileri zorladığı ve devrimcilerin bu alanın gereksinimlerine yanıt verebilecek siyasal ve yığınsal mevziler yaratamadığı, fakat yaratmak için uzun nefesli, kararlı ve ısrarlı bir mücadele içinde olmadıklarını da ifadelendiriyor. Bütün bu yetmezlikler nedeniyle bazı fraksiyonlar, ellerinde "M–L" flamalarıyla, hazıra konarcasına cemevlerinin şemsiyesi altına giriyorlar.

Konuya başka bir açıdan da bakarak düşünmek gerekiyor. Acaba burjuvazi devrimci hareketin sınıf mücadelesi alanından soyutlanıp, Aleviliğin "müsahip" gömleğinin içine girmesini mi istiyor?...

AĞIR AKSAK ÖYKÜLER

Hazım RUHİ

DİYARBAKIR LİSESİ COP YEME GÜNÜ

"Benim laylon tarağım var,
görmeye gelin"
(Masis Kürkçügil)

Ahmak ıslatan türden şakır şakır yağmurun yağdığı bir gün kaldırımda bir taraftan çöp tenekelerine tekme atarak, diğer taraftan da "ne olacak şu Kürşat Başar'ın hali" diye düşünüyordum. Niçin böyle yapıyordu, niçin Yeni Yüzyıl'daki köşesinde ortaokul ikinci sınıftaki yeğeninin kompozisyon denemelerini yayınlıyordu? Beyaz Türk olabilmek için yakışıklı olmak yetmiyordu ki, insanın biraz kalemi de laf yapabilmeliydi değil mi ama?

Bunları düşüne düşüne giderken birdenbire köşe başındaki kasabın yanında uyuşuk bir sokak köpeğinin yavaşça yerinden kalktığını ve yolumu kestiğini gördüm. Bana bakıp şöyle dedi:

-Ha! Ha! Ha!

Gel de çık şimdi işin içinden. Ne bu şimdi? Başladım ihtimalleri düşünmeye. Sonuçta şu karara vardım. Bu köpek ya benim halime gülüyor ya da kekeme, havlayamıyor. Memleketteki demokrasi anlayışı gibi yani.. İş karışık. Köpeğe önce hoşt, kışt filan dedim iplemedi. Sonra kaşlarımı çatarak şöyle bir Ayvaz gibi baktım. İnanmazsınız, korkudan altına pisledi. Yoluma devam ettim.

Halkımın morali bir hayli bozuktu o gün. Yüzlerinden düşen bin parçaydı. Sokaklarda, Kapital'in ilk üç sayfasını okuduktan sonra göğsünü öne çıkarıp başını dik tutarak yürüyen ciddi solcular gibi yürüyorlardı. Kimsenin mizaha tahammülü filan yoktu. Tam sokağı dönüp ana caddeye çıktığımda birden arkadan canhıraş bir ses geldi:

— Cıııoooğğğğrrrkkkk!

Yazık, halkım ezilmişti. Kederli ve mahzun bir şekilde yürürken, karşıdaki sokağın bir köşesine kümelenmiş fraksiyon askerleriyle karşılaştım. Kimileri yüzlerine kızılmaskeninki gibi maskeler takıyor, kimileri mıntıka temizliği yapıyor, kimileri de içtimaya çıkmıştı. Militanların birkaçı da oturmuş patates soyuyordu. İçlerinden birine seslendim:

— Üç beş nöbeti ne zaman yoldaş!

— Hazım abi lafa tutma beni. Bu gidişle askerliğim bitmez valla.

Bu duruma hem şaşırdığımı, hem üzüldüğümü söylemek zorundayım. Ordu millet elele, genel greve! Olur mu böyle şey yahu!

Bu askerler "Kahrolsun militarizm" diye slogan atabilirler mi? Tank, ondörtlü, molotof kokteyli sesleri oralara yayılır, sonra da insan buna pişman olur bayılır. Bu kadar!

Canım sıkkın bir şekilde eve geldim. Nedense pat diye aklıma yıllar önce -1968 olabilir- Eşber Yağmurdereli ve Körler Cemiyeti'nin Ankara'da yaptığı "Demirel'i Telin Mitingi" sonrasında gazetenin birisinde yayınlanan haber geldi. Şöyle bir şeydi: "Ankara'nın Kızılay Meydanı'da başlayan Körler Cemiyeti'nin mitingi şehrin sekiz değişik yerinde son buldu."

Kendi kendime gülmeye başlamıştım ki, tak tak tak diye kapı çalınmaya başladı. Açtım, gelen postacıydı. Adam Nubar Terziyan'a ne de çok benziyordu. "Size bir telgraf var" dedi. Teşekkür edip aldım. Telgraf Diyarbakır'dan geliyordu. Oradaki bir grup öğrenci de İstanbul modasına uymuş, bir gün tertiplemişler ve sağolsunlar beni de davet etmişlerdi. Galtasaray Lisesi'nin plav günü filan gibi, Diyarbakır Lisesi de cop yeme günü düzenlemişti.

Ertesi gün atlayıp bir otobüse doooğru Diyarbakır'a gittim. Ortakentleri gibi Doğu'nun Paris'i Diyarbakır da yaz boylarında turist akınına uğrar. Bunlar çevre köylerden gelenler filan değil. Dikkat ederseniz dilleri farklı renkleri bi tuhaf. Bunlar turist. Afrikalı. Çoğu Zulu kabilesine mensup. Yazın geliyorlar, kışın gidecekler. Gitmeyenleri de ufak ufak götürenler oluyor tabii. Durum bundan ibaret."

Lisenin cop yeme günü çok görkemliydi doğrusu. Gelen konukların şerefine birkaç özel gösteri de yapıldı.

Birkaç öğrencinin gençlik marşı eşliğinde Filistin askısına alınması ve beş-altı öğrenci velisinin kollarında sigara söndürülmesi günün en kayda değer gösterilerindendi. Tertip komitesi sular kesik olduğu için "tazyikli su sıkma" gösterisinin programdan çıkarıldığını açıklayıp özür diledi. Hoşgördük. Olabilir böyle şeyler!

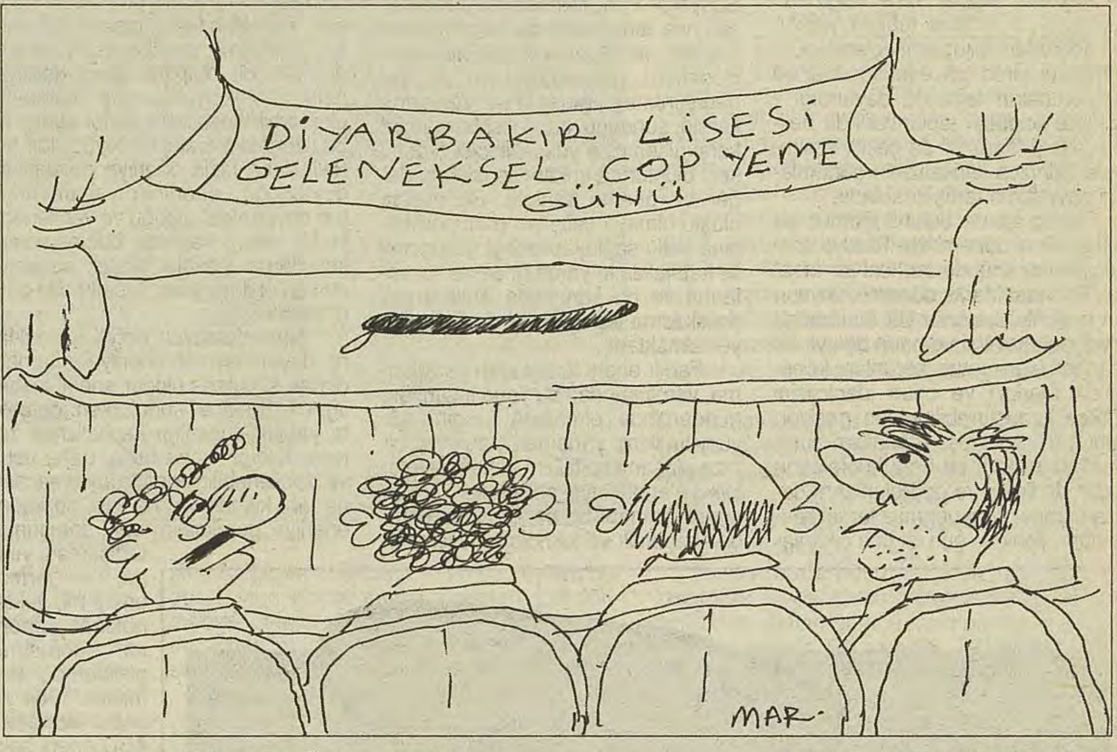
Ertesi gün çıkıp şehri dolaştım. Çakmak tamircisinin biri Hikmet Çetin'e ne de çok benziyordu. "Olur mu lan öyle şey" dedi yanımdakilerden biri. Sonra da devam etti:

— Hikmet Çetin Edirneli bir kere. Göçmen. Yeşil gözlü, sarı saçlı, bronz tenli. Bu kara kuru Allah'ın Kürdüyle ne alakası var.

Baktım. Belki de adam haklı. İnsanlar bu ülkede zaten hep görmek istediklerini görüyor.

Biraz daha dolaşıp otelime döndüm sonra. Ertesi gün yola çıkmak için sekiz konvoy eşliğinde otogara geldim. Kontra, özel tim ve köy korucuları küçücük paketler halinde hediyeler sundular bana. Yaşlı bir Kürt de "yolda acıkınca yersin" diye gazete kağıdına sarılı bir kutu uzattı.

Elazığ taraflarında acıkınca bir çırpıda açtım o kutuyu. Manyak herif. İçinden tezek çıktı. Altında da bir not vardı: "Tezek boktur, kalorisi filan yoktur."

lıkta Hizbikontra cirit atıyor. Özel Tim ise oturmuş kımız içiyordu. Satır satışlarında patlama yapan bu şirin ilimizin nüfusu da çok fazla geldi bana. Nedenini sordum. Birkaç kendini bilmez hıyar Kürt, "Hazım abi, çevre köyler yakılıyor, boşaltılıyor, göç var " filan dedilerse de onlara inanmadım. Olağanüstü Hal Valiliği'nin basın açıklaması daha mantıklı geldi bana. Şöyle: "Ege, Akdeniz kıyılarındaki tatil

SÖZ SENDE

Paşabahçe: Direnişçi bir tarih ve rant yağması

Geçtiğimiz haftabaşında çıkan bir haber. Paşabahçe sahilinde bulunan Burunbahçe mesire yerinin Beykoz Belediyesi tarafından on yıllığına özel bir şahsa kiralandığını haber veriyordu. Otuz dönümlük deniz kenarındaki bu yeşil alanın aylık 35 milyon liralık kiracısı Ramazan Yıldız buraya kendisinin yapacağı yatırım düşünüldüğünde bu kira bedelinin çok bile olduğunu söylüyordu. Kabaca bir hesap yapıldığında, dönümü 1 milyon 150 bin TL, metrekaresi ise bin 150 lira. İki metrekarelik bir pazar tezgahının kirasının 3-4 milyon liradan başladığı düşünülürse, ortaya tam bir mizah çıkıyor.

Paşabahçe, 1967'de DİSK'in oluşumuna kaynaklık eden o ünlü 1966 Paşabahçe grevi ile anılır. TÜRK-İŞ; grevin devam etmesi ya da etmemesi doğrultusunda iki eğilim belirmesi sonucunda ikiye bölünür. Grevin devam etmesi tarafındaki sınıf sendikacılığı karakterli federasyonlar daha sonra DİSK'i kurarlar. Ya da başka bir anlatımla sınıf ve kitle sendikacılığı noktasında duyarlı ve sınıf tavırlı öncü işçilere, sendikacılara, Paşabahçe grevi DİSK'in kurulması konusunda hız kazandırmış olur.

Paşabahçe, 1978 yılında TEKEL İspirto ve Rakı Fabrikası'ndaki faşist kadrolaşmaya karşı, TEKEL işçilerinin denizyoluyla gelen işgalci faşistleri denize dökmesiyle anılır.

Ve Paşabahçe yine tarih sahnesindeki yerini 1991'de Şişe Cam Fabrikası'nda 600 işçinin işine son verilmesiyle başlayan direnişle alır. 20 gün boyunca işçi mahallelerindeki insanların da katkılarıyla sürecek olan bu direniş, ülke gündemine ve sosyalist hareketin gündemine gürültülü bir biçimde oturur.

Sanıyorum 1986 yılında dönemin Cumhurbaşkanı (cuntabaşkanı) Kenan Evren'in bölgeye gezisinde büyük bir şaşkınlıkla "bu güzelim yerde işçiler mi yaşıyor" demesi bölgedeki rant yağmasının başlangıç işareti kabul edilebilir. Hemen ardından Şişe Cam Holding'in Camköy projesi gündeme geldi. Bu proje, rant yağmasının altyapısı olarak önemli bir ideolojik işlev gördü. Bölgenin kentleştirilmesi, turistik bir yapıya dönüştürülüp güzelleştirilmesi, ekonomik olarak canlandırılması, bu ideolojik salgının pratik söylemleri oldu. Oysa Camköy projesi salt Şişe Cam ile sınırlı olmayan bir bütün olarak bölgenin rant yağmalamasının adıydı.

Önce Saip Molla ormanında Acarlar'ın gerçekleştirdiği villa kent başladı. 1200 villalık başlayan bu proje, hemen yakınındaki 8-10 haneli köy halkının dediğine göre her gece ormanın bir bölümü yakılarak daha da büyütülüyor. Sonra Çubuklu Clup 29 Burunbahçe mesire yerinin hemen yanında burjuvazinin son dönem eğlence tarzlarından deniz yoluyla gelip eğlenilen yerlerinden. Şimdilerde hemen onun yanında eski gümrük binalarının olduğu yer Hayal Kahvesi olarak yeniden düzenlendi.

Özelleştirme politikaları kapsamında acil statüsünde olan Beykoz Deri Kundura Fabrikası, satış değil kapatmayla karşı karşıya. Üzerinde kurulu arazi ise, daha büyük rantiyelerin (Sabancı, Koç gibi) çoktandır üzerinde projeler yaptıkları yer konumunda.

Geçen yıl kentin susuz kalmasına neden olan Elmalı Baraj Gölü'nün kapanma gerekçesi ise, yukarıda bahsedilen Ramazan Yıldız ve benzeri rantiyelerin baraj gölünün çevresini kaçak yapılarla donatması.

Bu somut örneklerin dışında yazılıp çizilebilecek bir dolu örnek elbette vardır. Ve bunlar, faizci olmayan, harama dil uzatmayan, rantiyeye karşı olan "mukaddesatçı" RP belediyeciliğine rağmen ve onları da ortak ederek devam edecektir.

Peki bu havzanın gerçek sahipleri, işçiler emekçiler; onlar bu rant yağmasının sonuçlarının dışındalar mı? Bunun bizzat onların yaşam alanlarının daraltılması ve giderek ellerinden alınması anlamına geldiğini bilmiyorlar mı? Ya da bunları işçi ve emekçilere kimler gösterecek ve onların yanında olduğunu belgeleyecek?

Sendikaların; işçi sınıfının fiili temsilcisi olan sendikaların, saat ücretlerine üç lira daha fazla alabilmenin ötesine geçememelerinden oluşan ciddi boşluklar oluşmuştur. Sınıfiçi dayanışma dahi bizzat sendikaların ket vurmalarıyla bitişi yaşamaktadır. Ancak bu alanlar hiç gözetilmezken, çağdaş sendikacılık adına bir sendika çıkıp Hürriyet ile Sabah gazetelerinin çanak-çömlek kapışmasına girebiliyor.

Bu ilginç örnekten sonra soruyorum: Sendikalar, kitle örgütleri, sosyalist patiler; burjuvazinin, işçi sınıfına karşı ekonomik, siyasi, kültürel ve mekansal saldırıları karşısında daha bütünlüklü bir karşı koyuşu böylesine gayrıciddi politikalarla mı sürdürecekler?

Sınıf mücadelesi, sosyalist müdahale elbette ki bütünlüklü bir bakış açısını gerektirir. Burjuva kültürel dejenerasyonun işçi sınıfı kültürü içerisine, sosyalist kültür içerisine sızmasına da karşı durulmak zorundadır. Rant yağmasının sonuçlarının işçi semtlerinde kültürel dejenerasyonu hızlandıracağı bilinciyle hareket etmek doğru bir tavırdır. Bu nedenle, sendikalar, kitle örgütleri ve sosyalist partiler bu cephedeki boşluğu da doldurmak zorundadırlar.

İlhan KABADAYI–Paşabahçe

Federe Çekirge Cumhuriyeti

Futbolumuzun başına kimin geçeceğinin ne önemi var, mühim olan insanlık ama, ol hikayemiz bir çekirge diyarında geçiyor.

Ahmed BERTUĞ

Futbol Federasyonu'ndaki kaos gittikçe büyüyor. Kemal Zorlu ve Şenes Erzik isimleri etrafında saflar netleşiyor, saflar sıklaşıyor. Gerçi daha önce, 'Federasyon başkanını seçecek Genel Kurul delegeleri çekirge gibidir, bir o tarafa, bir bu tarafa sıçrayıp durular' gibi bir tesbitte bulunmuştuk ama, sağlık olsun. Bizde hata yok. Şimdi mesele, koltuk sevdasına dönüştüğü için sıçramalar bir süre terkediliyor ve üstüne konuşlanılacak yumuşak koltuklar aranıyor. Ama huylu huyundan da vazgeçmiyor, bu sefer Futbol Federasyonu binası istilaya uğruyor.

Zorlu başkan, Ali Şen kümeye

İstilanın perde arkasındaki baş şahsiyetlerden birisi olan Ali Şen ise, sıçrayıp sıçrayıp yanlış yere konmaktan takatsiz kalacak en sonunda. Erzik'e karşı Zorlu'dan yana saf tutan ve böylece Federasyon'da Fenerbahçe'nin etkinliğini yeniden kurmak amacını güden Şen'in, Zorlu'nun son icraatları sonucunda sükutu hayale uğraması an meselesi.

4 Temmuz'daki Futbol Federasyonu Genel Kurulu'nda yeterli çoğunluk sağlanamamasına karşın, seçimleri yaptıran ve kendi adamlarına kendini başkan seçtirten Zorlu, ertesi gün de Federasyon binasına giderek Erzik'in koltuğuna zorla oturmaya çalıştı. Yaptığı yasal bir işlem olmamasına ve mazbatayı alamamasına karşın, önce MHP'li militanları Federasyon çalışanlarının üstüne salarak etrafını açtı. Sonra Yönetim Kurulu üyesi Ufuk Özertem'i yedinci kattan aşağı atmakla tehdit etti. Erzik'in koltuğunu cengaverce savunan Özertem'in barikatını aşamayan Zorlu, en sonunda basına demeç verebileceği bir koltuk buldu; gitti Genel Sekreter Aydın Torunoğlu'nun makamına oturdu ama kendi kuyusunu kazmakla kalmadı, Cin Ali'nin de bütün hesaplarını altüst etti. Tipik bir kasaba politikacısını andıran Zorlu, spor çevrelerinin ve Spordan sorumlu Devlet Bakanı Şükrü Erdem'in tepkisini çekti ve meşruiyetini büyük ölçüde kaybetti. Hatta şimdi kendi ekibindekilerin bile, başka taraflara sıçramasıyla doğacak 'komplolar'a kurban gitme olasılığı belirdi.

Uzun yıllar boyunca elde ettiği deneyimiyle ne zaman, nerede ve nasıl davranılacağını iyi kötü bilen Erzik ise, Zorlu'nun hatalarından faydalanarak önünü açtı.

Zorlu'nun oluşturduğu yönetimin Federasyon'u yönetebilecek kapasitede olmadığını Zorlu destekçisi Fenerbahçeli yöneticiler bile söylemek zorunda kaldı. Kısacası, şampiyonluk ümidini Zorlu'nun başkanlığına bağlayan Cin Ali, cin çarpmışa döndü.

Futbol Federasyonu Başkanlığı makamına oturmak için baskın düzenleyen Zorlu (sağda, koyu takım elbiseli), Erzik'in koltuğunu cengaverce savunan Özertem'i (solda, yeşil tişörtlü), 7. kattan aşağı atmakla tehdit etti.

Naklen yayın kavgası

Bundan birkaç hafta önce gazetelerin spor sayfalarında bir haber duyurulmuştu. Bu habere göre, UEFA, futbol maçlarının naklen yayınına bazı kısıtlamalar getiriyordu. Her hafta sadece dört maça naklen yayın izni, yayımlanacak maçların belli saatler dışında oynanmasına izin verilmemesi gibi maddelerden oluşan bu kısıtlamalar, kavgayı kızıştıracak gibi görünüyor.

Hangi maçların televizyondan yayımlanacağına Federasyon karar verecek. Aynı zamanda maç saatlerini de belirleyecek. Kulüplerin gelirleri içerisinde naklen yayınların önemli bir yer tuttuğu, özel televizyonların da işe karıştığı ve ortaya çıkan pazarın büyüklüğü düşünülürse, kavganın boyutu da anlaşılabilir. Anadolu kulüplerinin her zaman olduğu gibi es geçileceğini, 'dört büyükler'in maçlarının sürekli verileceğini, bu kulüplerin maçlarının da UEFA'nın belirlediği saatler içine alınacağını varsaydığımızda, İstanbulspor dışarıda kalacak. Başkanı, aynı zamanda İnter Star'ın da sahibi Cem Uzan olan İstanbulspor A.Ş.'nin televizyon kanalı bulmak gibi bir derdi yok ama, dörtlü kontenjana girememe tehlikesi oldukça ciddi. Şimdi ne yapıp edip naklen yayın işini ayarlaması lazım. Yoksa, bir işadamı olarak futbol pazarına giren Uzan'ın hesapları altüst olabilir.

Fenerbahçe ve Beşiktaş'ın Zorlu'yu, Galatasaray ve Trabzon'un Erzik'i desteklemesine karşın, naklen yayın sorununun bu kulüpleri biraraya getireceği tahmin ediliyordu. Biraraya gelip suyun başını tutunca, iktidarlarını ve gelirlerini rahatça elde tutacakları ileri sürülüyordu. Olmadı. Fenerbahçe ve Beşiktaş'ın Erzik tarafına geçeceği öngörüleri tutmadı.

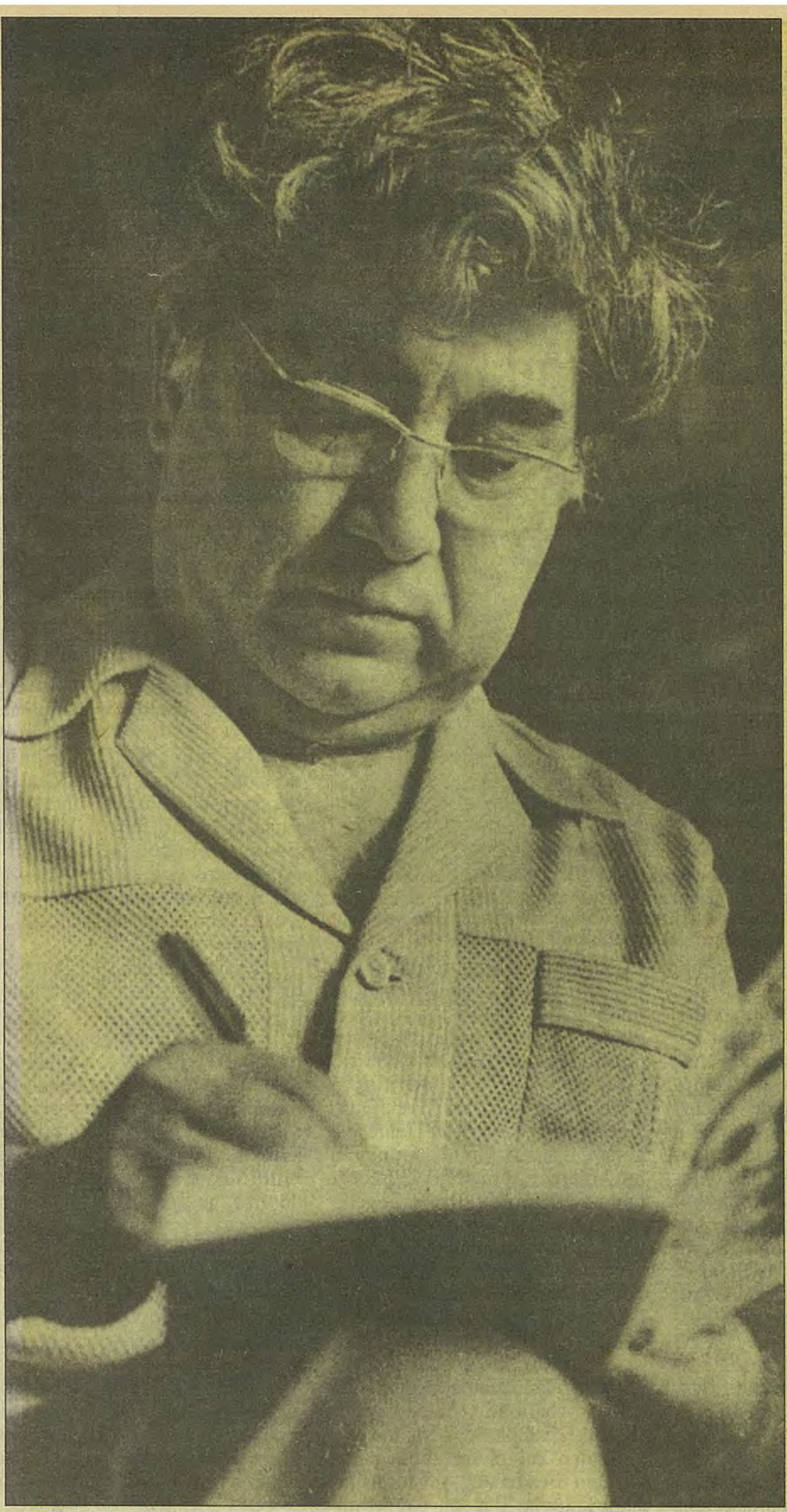
'Büyükler'le 'küçükler' naklen yayın konusunda birbirleriyle çelişki halinde bulunuyorlar. 'Küçük' kulüplerin, "Naklen yayınlardan kulüplerin aldığı paralar için bir havuz oluşturulsun. Tüm kulüpler bundan pay alsın" önerisine hiddetle karşı çıkan dört kulüp, "Böyle şey olmaz. Onlar da bizim kadar transfer yapsın. Bizim harcamamıza erişsinler. Sonra böyle bir şey önersinler. Havuz kurulduğunda transfer paralarını nereden karşılayacağız" yanıtını verdiler.

Çözüm demokraside!

Eğer çoğunluk sağlanamadığı için Genel Kurul toplanamamışsa, istifa eden son yönetim kurulu yeni bir tarih saptıyor. Zorlu her ne kadar "Herşey yasal. Ben Federasyon başkanıyım" diye tutturursa tuttursun, büyük olasılıkla Erzik yönetiminin belirlediği 14-15 Ağustos tarihlerinde yeni Genel Kurul toplantısı gerçekleştirilecek. Tabii, Erzik ve adamları iştirak ederlerse...

Bu arada liglerin başlamasına da bir, iki ay gibi bir süre kaldı. Ağustos'tan önce lig fikstürlerinin çekilmesi gerekiyor ama ortada federasyon yok. 'Milli takım', naklen yayınlar gibi birçok konuda karar alması gerekiyor Federasyon'un. Maazallah, özerkliğin kalkması gibi bir aksilik çıkar da, 'milli takım'ın İngiltere işi suya düşerse, ne Zorlu kalır, ne de Erzik. Spor yazarları, "Türk halkı sizden bu işi halletmenizi bekliyor" diye başbakandan, bakanlara, kulüplerden Zorlu ve Erzik'e kadar herkesi uyarıyor. 'Sağduyu'ya, bir çözüm yolu bulmaya çağırıyor.

Bu laflar üzerine bize pek söz düşmüyor aslında... Ne diyelim, federasyonunuza sahip çıkın; onu sevin ve okşayın. Ama sakın ola, sıçrama pozisyonlarına girmeyin.

Fırsat bulabildiği zamanlarda çıkar siyasi mizah gazetesi

Marko paşa

Haftalık Mizah Gazetesi

Ne gün fırsat bulursa O gün çıkar. Çıktığı gün 8 ile 9 arasında satılır. 9 da toplamıya başlarlar. Tükiyedeki demokrasinin ve Basın hürriyetinin miyarı olan, işte böyle bir aca p siyasi mizah gazetesidir.

Markopaşanın fevk'alade Hıyar sayısı

Toplanmadığı için Pazartesi günleri çıkar Siyasi mizah gazetesi

HUR Marko paşa

Haftalık Mizah Gazetesi

Güvenme Sakın Dostuna Saman Doldurur Postuna

HALK NE FİKİRDE

Bakanlık Binasında Bir konuşma

Yedi-Sekiz paşa

Yıl: 1 — Sayı: 2

6 Mayıs 949

FARELİ KÖYDE ASAYIŞ BERKEMAL

Devriye gezen otomatik fare kapanları üç buçuk atarak, üç buçuk attırıyor

YEDİ - SEKİZ PAŞANIN FEVKALÂDE RAPORU

Merhum paşa

Başmuharriri: Sabahattin ALİ

Halk İçin Haftalık Siyasi Mizah Gazetesi

Fikir Ve Küfür

Aldık Paranızı, Sattık Ananızı

Geçit resminde demokrasiyi temsilen beş dakika sukût edilmiş, Belediyeyi temsilen beş dakika hiç bir şey geçmemiştir

Yem Borusu

Ey Türk faşisti!

Aziz NESİN

Birinci vazifen Türk matbaalarını yıkmak, makinelerini ısırmak, demirleri dişleyip duvarlara saldırmaktır. Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli, gazeteleri çamurlara serip üzerinde ağzın köpürünceye kadar tepinmektir. Bu temel partinin hazinesidir.

Bir gün nümayiş yapmak için emir alırsan, bütün polisleri yanı başında bulacaksın.

Meydanlarda kitaplarını yaktığın namuslu insanlar, bütün dünyada eşi emsali görülmemiş şekilde işkenceye tâbi tutulabilir. Emniyet müdürlüğümüzde dövülebilir. Demir Ahmet tarafından sövülebilir. Bütün malları mülkleri zaptedilmiş, matbaaları yıkılmış, gazeteleri kapatılmış, evleri tarumar edilmiş, çoluk çocuğu dağıtılmış, haneleri işgal, kendileri perişan edilmiş olabilir.

Bütün bu şeraitten daha elim ve daha vahim olmak üzere, Amerika'dan borç dahi alınabilir. Hattâ bu borç alınan paralar ziyafetlerde yenebilir.

Ey faşist yumurcakları! İşte bu ahval ve şerait içinde dahi bütün bu yapılanları kâfi görmeden; vazifen matbaaları yıkmak, makineleri ısırmak, namuslu vatanperverleri parçalamaktır. Muhtaç olduğun kazma, balta, Halk Partisi'nin ambarlarında mevcuttur.

(İmzasız yayınlanmış)

Zincirli Hürriyet, Sayı 1, 5 Şubat 1948

Aziz Nesin ayakta öldü

Rasih Nuri İLERİ

İçimde bir burukluk, oksijeni azalmış bir nefes ve elli yılı aşkın bir geçmiş... Topaç gibi, güleç bir çocuk, inişli, yokuşlu bir mücadele, bir dostluk ve son yıllarda efsaneye dönüşen bir hümanizm savaşımı.

Tan olaylarından Marko Paşa sülalesine, Pera Palas Oteli'nde sonuç veren açlık grevi, Mina Urgan, Aziz Nesin, ben ve Aybar ve... gericiliğe, softalığa, her türlü bağnazlığa karşı, belki bazen dozunu aşıran, çok gerekli bir savaşım.

Sabahattin Ali, Aziz Nesin, Rıfat Ilgaz ile verdiğimiz Marko Paşalar savaşımı. Nasıl pas geçerim Sabahattin-Aziz çatışmasını... Ve sürekli bir korku, o konuda çıkmayan Aziz'in anıları ve gerekebilecek yanıtlarım...

Aziz bir bakıma Don Kihote gibi yalnız bir şövalye, tek fark biri eskinin hayallerine dönük, diğeri geleceğe koşan... Evet Aziz benim bildiğim kadarıyla hiçbir partiye üye olmadı, ne 1946 sosyalist partilerine ve ne de Türkiye Komünist Partisi'ne, TİP'e, ne 12 Eylül sonrası partilerine. Oysa 1946'da da oluşumun dışında değildi ve ne de 12 Eylül sonrası oluşumlarının; aksine bu dönemde adeta başroldeydi. Demokrasi Kurultayı'ndan Sosyalist Birlik Partisi kuruluşuna kadar bu böyledir. Ancak parti dedin mi hazırlığında varsa da kuruluşunda Aziz yoktur; ilginç bir veri...

Cesur küçük dev görevini yaparken ayakta gitti.

Eski takımdan, Sabahattin Ali, Aziz Nesin, Rıfat Ilgaz ve de neden unutalım Mustafa Uykusuz'dan bir ben kaldım ve içim tıkanıyor...

SÖZ
HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

Sahibi: Olgu Ltd.Şti.
Genel Koordinatör: Seyfi ÖNGİDER
Yayın Yönetmeni: Merdan YANARDAĞ
Yazı İşleri
Dış Haberler: Osman KÖKER
Ekonomi: Sermet ÖZDOĞAN
Teknik Koordinatör: Hakkı ZEL
Kültür Sanat: Sezai SARIOĞLU
Makaleler: Veysi SARISÖZEN
Haber Merkezi: Ahmed BERTUĞ, Ayla ÖNDER
İşletme Müdürü: Ali KÜÇÜK
Sorumlu Müdür: Hüseyin AYIK
Reklam Müdürü: Emine SAPMAZ
Yayın Kurulu: Seyfi Öngider, Sezai Sarıoğlu, Veysi Sarısözen, Merdan Yanardağ
Ankara Büro: Temsilci: Mustafa ERDOĞAN; Aylan UNCU, Hatice Can KÜRTÜNCÜ
Ankara: Tel:(0312) 418 41 98 Fax:(0312) 418 22 63
İzmir: Tel: (0232) 464 21 30
Avrupa Temsilciliği: Engin ERKİNER, Kasseler Str. 1a, 60486 Frankfurt, Tel: 49.69.7075714, Fax: 49.69.625645

Adres: Sıraselviler Cad. Billurcu Sk. No: 3/8 Taksim / İstanbul Tel: (0212) 244 30 67 - 249 99 29 Fax: (0212) 249 99 29 Basıldığı Yer: Serler Matbaacılık Dağıtım: BBD